

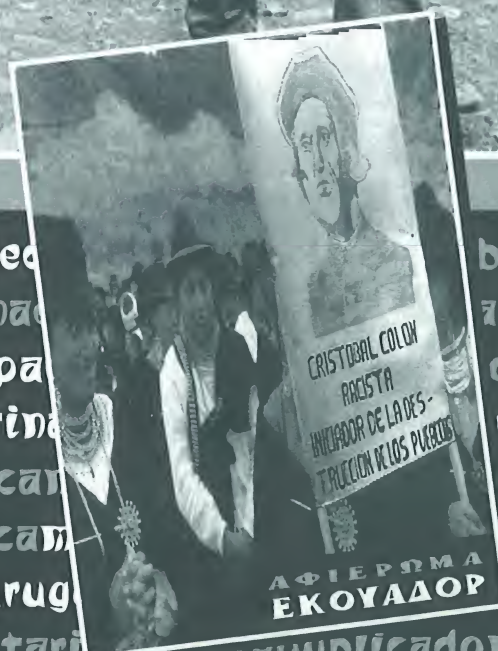
ΤΕΥΧΟΣ 13 ΙΟΥΛΙΟΣ 2002

Σύματα Καπνού

ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΤΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

argentinaboliviabrazilcanadachile
dominicanaecuadorelsalvadorgrenada
sjamaicamexiconicaraguapanamapa
inidaduruguayusavenezuelaargentina
biacostaricacubarepublicadominica
temalaguianahaitihondurasjamaica
yperupuertoricosurinamtrinidadurug
viabrazilcanadachilecolombiacostari
uadorelsalvadorgrenadaguatemalaguianahaitihondurasjamaicamexi

Σήματα Καπνού

ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΤΙΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Έκδοση της

ΟΜΑΔΑΣ
αντιΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
για τη
ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ταχ. Διεύθυνση:
Στέκι Μεταναστών,
Βαλτετσίου 35,
1ος όροφος, Εξάρχεια
Τηλ.- Fax: 010-9811763
Τηλ.: 0974 973917

E-mail: ompilaam@yahoo.com

Τιμή: 1,47 euro

Εξώφυλλο:

Βολιβία, 24 Σεπτεμβρίου 1996.

Πορεία αγροτών προς τη Λα Πας για να
διεκδικήσουν αγροτική μεταρρύθμιση.

Φωτογραφία: **Rickey Rogers.**

Επειδή πιστεύουμε ότι η αντι-πληροφόρηση χρειάζεται τη σύνθεση πολλών και διαφορετικών απόψεων, και επειδή οι αναγνώστες/τριες έχουν την ικανότητα να κρίνουν, να συμφωνήσουν ή να διαφωνήσουν, χωρίς το έντυπο που διαβάζουν να «επιβάλλει» τη μία και μοναδική «ορθή» άποψη, στα **ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ** δημοσιεύονται κείμενα, ειδήσεις και μεταφράσεις, που έχουν βέβαια ένα στίγμα αλλά δεν προϋποθέτουν την απόλυτη συμφωνία των μελών της ομάδας.

Άλλωστε, το έντυπό μας είναι ανοιχτό σε οποιονδήποτε θέλει να συνεισφέρει με οποιονδήποτε τρόπο σε αυτή την προσπάθεια, προτείνοντας, γράφοντας, κρίνοντας, κατακρίνοντας, διορθώνοντας, μεταφράζοντας, αρκεί το κείμενο να εκπληρώνει κάποια ελάχιστη κριτήρια συμβολής στο διάλογο και στην αντιπληροφόρηση σχετικά με τα θέματα που απασχολούν το έντυπο.

Η αναδημοσίευση και με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγή μερικών ή όλου του εντύπου είναι απολύτως θεμιτή και επιθυμητή. Η αναφορά στην πηγή, προαιρετική, με ευκατὰ δε.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ: ΜΑΖΙ ΣΑΣ ΜΟΙΡΑΖΟΜΑΣΤΕ ΤΗΝ ΕΛΠΙΔΑ...	3
ΕΙΔΗΣΕΙΣ	4-15
ΗΙ.ΙΟΣ: ΟΧΙ ΣΤΗ ΛΗΘΗ ΚΑΙ ΤΗ ΣΙΩΠΗ - ΝΑΙ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ	16-17
ΠΕΡΟΥ: ΣΚΙΕΣ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΕΣ (ΤΟΥ GUILLERMO REBAZA JARA)	18-21
ΕΔΟΥΑΡΔΟ ΓΚΑΛΕΑΝΟ: ΔΥΟ ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ	22-24

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΕΚΟΥΑΔΟΡ 25-38

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	27-29
ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΚΑΟ ΣΤΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ: ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΟΧΕΣ ΤΟΥ ΕΚΟΥΑΔΟΡ	30-32
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2002: ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΚΡΙΣΙΜΟ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ	33-34
ΙΘΑΓΕΝΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ: Η ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ ΤΟΥ ΕΚΟΥΑΔΟΡ	35-37
ΚΙΝΤΟ ΛΟΥΚΑΣ: ΝΤΟΛΟΡΕΣ	38

ΚΛΑΟΥΝΤΙΟ ΚΑΤΣ:

Η ΑΒΥΣΣΟΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΑΥΤΑΠΑΤΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ALCA	39-42
ΣΧΕΔΙΟ ΠΟΥΕΜΠΛΑ-ΠΑΝΑΜΑ: ΕΝΑ ΣΧΕΔΙΟ ΥΠΟΤΑΓΗΣ (ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΤΖΕΙΜΣ ΠΕΤΡΑΣ)	42-43
ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΤΟ ΣΤΟΧΑΣΤΡΟ ΤΩΝ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΩΝ	44-46
ΤΣΙΑΠΑΣ: «ΑΞΙΟΠΡΕΠΗΣ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟΣ ΠΟΥ ΑΓΩΝΙΖΕΤΑΙ...»	47-49
ΑΔΕΛΦΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ, ΑΔΕΛΦΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟ ΟΝΕΙΡΟ	50-53
ΚΑΠΟΤΕ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ. Α) ΜΑΡΙΟ ΡΟΜΠΕΡΤΟ ΣΑΝΤΟΥΤΣΟ	
Β) 33 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΣΤΟ STONEWALL	54-55

ΓΙΝΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΡΙΑ ΣΤΑ «ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ»

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ: 5.000 ΔΡΧ. (14,67 EURO)

Πολλοί και πολλές από σας, μας έχετε ζητήσει να έρχεται το περιοδικό μας στο σπίτι σας. Συμπληρώστε λοιπόν τα στοιχεία σας και **στείλτε μας αυτό το απόκομμα και 5.000 δρχ. (14,67 euro) που είναι η τιμή του περιοδικού + ταχυδρομικά** και εμείς αναλαμβάνουμε να σας στέλνουμε τα ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ (6 τεύχη το χρόνο) και οποιαδήποτε άλλη έκδοση πραγματοποιούμε.

Το παραπάνω ποσό μπορείτε να μας το στείλετε:

α) Με ταχυδρομική επιταγή: **Αριάδνη Λελάκη, Ζαννή 10-12, 185 36 Πειραιάς.**

β) Με κατάθεση στο λογαριασμό **017 01 021668 52 της Αγροτικής Τράπεζας** στο όνομα Γεωργία Ντούσια. (Στην περίπτωση αυτή -αποφεύγετε τα έξοδα της επιταγής- στείλτε μας και αντίγραφο της απόδειξης κατάθεσης. Ταχυδρομικά στην παραπάνω διεύθυνση ή με **fax στο 010-3304679**).

Όνοματεπώνυμο .....

Διεύθυνση (οδός και αριθμός) .....

Πόλη .....

T.K. ....

Τηλέφωνο .....

Fax* .....

E-mail* .....

(*): Προαιρετικό, αν θέλετε να σας ενημερώνουμε για τις δραστηριότητές μας.

Κεντρική διεύθυνση: **ΣΤΕΚΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ**, Βαλτετσίου 35, 1ος όροφος, **ΑΘΗΝΑ**

Τηλ.- Fax: 010-9811763, Τηλ.: 0944-422738, E-mail: ompilaam@yahoo.com.

Διατίθεται επίσης στα βιβλιοπωλεία: «**ΒΑΒΕΛ**» (Λόντου 1, & Ζ. Πηγής, Εξάρχεια), «**ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ**» (Θεμιστοκλέους 37, Εξάρχεια), «**ΠΟΛΙΤΕΙΑ**» (Ασκληπείου 3, Αθήνα), «**ΠΡΟΤΟΠΟΡΙΑ**» (Γραβιάς 3-5), «**SOLARIS**» (Μπότσης 6), «**ΟΥΤΟΠΙΑ**» (Εμμ. Μπενάκη 68), «**UNDERGROUND**» (Κοραολή & Δημητρίου 56, Πειραιάς), «**ΑΙΩΝΕΣ**» (Κομνηνών 24 & Οδυσσέως, Νίκαια), «**ΑΠΡΩΒΛΕΠΤΟ**» (Ρ. Φερραίου 25, Ηλιούπολη, τηλ. 010-9940110) και στα περίπτερα της πλατείας Κάνιγγος και της πλατείας Εξάρχεια.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: • Καφέ «**ΣΤΙΣ ΓΕΙΤΟΝΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ**», Αρμενοπούλου 5, τηλ. 0310-215462

• Βιβλιοπωλείο «**ΠΡΟΤΟΠΟΡΙΑ**», Νίκης 3 • Γιάννης Αγγελιδάκης, τηλ. 0310-816056 & 0944-797331

ΣΕΡΡΕΣ: «**ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ**», Σταγείρων 11, τηλ. 03210-64720

ΠΟΛΕΜΑΙΔΑ: Βιβλιοπωλείο - Τυπογραφείο «**ΛΕΚΤΟΡ**», 25ης Μαρτίου 48, τηλ. 04630-53250

ΤΡΙΚΑΛΑ: Τηλ. 0932-581399 **ΜΥΤΙΛΗΝΗ:** Τηλ. 02510-43590

ΠΑΤΡΑ: Βιβλιοπωλείο «**ΤΡΟΧΟΣ**», τηλ. 0610-224547 **ΚΑΛΑΜΑΤΑ:** Βιβλιοπωλείο «**ΠΑΝΔΩΡΑ**», Ιατροπούλου 1, τηλ. 07210-26191

ΣΠΑΡΤΗ: Εκδόσεις «**ΙΔΙΟΜΟΡΦΗ**», Δωριέων 45, τηλ. 07310-82203

ΧΑΝΙΑ: • Βιβλιοπωλείο «**ΣΧΗΜΑ**» Δημοκρατίας 38 • Βιβλιοπωλείο «**ΠΟΛΥΕΔΡΟ**» Μπουνιάλη 26

ΡΕΘΥΜΝΟ: «**ΚΕΝΤΡΟ ΝΕΩΝ**» Δ. Ρεθύμνης

ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ: ΤΗΛ. 01 - 3303991, 0974 - 973917

ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ: ΜΑΖΙ ΣΑΣ ΜΟΙΡΑΖΟΜΑΣΤΕ ΤΗΝ ΕΛΠΙΔΑ...

ΑΥΤΟΝΟΜΟΣ ΕΞΕΓΕΡΜΕΝΟΣ ΔΗΜΟΣ ΡΙΚΑΡΝΤΟ ΦΛΟΡΕΣ ΜΑΓΚΟΝ

7 Μαΐου του 2002, Τσιάπας, Μεξικό

Στην επιτροπή «ΕΝΑ ΣΧΟΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΣΙΑΠΑΣ»

Στο λαό της Ελλάδας

Αδελφές και αδελφοί:

Με τα λόγια μας μιλάει η φωνή των ανδρών και των γυναικών του καλαμποκιού, η φωνή των πιο μικρών, η φωνή εκείνων που είμαστε δίκιο και φωτιά, η φωνή των ανδρών, των γυναικών, των αγοριών, των κοριτσιών, των νέων και των ηλικιωμένων του Αυτόνομου Εξεγερμένου Δήμου Ρικάρντο Φλόρες Μαγκόν. Σήμερα, οι καρδιές μας είναι χαρούμενες γιατί μοιραζόμαστε με σας και σας στέλνουμε έναν χαιρετισμό ελπίδας από τα βουνά της Ζούγκλας Λακαντόνα. Στέλνουμε αυτό το χαιρετισμό στις καρδιές σας για να γεμίσουν κι αυτές ελπίδα και δύναμη, για να συνεχίσουμε μαζί να κτίζουμε έναν κόσμο χωρίς αποκλεισμένους, έναν κόσμο όπου θα υπάρχει ζωή με αξιοπρέπεια για όλους, όποιες κι αν είναι οι ιδέες τους, όποια κι αν είναι η διαφορά τους.

Σήμερα, ευχαριστημένοι είμαστε, εμείς οι άνθρωποι του καλαμποκιού, γιατί μια φορά ακόμα μας αποδείχνετε πως δεν είμαστε μόνοι. Σήμερα, από πολύ μακριά, φτάνουν σε μας τα λόγια του αδελφού και της αδελφής που βρήκαμε σε σας.

Για μας είναι πολύ σημαντική η αλληλεγγύη που μας δείχνετε γιατί μόνο μαζί, μόνο σαν αδελφοί θα μπορέσουμε να γνωριστούμε πραγματικά, θα μάθουμε να σεβόμαστε και να στηρίζουμε ο ένας τον άλλον αληθινά. Και γιατί στον δρόμο μας για να χτίσουμε την ιθαγενική Αυτονομία και να συνεχίσουμε την αντίστασή μας, χρειαζόμαστε την αλληλεγγύη. Τη χρειαζόμαστε για να δυναμώσουμε τη δουλειά των εξεγερμένων ιθαγενών λαών μας που παλεύουν για δικαιοσύνη, εκπαίδευση, υγεία, δουλειά, γη, τρόπους παραγωγής που να σέβονται τον πολιτισμό μας, ακολουθώντας το δρόμο που εμείς οι ίδιοι χαράξαμε για να είμαστε ελεύθεροι, για να συνεχίσουμε να είμαστε ιθαγενείς και για να ζήσουμε με αξιοπρέπεια.

Και είναι αναγκαία η στήριξη του αδελφού για να κάνουμε πιο δυνατή την αντίστασή μας. Γιατί σήμερα η αντίσταση των λαών είναι το πρωταρχικό εργαλείο του αγώνα, είναι ο τρόπος για να αποδείξουμε την αξιοπρέπειά μας, το δίκιο μας, την αληθινή μας θέληση ν' αλλάξουμε σε βάθος αυτόν τον κόσμο, να κατακτήσουμε ελευθερία, δικαιοσύνη και δημοκρατία. Με την αντίσταση αποδείχνουμε στις κυβερνήσεις και στον κόσμο του χρήματος πως ακόμα υπάρχουμε εκείνοι που έχουμε αξιοπρέπεια, πως υπάρχουν λέξεις, δίκια, καρδιές και θελήσεις που δεν παραδίδονται, δεν πουλιούνται, που δεν μπορούν να τις εξολοθρεύσουν, να τις αιχμαλωτίσουν. Και που ποτέ πια δεν θα αφήσουν την αλήθεια να βυθιστεί στη σιωπή, ούτε θα χάσουν το δρόμο τους.

Μαζί εσείς και εμείς δείχνουμε στους ισχυρούς και εκείνους που μας εκμεταλλεύονται, πως υπάρχουν στον κόσμο πολλές καρδιές που συναντιούνται, που στηρίζονται και δουλεύουν μαζί για οράματα κοινά. Για να χτίσουν τον καινούργιο κόσμο, τον κόσμο που δεν θα έχει το χρώμα του χρήματος, αλλά το χρώμα όλων των λαών.

Σήμερα εμείς, οι άνθρωποι που έχουμε το χρώμα της γης, σας λέμε πως θα συνεχίσουμε να παλεύουμε με όλη μας την καρδιά για να χτίσουμε τον κόσμο που θα χωράει πολλούς κόσμους. Αλλά αυτός ο κόσμος είναι εφικτός μόνο αν όλοι και όλες αγωνιζόμαστε εκεί που ζούμε, στον τόπο μας, παλεύοντας τις ιδέες μας για να γίνουμε δημιουργοί και οδηγοί της δικής μας ιστορίας. Και, έτσι, με ενωμένα τα βήματα και τις φωνές εκατομμυρίων αδελφών θα έρθει η ώρα που η γη θα τρέμει και τα βουνά θα μετατοπιστούν, θα έρθει η ώρα που οι κύριοι του χρήματος θα ξέρουν πως οι καιροί του χθες πέρασαν πια, πως πια δεν θα ακούμε σιωπηλοί τις ύβρεις τους, δεν θα μένουν ατιμώρητες οι απειλές τους. Πως ποτέ πια δεν θα ταπεινώσουν εκείνους που έχουμε το χρώμα της γης, εκείνους που έχουμε όλα τα χρώματα.

Αδελφοί και αδελφές, εμείς δεν έχουμε τίποτα να σας δώσουμε πέρα απ' αυτή τη δέσμευση, πέρα από τις αξιοπρεπείς, ιθαγενικές και εξεγερμένες καρδιές μας. Πάρτε τις, εδώ είναι, σ' αυτές θα βρείτε τους σπόρους της ελπίδας. Αφουγκραστείτε τους, σ' αυτούς θα βρείτε τη συμβουλή της γης, του αδελφού. Φροντίστε την γιατί σ' αυτήν βρίσκεται ο λόγος μας. Εμείς εδώ θα 'μαστε, εδώ θα συνεχίσουμε να καλλιεργούμε και να μοιραζόμαστε την ελπίδα μας, γιατί σκέψη και κραυγή είμαστε, γιατί ζαπατίστας είμαστε και εξεγερμένοι θα 'μαστε, αλλά θέλουμε να είμαστε μαζί με όλους, με εσάς και με τους άλλους.

Αυτός είναι ο λόγος μας, έτσι μιλάει το χρώμα της γης.

Ελευθερία, Δικαιοσύνη, Δημοκρατία.

Αυτόνομο Συμβούλιο
του Αυτόνομου Εξεγερμένου Δήμου Ρικάρντο Φλόρες Μαγκόν

Νέες μαχητικές κινητοποιήσεις στην Αργεντινή ενάντια στην πείνα και τις πολιτικές που υπαγορεύει το ΔΝΤ, στις 26 Ιουνίου. Σκληρή καταστολή με 2 νεκρούς, 94 τραυματίες και πάνω από 200 συλλήψεις.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ

Η φρίκη της πείνας

Ο φαύλος κύκλος της αργεντίνικης κρίσης συνεχίζεται καθώς η κυβέρνηση Ντουάλδε εφάρμοσε όλα τα μέτρα που απαιτούσε το ΔΝΤ, βυθίζοντας σε μεγαλύτερη δυστυχία την πλειονότητα των Αργεντινών. Συγκεκριμένα, κατάργησε τον νόμο περί οικονομικού εγκλήματος, ακυρώνοντας έτσι τις προσφυγές χιλιάδων Αργεντινών κατά των τραπεζών, που από τον περασμένο Δεκέμβριο σπεκουλάρουν με το χρήμα των μικρομεσαίων καταθετών. Επίσης ήρε εν μέρει το πάγωμα των τραπεζικών λογαριασμών, με την προϋπόθεση όμως ότι όποιοι θα κάνουν αναλήψεις χρημάτων αποδέχονται ότι «ό,τι έχασαν, έχασαν» μέχρι τώρα. Και τρίτο, επέβαλε και νέες περικοπές δαπανών στις επαρχίες. Παράλληλα ο υπουργός Οικονομικών προσφέρθηκε να ανταλλάξει παγωμένους λογαριασμούς 30 δισ. πέσος με ομόλογα, αλλά δεν βρήκε ουσιαστική ανταπόκριση από τους καταθέτες, που έχουν δει καταθέσεις συνολικής αξίας 40 δισ. δολαρίων να έχουν πέσει στα 8 δισ. Τώρα, ο Ντουάλδε περιμένει πακέτο σωτηρίας από το ΔΝΤ.

Εν τω μεταξύ, μια από τις τραγικές πλευρές της οικονομικής κρίσης και της νέας περικοπής δαπανών είναι ο υποσιτισμός μεγάλου μέρους του πληθυσμού και ειδικά των μικρών παιδιών.

Η εφημερίδα «Página 12» φέρνει συνεχώς στη δημοσιότητα συγκλονιστικά στοιχεία για την πείνα που απλώνεται στην Αργεντινή. Ειδικά αυτά που αφο-

ρούν τα παιδιά. Οι δάσκαλοι δηλώνουν ότι αυξάνει σταθερά το ποσοστό των παιδιών που πηγαίνουν στο σχολείο χωρίς να έχουν φάει. Το πρόβλημα είναι μεγαλύτερο τις Δευτέρες, γιατί τις άλλες ημέρες υπάρχει έστω το πενιχρό σχολικό συσσίτιο, και αυτό όχι σε όλα τα σχολεία. Όταν όμως μεσολαβεί το Σαββατοκύριακο, στο σπίτι τα πράγματα δυσκολεύουν. Οι εκπαιδευτικοί παρατήρησαν ότι τους τελευταίους μήνες μειώθηκαν αισθητά οι απουσίες, ότι όταν ένα μαθητής αρρωστήσει εμφανίζεται η μητέρα με ένα τάπερ στο συσσίτιο για να μη χάσει το λίγο φαγητό, ότι όταν μοιράζονται οι μερίδες με προτεραιότητα στα μικρότερα παιδιά, αφού δεν φτάνουν για όλα, καθώς η κυβέρνηση έχει περικόψει τη σχετική δαπάνη, τα μεγαλύτερα περιμένουν υπομονετικά στην πόρτα για λίγο ψωμί. Κι ακόμη, λένε οι δάσκαλοι, η πρώτη ερώτηση που κάνουν τα παιδιά όταν φτάνουν στο σχολείο είναι «Τι ώρα θα φάμε, δεσποινίς;».

Σε μια τελευταία ανταπόκρισή της από την περιοχή Κίλμες, που βρίσκεται κοντά στην πόλη Ροσάντα, η εφημερίδα αποκαλύπτει ότι οι 1208 μαθητές του Σχολείου 65, σε μια από τις πιο φτωχές γειτονίες του Κίλμες, ζουν όλοι κάτω από τον επίσημο δείκτη της φτώχειας. Οι γονείς του 90% από αυτούς είναι άνεργοι, και το εισόδημά τους δεν ξεπερνά τα 400 πέσος. Για τα μισά και πλέον από αυτά τα παιδιά το ψωμί και η μερέντα που παίρνουν στο σχολείο εί-

vai η μοναδική ημερήσια τροφή τους. Ο κόσμος σ' αυτή τη γειτονιά ψάχνει την τροφή του στα σκουπίδια, και τους τελευταίους μήνες τρώνε ποντίκια, αρουραίους και βατράχους. Οι πιο τυχεροί μαγειρεύουν κρέας αλόγων, ή το πιο τρυφερό και λευκό κρέας από γάτες και σκύλους. Ακόμη και άρρωστα άλογα ή άλογα που σκοτώνονται σε κάποιο ατύχημα γίνονται ανάρπαστα στην περιοχή. «Το κρέας της γάτας είναι πιο σκληρό από το κρέας του ποντικιού», λέει ο Αριέλ, ένας μαθητής του Σχολείου 65.

Ο Χάιντς Ντίτριχ Στέφαν, που βρέθηκε αυτόν τον καιρό στην Αργεντινή, σχολιάζει έτσι τη φρίκη που ζουν οι Αργεντινοί:

«Απέναντι σε αυτήν ξεσηκώνεται ο ηρωικός λαός που στηρίζει τις διαμαρτυρίες των Μητέρων της Πλατείας Μαΐου, οι άνεργοι που συνεχίζουν τα μπλόκα στους δρόμους, οι συνελεύσεις στις γειτονιές, το Κίνημα των Άνεργων Εργαζομένων (MTD) και πολλοί άλλοι, όπως οι νεαροί Ντιέγκο Κιντέρο και Κάρλος Μπερτόλα, που κρατούνται, αφού πρώτα υπήρξαν θύματα απόπειρας κατά της ζωής τους και βασανίστηκαν με τις μεθόδους της στρατιωτικής δικτατορίας».

Πηγή: *Rebellion*

Ιθαγενείς Μαπούτσε εναντίον Repsol-YPF

Αντιπρόσωποι της Συνομοσπονδίας Οργανώσεων των Μαπούτσε, που ζουν στην Αργεντινή, κατέθεσαν μήνυση στο πολιτειακό δικαστήριο ενάντια στην εταιρεία Repsol-YPF για τις «ζημιές» που έχει προκαλέσει αναπτύσσοντας εξορυκτικές δραστηριότητες στα εδάφη των Μαπούτσε, στην περιοχή Νεουκέν της βόρειας Αργεντινής. Η μήνυση βασίζεται στα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποίησε η διεθνής αναγνωρισμένη γερμανική οργάνωση Umweltschutz όσον αφορά στις επιπτώσεις από τις δραστηριότητες της εταιρείας. Μερικά στοιχεία που προέκυψαν: τόσο στο αίμα των κατοίκων όσο και στον αέρα, νερό, γη και πανίδα της περιοχής υπάρχουν υψηλά επίπεδα μόλυνσης. Οι κάτοικοι των κοινοτήτων παρουσιάζουν στον οργανισμό τους, σε επίπεδα πολύ πάνω από τα επιτρεπτά όρια, αλουμίνιο, μαγνήσιο, θάλλιο και σε χαμηλότερα επίπεδα, αλλά και πάλι πάνω από τα επιτρεπτά, κάδμιο, νικέλιο, αρσενικό και μόλυβδο. Την τελευταία περίοδο παρουσιάζουν αύξηση και οι θάνατοι στην περιοχή, γεγονός που, όπως καταγγέλλουν οι κοινότητες, πρέπει να σχετίζεται άμεσα με τα υψηλά επίπεδα μόλυνσης.

Πηγή: *Resumen Latinoamericano*

ΕΚΟΥΑΔΟΡ

Κλιμάκωση της βίας απέναντι στους «μπανανέρος»

Οι «μπανανέρος», όπως αποκαλούνται οι εργάτες στις τεράστιες μπανανοφυτείες του Εκουαδόρ, αντιμετωπίζουν συνεχή κλιμάκωση της βίας στην προσπάθειά τους να οργανωθούν συνδικαλιστικά και να διεκδικήσουν ανθρώπινες συνθήκες εργασίας. Αποκορύφωμα της βίας, η επίθεση 400 περίπου ένοπλων μασκοφόρων, στα μέσα Μαΐου, εναντίον απεργών μπανανέρος που είχαν καταλάβει εγκαταστάσεις στις φυτείες Los Alamos της εκουατοριάνικης εταιρείας Noboa, η οποία παράγει τη γνωστή μάρκα Bonita. Λίγες μέρες νωρίτερα, παρόμοια επίθεση δέχτηκαν απεργοί στις φυτείες Rio Culebra, δανέζικης ιδιοκτησίας, όπου παράγεται η επίσης γνωστή πολυεθνική μάρκα Dole. Με τον ίδιο τρόπο αντιμετωπίζονται οι μπανανέρος στις φυτείες της Del Monte. Οι βίαιες επιθέσεις έρχονται ως απάντηση σε μια διαρκώς αυξανόμενη τάση συνδικαλιστικής οργάνωσης και ανάπτυξης αγώνων, ύστερα από δεκαετίες εξαφάνισης του συνδικαλιστικού κινήματος των μπανανέρος, λόγω της σκληρότατης καταστολής που αντιμετώπισε. Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας έρευνας της Human Rights Watch (25/4/02), η καταστολή του κινήματος επέτρεψε στις πολυεθνικές να παράγουν μπανάνες με πολύ χαμηλό κόστος, σε τρομακτικές συνθήκες, όπου η παραβίαση κάθε εργασιακού δικαιώματος εξακολουθεί να είναι κατάφωρη, η εκμετάλλευση της παιδικής εργασίας στη χειρότερη μορφή της να συνεχίζεται, οι συνθήκες υγιεινής να είναι σκανδαλώδεις και οι περιβαλλοντικές πρακτικές καταστροφικές, φτάνοντας ως την ανεξέλεγκτη χρήση χημικών προϊόντων και αεροψεκασμών, που συχνά γίνονταν πάνω στα κεφάλια των παιδιών που δουλεύουν στις φυτείες.

Πηγή: *Human Rights Watch, Union Internacional de Trabajadores de la Alimentacion*

ΟΝΔΟΥΡΑ

Δολοφονίες ακτημόνων

Τρεις αγρότες δολοφονήθηκαν και άλλοι δύο τραυματίστηκαν σοβαρά όταν φύλακες της πολυεθνικής βορειοαμερικάνικης Standard Fruit Company, θυγατρικής της Dole Foods, άνοιξαν πυρ εναντίον τους. Το γεγονός συνέβη κοντά στη Λα Σέιμπα, τρίτη σε μέγεθος πόλη της χώρας. Σύμφωνα με την αστυνομία, πρόκειται για σύγκρουση ανάμεσα σε μέλη της ιδιωτικής ασφάλειας της εταιρείας και μια ομάδα αγροτών, η οποία προσπάθησε να καταπατήσει ιδιοκτησία της εταιρείας. Διάφορες πηγές αναφέρουν ότι η εταιρεία, η οποία επιδίδεται στην καλλιέργεια ανανά, καρύδας, μπανανών και άλλων αγροτικών προϊόντων, εδώ και πολύ καιρό βρίσκεται σε διαμάχη με αγρότες της περιοχής για το ζήτημα της γης. Η Standard Fruit Company, που λειτουργεί στην Ονδούρα από τις αρχές του 20ού αιώνα, καλλιεργεί χιλιάδες εκτάρια ενώ, σύμφωνα με αγροτικές οργανώσεις, πάνω από 200.000 οικογένειες δεν διαθέτουν ούτε ένα μικρό κομμάτι γης για να καλλιεργήσουν.

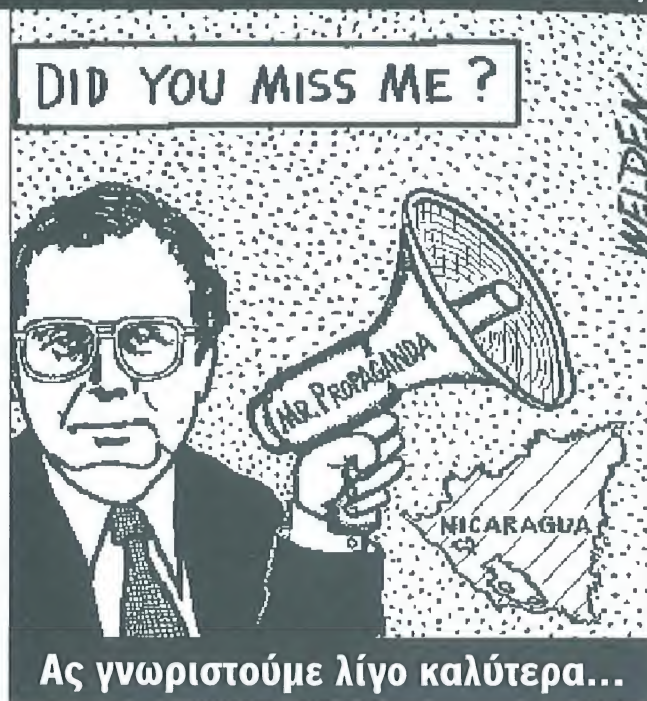
Πηγή: *Resumen Latinoamericano*

Ότο Ράιχ: ο νέος αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ,

Πάει καιρός που μας απασχόλησε το ζήτημα των «προσωποικιοτήτων» που περιβάλλουν τον Πρόεδρο Μπους τζούνιορ... Συμπτωματικά, όλοι δικτυωμένοι με τους πιο ακροδεξιούς κύκλους, την πολεμική βιομηχανία και τα πετρελαϊκά συμφέροντα. Τον Μάρτιο η λίστα συμπληρώθηκε με την προώθηση ενός ακόμη παλιού γνώριμου, του Ότο Ράιχ, στη θέση του αναπληρωτή υπουργού Εξωτερικών, αρμόδιου για θέματα του Δυτικού Ημισφαιρίου. Ο Μπους φρόντισε ο διορισμός να γίνει σε περίοδο κοινοβουλευτικών διακοπών, αποφεύγοντας ενδεχόμενες ενοχλητικές ερωτήσεις από τους Δημοκρατικούς, στην Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων της Γερουσίας – θα μπορούσαν να ξυπνήσουν κάποια «φαντάσματα»...

Γιος ενός Αυστριακού μετανάστη και μιας Κουβανέζας, ο Ράιχ έφυγε από το νησί τη δεκαετία του '60. Ήδη είχε δικτυωθεί στη CIA ενόσω σπούδαζε σε πανεπιστήμιο της Βόρειας Καρολίνας. Στη συνέχεια υπηρέτησε στον βορειοαμερικάνικο στρατό, τοποθετημένος σε βάσεις των ΗΠΑ στον Παναμά και, σε ηλικία μόλις 37 χρονών, έγινε «τα μάτια και τα αυτιά» του τότε Προέδρου Ρέιγκαν, αναλαμβάνοντας διευθυντής του Γραφείου Δημόσιας Διπλωματίας (OPD) του Στέιτ Ντιπάρτμεντ.

Στις 30 Σεπτεμβρίου του 1987, γενικός εισαγγελέας των ΗΠΑ, ύστερα από έρευνες, αποκαλύπτει ότι ο Ράιχ, ως υπεύθυνος του OPD, ανέπτυξε «...απαγορευμένες δραστηριότητες παράνομης προπαγάνδας, πέρα από τα όρια δράσης μιας δημόσιας υπηρεσίας πληροφοριών...». Στην ίδια έκθεση τονίζεται ότι οι δραστη-

Επαναπροσδιορίζει η Παγκόσμια Τράπεζα την πολιτική της

Σε συνάντηση των χωρών της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής με θέμα: «Πολιτική για τη γη», ο Τζον Ρέντγουντ, γενικός διευθυντής του τμήματος Λατινικής Αμερικής της Παγκόσμιας Τράπεζας (Π.Τ.), σημείωσε ότι ο οργανισμός που εκπροσωπεί προσεγγίζει το ζήτημα της γης μέσα από τρεις άξονες: α) Σαφέστερος προσανατολισμός στον περιορισμό της φτώχειας, τοποθετώντας στο επίκεντρο της ατζέντας των χωρών το ζήτημα της γης ως το σημείο-κλειδί για τη μείωσή της. β) Συνεργασία με Μ.Κ.Ο. και τον ιδιωτικό τομέα για την εφαρμογή της πολιτικής. γ) Συντονισμός της δράσης με πιστωτές χρηματοοικονομικούς οργανισμούς, οι οποίοι έχουν προωθήσει σημαντικές καινοτομίες σε ζητήματα όπως η κατανομή γαιών, οι τίτλοι και το καθεστώς ιδιοκτησίας.

Στην ίδια συνάντηση ο Ολιβιέ Λαφουρτάντ, υπεύθυνος της Π.Τ. για το Μεξικό, την Κολομβία και τη Βενεζουέλα, εξήγησε ότι ο οργανισμός έχει επικεντρώσει την προσοχή του σε ζητήματα θεσμοθέτησης αρχών και αγροτικής πολιτικής, καθώς αποτελούν βασικούς άξονες για τον περιορισμό της φτώχειας, την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και την ανάπτυξη. «Σε πολλές χώρες-πελάτες μας η γη έχει αποτελέσει παραδοσιακή πηγή συγκρούσεων, ενώ αμφιβόλου νομιμότητας συναλλαγές που σχετίζονται με αυτό το ζήτημα αποτελούν σημαντική

πηγή διαφθοράς.(...) Σε πολλές χώρες της Λατινικής Αμερικής η βιοποικιλότητα και το φυσικό περιβάλλον συνιστούν τομέα τεράστιας ευθύνης, που έχει άμεση σχέση με τη χρήση και τη διαχείριση της γης για την επίτευξη της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας» ανέφερε, ενώ προειδοποίησε ότι ο τρόπος που οι χώρες οργανώνουν την πρόσβαση στη γη και την κατοχή της, θα έχει επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη, όχι μόνον μέσω των επενδύσεων αλλά και μέσω της συμπεριφοράς των αγορών, οι οποίες παρουσιάζουν ανάκαμψη μέσα από μία πιο παραγωγική χρήση της γης.

Η Π.Τ. έχει ήδη προχωρήσει στην προώθηση ενός νέου μηχανισμού, που θα κατευθύνει την αγορά της γης, με στόχο –σύμφωνα πάντα με τον Τζ. Ρέντγουντ– να φέρει ακόμη και στις πλέον περιθωριοποιημένες ζώνες τα οφέλη που συνεπάγεται μια πιο σίγουρη και αδιαμφισβήτητη κατοχή γης, ενώ για την περαιτέρω επεξεργασία των σχεδίων της προχωράει σε περιφερειακές συναυτήσεις που περιλαμβάνουν επίσης την Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική.

Στην περίπτωση του Μεξικού, όπου ήδη έχουν αρχίσει να εφαρμόζονται σχέδιά της, η Π.Τ. στοχεύει να προωθήσει περαιτέρω θεσμούς και προγράμματα που θα «διευκολύνουν» κυρίως τη διαχείριση κοινοτικών γαιών, ιδιαίτερα σε περιοχές που χαρακτηρίζονται υψηλής σημασίας, λόγω

αρμοδίος για θέματα του Δυτικού Ημισφαιρίου.

ριότητες του Ράιχ παραβίασαν «...τους περιορισμούς του προϋπολογισμού, οι οποίοι απαγόρευαν τη χρήση ομοσπονδιακών πόρων για υποθέσεις διαφήμισης ή προπαγάνδας που δεν είχαν την έγκριση του Κογκρέσου...». Ο Ράιχ έστησε ένα ολόκληρο δίκτυο προπαγάνδας, ένα ιδιωτικό δίκτυο ατόμων και οργανώσεων, για να δαιμονοποιήσει τη δημοκρατικά εκλεγμένη κυβέρνηση των Σαντινίστας και να προωθήσει την εικόνα των Κόντρας ως μαχητών της ελευθερίας. Η ίδια επιχείρηση στήθηκε απέναντι στους Σαλβαδοριανούς αντάρτες του FMLN. Στόχος δεν ήταν παρά να τρομοκρατηθεί αρκετά η κοινή γνώμη στις ΗΠΑ και το Κογκρέσο να οδηγηθεί στην ενίσχυση της στρατιωτικής, οικονομικής και κάθε είδους βοήθειας προς τις κυβερνήσεις της Κεντρικής Αμερικής, για την εξόντωση των αντάρτικων δυνάμεων και την άμεση χρηματοδότηση των Κόντρας. Το 1982, ψηφίστηκε από το Κογκρέσο η τροπολογία Boland, που απαγόρευσε τη χρήση ομοσπονδιακών πόρων για την ανατροπή της κυβέρνησης στη Νικαράγουα. Εν τω μεταξύ, οι Κόντρας ήδη εξοπλίζονταν παράνομα από την κυβέρνηση Ρέιγκαν μέσω του δικτύου Ιράν-Κόντρας. Το 1984, τη βραδιά επανεκλογής του Ρέιγκαν, από το γραφείο του Ράιχ διαδόθηκε η είδηση ότι μυστικές υπηρεσίες ανακάλυψαν σοβιετικά καταδιωκτικά MiG να κατευθύνονται προς τη Νικαράγουα και γνωστός παρουσιαστής του NBC διέκοψε το πρόγραμμά του για να την μεταδώσει. Στην εφημερίδα «Miami Herald» δημοσιεύτηκε ότι στη Νικαράγουα υπήρχαν χημικά όπλα σοβιετικής κατασκευής, ενώ, σύμφωνα με το

περιοδικό «Newsweek», ηγετικά στελέχη των Σαντινίστας ήταν αναμειγνύμενα σε λαθρεμπόριο ναρκωτικών.

Σύμφωνα με την εισαγγελική έρευνα, όλα τα παραπάνω ήταν μέρος της κατασκευασμένης προπαγάνδας του Ράιχ...

Έρευνες γύρω από το σκάνδαλο Ιράν-Κόντρας έφεραν στην επιφάνεια πολλά ακόμη... Ο Όλιβερ Νορθ, πράκτορες της CIA, στελέχη της κυβέρνησης του Σαλβαδόρ και Κουβανοί αντεπαναστάτες –ανάμεσά τους ο Ράιχ– διακινούσαν όπλα μέσω Σαλβαδόρ με αντάλλαγμα κοκαΐνη, την οποία στη συνέχεια διοχέτευαν στις γειτονίες των μαύρων του Λος Άντζελες, κερδίζοντας περισσότερα χρήματα από ό,τι τους απέφερε η αποκαλυφθείσα επιχείρηση με το Ιράν.

Μετά την αποκάλυψη των υποθέσεων αυτών, ο Ράιχ αποσύρθηκε από την κυκλοφορία για ένα διάστημα, αλλά μόνον από το προσκήνιο των ΗΠΑ: διορίστηκε πρέσβης της χώρας του στη Βενεζουέλα, όπου και συνέχισε τις δραστηριότητές του. Σύμφωνα με στοιχεία που έχουν δει το φως της δημοσιότητας, υπήρξε βασικός συντε-

για τη γη στη Λατινική Αμερική

της βιοποικιλότητας ή των φυσικών πόρων τους. Οργανώσεις της περιοχής εκφράζουν δυσπιστία για τους στόχους αλλά και τον τρόπο εφαρμογής των προγραμμάτων, τα οποία υλοποιούνται χωρίς καμία συμμετοχή των άμεσα ενδιαφερομένων, έως και έντονη δυσαρέσκεια, άρνηση να τα δεχτούν και καταγγελία τους. Ο Αλβάρο Λόπες Ρίος, ηγετικό στέλεχος της Εθνικής Ένωσης Εργατών Γης (UNTA) του Μεξικού, φέρνει ως παράδειγμα ένα από τα προγράμματα που εφαρμόζονται στο Μεξικό, το PROCEDE (Πρόγραμμα Πιστοποίησης και Απονομής Τίτλων Γης). Το PROCEDE μέχρι στιγμής έχει καταφέρει να εντάξει στα σχέδιά του μόνο ένα ποσοστό 0,4% από τα 103 εκατομμύρια εκτάρια γης υπό κοινωνική ιδιοκτησία, χωρίς κανένα άλλο κοινωνικό, οικονομικό ή παραγωγικό αποτέλεσμα, πέρα από τη διαρκώς εντεινόμενη όξυνση των συγκρούσεων με αφορμή τα όρια των κοινοτικών γαιών ή των εχίδος*. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει, ύστερα από 50 χρόνια ειρηνικής γειννίας ανάμεσα στο εχίδο Μπαράχας Βιέχο –από όπου κατάγεται– και το Σαν Ισίντρο, άρχισαν φιλονικίες και έντονες μεταξύ τους συγκρούσεις με την εφαρμογή του προγράμματος PROCEDE, ενώ παρόμοιες συγκρούσεις παρατηρούνται σε πολλές περιοχές του Μεξικού, καθώς το πρόγραμμα –ανάμεσα σε άλλα– συνδέει την κατοχή γης και την πιστοποίησή της με τον καταμερισμό των κοινοτικών γαιών σε ατομική βάση ιδιοκτησίας.

Με ανακοίνωσή τους η Via Campesina, η UNTA και η FIAN, ανάμεσα σε άλλες αγροτικές οργανώσεις, τονίζουν ότι η γη είναι κάτι περισσότερο από εμπόρευμα, ενώ οι μεταρρυθμίσεις που προωθούνται από την Π.Τ. βασίζονται στους νόμους της αγοράς και, παρ' ότι υποτίθεται πως στοχεύουν στην καταπολέμηση της φτώχειας, εξακολουθούν να χαράζονται με τρόπο αδιαφανή και να χαρακτηρίζονται από αποκλεισμούς, καθώς δεν προβλέπεται ούτε ακολουθείται καμία συμμετοχική διαδικασία εκείνων που θίγονται άμεσα.

(* εχίδος: Σύστημα κοινής «κτήσης» της γης, όπου αυτή ανήκει στο κράτος, το οποίο την παραχωρεί για χρήση σε συλλογικότητες αγροτών, ιθαγενικές κοινότητες κ.λπ.)

Πηγή: La Jornada

λεστής της απόδρασης, από φυλακή της Βενεζουέλας, του τρομοκράτη Ορλάντο Μπος, ο οποίος είχε καταδικαστεί για την οργάνωση της ανατίναξης, στον αέρα, του αεροπλάνου της κουβανέζικης Cubana, που κατευθυνόταν στα Μπαρμπάδος, με αποτέλεσμα τον θάνατο όλων των επιβατών. Όχι μόνο παρεμπόδισε την έκδοση του Μπος στην Κούβα, αλλά παρενέβη και για να του δοθεί άσυλο στις ΗΠΑ, όπου μέχρι σήμερα κυκλοφορεί ελεύθερος στους δρόμους του Μαϊάμι. Αξίζει να σημειώσουμε ότι ο Μπος κατηγορείται επίσης για εμπλοκή στην υπόθεση δολοφονίας του Ορλάντο Λετελιέρ, υπουργού της κυβέρνησης Αλιέντε.

Όταν η μνήμη αρχίζει να εξασθενεί, επανέρχεται στο προσκήνιο. Διορίζεται εκπρόσωπος των ΗΠΑ στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ (1991-1992), περίοδο ακριβώς που η κυβέρνηση του Μπους (πατρός) επέλεξε να δώσει νέα ώθηση στην αντικουβανική της εκστρατεία. Θεωρήθηκε ο καλύτερος εκπρόσωπος αυτής της πολιτικής. Φανατικός αντικαταστατικός, στενός φίλος Κουβανών αντικαθεστωτικών, που κατηγορούνται για διάφορες τρομοκρατικές ενέργειες απέναντι στην Κούβα (Βαγιαδάρες, Μας Κανόσα, Λουίς Ποσάδα Καρίλες), ήταν από τα ηγετικά στελέχη της εταιρείας BACARDI (λεπτομέρειες στην έκδοση των *Σημάτων Καπνού* «BACARDI, Μια περίπτωση διεθνούς τρομοκρατίας»), την οποία και εκπροσώπησε στη σύνταξη του γνωστού Νόμου Χελμς-Μπάρτον, που έσφιξε ακόμη περισσότερο τον κλοιό του εμπάργκο γύρω από την Κούβα...

Ας έρθουμε στις μέρες μας. Η κυβέρνηση Μπους, στην προσπάθειά της να διαψεύσει τα στοιχεία συμμετοχής της στο πραξικόπημα κατά του Προέδρου Τσάβες στη Βενεζουέλα, τη μια ημέρα παραδέχθηκε ότι ο Ράιχ τηλεφώνησε στον «Πρόεδρο» Καρμόνα ζητώντας του να μη διαλύσει τη Βουλή, «για να το κάνει κάποιος άλλος ηλίθιος», και την επόμενη ανασκεύασε την πληροφορία, υποστηρίζοντας ότι «απλά» ζήτησε από τον πρέσβη των ΗΠΑ στη Βενεζουέλα να μεταφέρει το σχετικό μήνυμα στον Καρμόνα. Σύμφωνα με τους «New York Times», εξάλλου, η Ουάσινγκτον παραδέχεται ότι πριν από το πραξικόπημα είχε συνομιλίες με αρκετούς «αντιτσαβικούς», ανάμεσά τους και με υψηλόβαθμα στρατιωτικά στελέχη, που μάλιστα συναντήθηκαν με τον Ροχέλιο Πάρδο Μάουερ, σημερινό στέλεχος του Πενταγώνου και παλιό στενό συνεργάτη των Κόντρας. Ο Ότο Ράιχ φέρεται για μια ακόμη φορά αναμειγμένος σε εσωτερικές υποθέσεις άλλων χωρών, προβάλλοντας ως ένας από τους κρίσιμους συντελεστές της διοργάνωσης του πραξικοπήματος, ενώ, πάντα σύμφωνα με τους «New York Times», ο Ράιχ –στον παλιό γνώριμο ρόλο του– διαβεβαίωνε μέλη του Κογκρέσου ότι υπήρχαν πληροφορίες περί «ανάμειξης ξένων στρατιωτικών δυνάμεων», υποτίθεται κουβανέζικων, στην αιματηρή καταστολή των διαδηλωτών. Στενός συνεργάτης της Mobil Oil στη Βενεζουέλα, ο Ράιχ προώθησε επίσης την προπαγάνδα περί παρέμβασης Τσάβες στην ιστορικά ανεξάρτητη κρατική εταιρεία πετρελαίου, την πώληση πετρελαίου στην Κούβα σε προνομιακές τιμές, καθώς και την παροχή καταφυγίου σε Κολομβιανούς αντάρτες.

Πριν ακόμη καλά καλά καταμετρηθούν οι ψήφοι και ο Αλβάρο Ουρίμπτε ανακηρυχθεί νέος Πρόεδρος της Κολομβίας, ο Ράιχ δίνει τις «κατευθύνσεις» για το μέλλον. «Πιστεύουμε ότι η καλύτερη λύση είναι οι διαπραγματεύσεις», δηλώνει (και ο Ουρίμπτε σπεύδει να αποδεχθεί τη «συμβουλή»). Προφανώς, ελάχιστη σημασία έχει ότι επί τρία σχε-

δόν χρόνια που διήρκεσαν ο διάλογος και οι διαπραγματεύσεις ανάμεσα στην κυβέρνηση και τις FARC-EP, οι ΗΠΑ δεν έκαναν άλλο από το να υπονομεύουν με κάθε τρόπο τις διαπραγματεύσεις! Και ο Ράιχ πάει ακόμη παραπέρα, δηλώνοντας ότι «σε μια νέα ενδεχόμενη ειρηνευτική διαδικασία πρέπει να συμμετέχουν και οι παραστρατιωτικοί», ξεχνώντας ως διά μαγείας τη σύνθεση της νέας κυβέρνησης και τα στηρίγματά της.

Ένας ανήσυχος επιχειρηματίας

Ως σύμβουλος πωλήσεων πολεμικών αεροσκαφών της εταιρείας Lockheed Martin στη Λατινική Αμερική, εργάστηκε με ιδιαίτερο ζήλο για να ανατρέψει την πολιτική στρατιωτικής ισορροπίας στην αμερικάνικη ήπειρο, βάσει της οποίας, επί κυβέρνησης Κάρτερ, είχαν παγώσει οι πωλήσεις πολεμικού υλικού υψηλής τεχνολογίας. Έκλεισε λοιπόν συμφωνία πώλησης, στη Χιλή, μαχητικών F16 συνολικής αξίας 600 εκατ. δολαρίων, ανοίγοντας και πάλι την κούρσα των εξοπλισμών.

Σήμερα είναι επίσης αντιπρόεδρος της Worldwide Responsible Apparel Production (WRAP), οργάνωσης που δημιουργήθηκε τον Ιούνιο του 2000 στοχεύοντας, σύμφωνα με το καταστατικό της, στην επιτήρηση των διαδικασιών και συνθηκών παραγωγής και κυρίως στον περιορισμό της υπερεκμετάλλευσης των εργαζόμενων στις βιομηχανίες ένδυσης και υπόδησης των ΗΠΑ. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στις *μακιλαδόρες* (βιομηχανίες στα σύνορα ΗΠΑ-Μεξικού) των παραπάνω κλάδων. Σύμφωνα όμως με δημοσιογραφικές έρευνες, με την έναρξη των «επιθεωρήσεων» της WRAP, το κίνημα ενάντια στην υπερεκμετάλλευση στις *μακιλαδόρες*, το οποίο γνώριζε περίοδο άνθησης από πλευράς συνδικαλιστικής οργάνωσης και διεκδικήσεων, άρχισε να αντιμετωπίζει ένα διαρκώς αυξανόμενο κύμα απειλών, διώξεων και απολύσεων.

Αυτά λοιπόν για μια πρώτη γνωριμία με τον Ότο Ράιχ, τον άνθρωπο που σήμερα κατέχει μια από τις νευραλγικότερες θέσεις στον τομέα των σχέσεων ΗΠΑ-Λατινικής Αμερικής. Όπως έγραφε στους «Los Angeles Times» ο πρώην πρόεδρος της Κόστα Ρίκα Όσκαρ Αρίας, εκφράζοντας την ανησυχία του, «ο διορισμός του Ράιχ αποτελεί πραγματική οπισθοδρόμηση και υπονόμηση της συνεργασίας σε ολόκληρο το δυτικό ημισφαίριο».

Πηγές: *Liberacion, Znet en espanol, Revista Koeu Latinoamericano, La Jornada, ANNCOL*

ΚΟΥΒΑ

«Κύριοι ιμπεριαλιστές, δεν σας φοβόμαστε καθόλου!»

Τετάρτη 12 Ιουνίου: πάνω από 1.200.000 Κουβανοί στην πόλη της Αβάνας και περίπου 7.000.000 στο υπόλοιπο νησί πλημμύρισαν τους δρόμους εκφράζοντας τη στήριξή τους στην πρόταση για συνταγματική τροπολογία, η οποία θα ορίζει ως «μη αναστρέψιμο» το σοσιαλιστικό χαρακτήρα του συστήματος. Η κινητοποίηση χαρακτηρίστηκε ως η πιο μαζική έκφραση συμπαράστασης στην κυβέρνηση του Φιντέλ από τη νίκη της επανάστασης, το 1959. Η τροπολογία θα ψηφιστεί σε τριήμερο δημοψήφισμα. Η σχετική απόφαση πάρθηκε ύστερα από πρόταση οκτώ οργανώσεων στην Εθνοσυνέλευση της Λαϊκής Εξουσίας, με στόχο «να δηλώσει ρητά την επιθυμία του λαού της Κούβας ώστε το οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό σύστημα, όπως αυτό ορίζεται από το Σύνταγμα, να καθιερωθεί ως μη αναστρέψιμο». Ανάμεσα στις οργανώσεις είναι: η Γενική Ένωση Εργαζομένων, οι Επιτροπές Υπεράσπισης της Επανάστασης, η Ένωση Μικροκαλλιεργητών, η Ομοσπονδία Γυναικών Κούβας, η Ομοσπονδία Φοιτητικών Συλλόγων κ.λπ.

Οι κινητοποιήσεις, το δημοψήφισμα και η συνταγματική τροπολογία αποτελούν απάντηση τόσο στην πολιτική του Μπους, όπως αυτή εκφράστηκε στις 20 του περασμένου Μαΐου –συνδέοντας για μια ακόμη φορά την άρση του αποκλεισμού με την πραγματοποίηση πολυκομματικών εκλογών υπό διεθνή επιτήρηση και την προώθηση οικονομικών μεταρρυθμίσεων καπιταλιστικού προσανατολισμού– όσο και στην «πρόταση Βαρέλα», ένα σχέδιο της αντιπολίτευσης, το οποίο προσπάθησε να προωθήσει κατά την επίσκεψή του στο νησί ο πρώην Πρόεδρος των ΗΠΑ Κάρτερ και το οποίο ζητούσε να τεθεί σε δημοψήφισμα το ζήτημα αλλαγών του καθεστώτος.

Απαντούν όμως και στις πρόσφατες απειλές του Μπους για «προληπτικού χαρακτήρα και αιφνιδιαστικές» επιθέσεις εναντίον όλων όσοι θεωρούνται απειλή για τη χώρα του. Ανάμεσα στις απειλές και τις «χώρες τρομοκράτες» για μια ακόμη φορά συμπεριέλαβε την Κούβα, αυτή τη φορά ανακαλύπτοντας και αποκαλύπτοντας ότι κατασκευάζει ή έχει τη δυνατότητα να κατασκευάσει βιολογικά όπλα...

Το ονομαστικό-ενυπόγραφο δημοψήφισμα, ωστόσο, θα μπορούσε κανείς να πει ότι σε τελική ανάλυση υπονόμωσε τη δυναμική της διαδήλωσης καθώς όχι μόνο προκάλεσε κακούς συνειρμούς αλλά και έκανε την πρωτοβουλία αυτή ευάλωτη σε κριτικές για αντιδημοκρατικότητα. Άλλωστε ένα καθεστώς παγιώνεται μέσα από την ίδια τη δική του δυναμική και όχι μέσα από νόμους και συντάγματα.

Πηγή: Granma, La Jornada

ΠΑΡΑΓΟΥΑΗ

Η κυβέρνηση κλονίζεται

Οι συνεχείς κινητοποιήσεις περισσότερων από 30.000 ατόμων σε ολόκληρη τη χώρα επί τρεις περίπου εβδομάδες, με μπλόκα στους δρόμους, συγκεντρώσεις, εκδηλώσεις, απεργίες, διαδηλώσεις, έδωσαν στο κίνημα μια σημαντική νίκη. Πέτυχε 4 από τα 6 σημεία που διεκδικούσε στο ξεκίνημα των κινητοποιήσεων (21/5), ανάμεσά τους η απόσυρση του προς ψήφιση αντιτρομοκρατικού νόμου, του νόμου για την ιδιωτικοποίηση των εθνικών οδών και της Κεντρικής Τράπεζας, καθώς και του νόμου για την επιβολή ΦΠΑ στα αγροτικά προϊόντα. Ο νόμος 1615 για τις ιδιωτικοποιήσεις παραμένει σε εκκρεμότητα και το κίνημα σε επιφυλακή.

Η κινητοποίηση χαρακτηρίστηκε ως η μαζικότερη διαμαρτυρία του λαϊκού κινήματος από το 1989, εποχή της μετάβασης προς τη δημοκρατία.

Η βαθιά οικονομική και πολιτική κρίση που περνάει η χώρα, το 25% του αγροτικού πληθυσμού που ζει σε συνθήκες απόλυτης φτώχειας, η ανεργία που αγγίζει το 34%, οι πιέσεις των ΗΠΑ και του ΔΝΤ για την εφαρμογή νέων οικονομικών αναδιαρθρώσεων και ιδιωτικοποιήσεων, η κυβέρνηση η οποία με τα σκάνδαλα που την περιβάλλουν έχει χάσει κάθε κύρος, οι σοβαρές συνέπειες της κρίσης στην Αργεντινή που οδήγησε σε μείωση κατά 80% των εμπορικών σχέσεων των δύο χωρών, διέγραφαν –εδώ και μήνες– ένα σκηνικό επερχόμενης έκρηξης. Στα μέσα Μαΐου, λοιπόν, και απέναντι στο κενό που άφηγε πίσω του ένα γραφειοκρατικό και διεφθαρμένο συνδικαλιστικό κίνημα, το οποίο εδώ και χρόνια είχε χάσει κάθε κύρος στους εργαζόμενους, συγκροτήθηκε το Λαϊκό Δημοκρατικό Κογκρέσο (CDP) ως ένα μετωπικό σχήμα διάφορων οργανώσεων αγροτών, γυναικών, ιθαγενών, εργατών, νέων, αντιρρησιών συνείδησης, ακτημόνων κ.λπ., οι οποίες, μέσα από επιμέρους συνενργασίες, έχουν επίσης σχηματίσει τη Λαϊκή Συνέλευση Ενάντια στην Κρατική Τρομοκρατία και το Μέτωπο Υπεράσπισης Δημόσιων Αγαθών. Το CDP συγκάλεσε και οργάνωσε τις κινητοποιήσεις μέσα από τις οποίες έγινε φανερό η αγωνιστική δυναμική και οι προοπτικές του ενωτικού αγώνα.

Υπήρξαν όμως και οι... δυσαρεστημένοι από την απόσυρση των νόμων. Ο πρόεδρος της Κεντρικής Τράπεζας εξέφρασε τη λύπη του για την απόφαση του Προέδρου Μάτσι, προσθέτοντας ότι, εάν δεν προχωρήσουν άμεσα οι αναδιαρθρώσεις, κινδυνεύει να ακυρωθεί η συμφωνία με το ΔΝΤ.

Πηγή: Servicio de Prensa Alternativa,
Servicio Informativo alai-amlatina, Patria Libre

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής του καμπάνιας ο νέος πρόεδρος της Κολομβίας Αλβάρο Ουρίμπε, ο οποίος αναλαμβάνει τα καθήκοντά του στις 8 Αυγούστου, εμφανίστηκε ως υποστηρικτής της στρατιωτικής λύσης για την επίλυση της ένοπλης σύγκρουσης, της σκληρής καταστολής των εργατικών αγώνων και της περικοπής των δημόσιων ελευθεριών στα πλαίσια του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας». Μετά την εκλογή του μοιάζει να υιοθετεί –τουλάχιστον στα λόγια– μια πιο μετριοπαθή στάση και να επιλέγει την «υπό όρους» μεσολάβηση του ΟΗΕ για την αναζήτηση μιας νέας πολιτικής διεξόδου, μετά τη διακοπή των ειρηνευτικών συνομιλιών με τις FARC-EP. Πρόκειται για πραγματικές προθέσεις ή για ένα ακόμα πρόσχημα στον δρόμο για έναν ολοκληρωτικό πόλεμο;

Ας δούμε πώς διαγράφεται το σκηνικό στη χώρα αλλά και διεθνώς.

- Ο Α. Ουρίμπε προτίθεται λοιπόν να ζητήσει τη μεσολάβηση του ΟΗΕ για την επανέναρξη διαπραγματεύσεων, θέτοντας ως προϋπόθεση την κατάπαυση του πυρός και το σταμάτημα των βιαιοτήτων από πλευράς των FARC-EP. Η διαπραγμάτευση υποδηλώνει την ελεύθερη και χωρίς προϋποθέσεις αποδοχή των όρων της από τα εμπλεκόμενα μέρη και όχι την επιβολή των όρων του ενός και την υποχρεωτική αποδοχή τους από τον άλλο. Με τον τρόπο αυτό ακυρώνεται η αυτονομία του μεσολαβητή και δεν μετατρέπεται παρά σε αγγελοφόρο της κυβέρνησης.
- Ένα από τα πρώτα μέτρα που στοχεύει να προωθήσει ο νέος πρόεδρος, είναι ο διπλασιασμός των δυνάμεων του στρατού και της αστυνομίας, για να αντιμετωπίσει πιο αποτελεσματικά τις ένοπλες αντάρτικες ομάδες αλλά και το κίνημα κοινωνικών διεκδικήσεων.
- Αυτό που ανέκαθεν αρνιόταν η κυβέρνηση των ΗΠΑ, ότι το Σχέδιο Κολομβία στοχεύει στην εξόντωση των αντάρτικων δυνάμεων και όχι μόνον στη δίωξη του λαθρεμπορίου ναρκωτικών, γίνεται πλέον δημόσια αποδεκτό. Ο Μαρκ Γκρόσμαν, υφυπουργός επί πολιτικών ζητημάτων, ζητούσε στις 14/4, κατά τη συνεδρίαση της Υποεπιτροπής Υποθέσεων Δυτικού Ημισφαιρίου, περισσότερες αρμοδιότητες για την «αντιμετώπιση του προβλήματος της τρομοκρατίας στην Κολομβία με τρόπο αποτελεσματικό, όπως συμβαίνει και με τη δίωξη του λαθρεμπορίου ναρκωτικών» και δεν δίσταζε να διευκρινίσει ότι αναφέρεται «στη χρήση κάθε στρατιωτικής υποδομής που παρέχεται στη χώρα, όπως τα ειδικά ελικόπτερα και οι κομάντος της αντιναρκωτικής ομάδας, στην πάλη κατά των τρομοκρατών ανταρτών». Η πρόταση υποστηρίχθηκε και από τον Γκάρι Σπερ, από τους επικεφαλής της Στρατιάς του Νότου, ενώ το τελικό κείμενο της συνάντησης προχώρησε ακόμα περισσότερο: «...για να βοηθήσουν οι ΗΠΑ την Κολομβία να κερδίσει τον πόλεμο ενάντια στα αντάρτικα, πρέπει να της παρέχουν κάθε αναγκαία βοήθεια...». Την ίδια υπόσχεση απέσπασε ο Α. Ουρίμπε κατά την επίσκεψή του στις ΗΠΑ –μέσα Ιουνίου– τόσο από τον υπουργό Εξωτερικών Κόλιν Πάουελ, τον αναπληρωτή υπουργό Εξωτερικών επί θεμάτων Λα-

τινικής Αμερικής Ότο Ράιχ, τη σύμβουλο επί θεμάτων Εθνικής Ασφάλειας Κοντολίζα Ράις, αλλά και τον ίδιο τον πρόεδρο Μπους. Σύμφωνα μάλιστα με τον Μπους, θα υπάρξουν αλλαγές στο Σχέδιο Κολομβία, καθώς είναι αναγκαία η μεγαλύτερη αποτελεσματικότητά του στην από αέρος, εδάφους και θαλάσσης δίωξη των λαθρεμπόρων ναρκωτικών, αλλά και για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της διαφθοράς και της τρομοκρατίας στη χώρα.

- Ο γενικός εισαγγελέας της Κολομβίας εκδίδει –μέσα Ιουνίου– ένταλμα σύλληψης της Γενικής Διοίκησης των FARC-EP και του ηγέτη τους Μανουέλ Μαρουλάντα, με την κατηγορία της απαγωγής ενός κυβερνήτη και ενός πρώην υπουργού Άμυνας.
- Κατά τη Σύνοδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενάντια στην τρομοκρατία –μέσα Ιουνίου– λαμβάνεται η απόφαση να συμπεριληφθούν οι FARC-EP στη λίστα των τρομοκρατικών οργανώσεων. Εκτιμάται ότι το γεγονός αυτό απομακρύνει ακόμα περισσότερο την οποιαδήποτε προοπτική επανέναρξης ειρηνευτικών συνομιλιών, καθώς η Ευρωπαϊκή Ένωση αυτο-εξαιρείται από την Επιτροπή των Φίλων Χωρών της Ειρηνευτικής Διαδικασίας στην Κολομβία. Υπενθυμίζουμε ότι είχε ήδη προηγηθεί απόφαση η οποία απαγόρευε τη χορήγηση βίζας στους εκπροσώπους των FARC-EP από οποιαδήποτε ευρωπαϊκή χώρα.
- Με μονομερή απόφαση της κυβέρνησης –αρχές Ιουνίου– τίθεται τέρμα στις ειρηνευτικές συνομιλίες με τον ELN, το δεύτερο σε μέγεθος αντάρτικο της χώρας, και οι μέχρι σήμερα συμφωνίες τινάζονται στον αέρα.
- Οι ένοπλες συγκρούσεις συνεχίζονται, ο πόλεμος επεκτείνεται.
- Οι FARC-EP και ο ELN δηλώνουν για μια ακόμα φορά την πεποίθησή τους για την κατεπείγουσα αναγκαιότητα μιας πολιτικής επίλυσης της κοινωνικής και ένοπλης σύγκρουσης, ενώ με ανακοινώσεις τους επισημαίνουν ότι μέχρι σήμερα τόσο προηγούμενες κυβερνήσεις όσο και η κυβέρνηση Παστράνα ουδέποτε υιοθέτησαν μια πραγματική πολιτική ειρήνης, αλλά μια στρατηγική πολέμου ενάντια στον λαό και τις οργανώσεις του.

Πηγή: FARC-EP, ELN, Agencia ANNCOL, La Jornada, Rebellion

ΠΟΥΕΡΤΟ ΡΙΚΟ

Το Βιέκες βομβαρδίζεται και πάλι

Η Επιτροπή για τη Διάσωση και την Ανάπτυξη του Βιέκες (CPRDV) ανακοίνωσε ότι τον Απρίλιο, κατά τη διάρκεια των 22 ημερών που διήρκεσαν οι στρατιωτικές ασκήσεις της βορειοαμερικανικής ναυτικής βάσης στο νησάκι Βιέκες του Πουέρτο Ρίκο, αναπτύχθηκε μια συνεχής διαδικασία κοινωνικής ανυπακοής. Αρκετές οργανώσεις, τόσο από το Πουέρτο Ρίκο όσο και από τις ΗΠΑ, συμμετείχαν στις επιδρομές που οργανώθηκαν στην απαγορευμένη ζώνη της βάσης και οι οποίες δέχτηκαν άγρια επίθεση με τραυματισμούς και συλλήψεις. Με τις κινητοποιήσεις του, ο κόσμος κατάφερε πολλές φορές να εμποδίσει τις ασκήσεις οι οποίες αποτελούν «κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων», όπως καταγγέλλει η επιτροπή, η οποία σε ένα κάλεσμα αλληλεγγύης ζητά επίσης να στέλνονται fax στον Λευκό Οίκο που να απαιτούν το σταμάτημα των βομβαρδισμών και το άμεσο κλείσιμο της βάσης. Στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.viequeslibre.org> υπάρχουν πληροφορίες και δηλώσεις συμμετοχής για όσους/ες ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν στα κάμπινγκ κοινωνικής ανυπακοής.

Andrew Card

Joshua Bolten

White House Chief of Staff White House Deputy Chief of Staff
fax. (202) 456-1907 fax. (202) 456- 6703

Πηγή: Vieques Libre

ΗΠΑ

Νέα αύξηση των γεωργικών επιδοτήσεων

Οι επιδοτήσεις που οι ΗΠΑ κατευθύνουν στη γεωργία -180 δισ. δολάρια τα τελευταία 10 χρόνια- θα προκαλέσουν ακόμη μεγαλύτερη τεχνητή πτώση στις διεθνείς τιμές των εμπορευμάτων, θα μειώσουν περαιτέρω τις εισαγωγές λατινοαμερικανικών πρώτων υλών σε ανεπτυγμένες χώρες και θα κάνουν διεθνώς πιο ανταγωνιστικά τα βορειοαμερικανικά βιομηχανικά προϊόντα. Με αυτή τη γενική εικόνα βρίσκονται αντιμέτωποι οι αγρότες στη Λατινική Αμερική μετά τον νόμο που ψήφισε, μέσα Μαΐου, η Γερουσία και ο οποίος αφορά τις επενδύσεις στον γεωργικό τομέα. Με τον νέο νόμο αυξάνονται μέχρι και 80% οι γεωργικές επιδοτήσεις για τα επόμενα έξι χρόνια, αντί να μειώνονται.

Σύμφωνα με τα προγνωστικά του οργανισμού Oxfam America, που υπερασπίζεται την πρόσβαση των φτωχών χωρών στις αγορές των πλουσίων, η κατάσταση αυτή αναμένεται να δημιουργήσει νέα κύματα μετανάστευσης προς τις πόλεις, μαζική ανεργία και μεγαλύτερα ποσοστά φτώχειας, καθώς «οι φτωχοί αγρότες των υπό ανάπτυξη χωρών θα έχουν να ανταγωνιστούν εισαγόμενα προϊόντα πολύ πιο φτηνά από αυτά που οι ίδιοι μπορούν να παράγουν, με αποτέλεσμα οι μικροί καλλιεργητές να μένουν έξω από το παιχνίδι».

Οικονομικοί αναλυτές από τη Γουατεμάλα εξηγούν ότι οι συνέπειες θα είναι τρομακτικές, καθώς για τις ΗΠΑ η γεωργία αντιπροσωπεύει ένα ποσοστό 13% του ΑΕΠ, ενώ για τη Γουατεμάλα το ποσοστό ανέρχεται στο 75%. Οι ίδιοι φόβοι εκφράζονται και από την πλευρά της Παραγουάης, όπου η σόγια ξεπερνάει το 50% των συνολικών εξαγωγών και η παραγωγή του βαμβακιού απασχολεί περίπου 130.000 άτομα, τα οποία δεν θα έχουν κανένα πόρο επιβίωσης εάν χαθούν κι άλλες αγορές. Η Βραζιλία εκτιμά ότι οι απώλειές της θα φτάσουν τα 2.500 εκατ. δολάρια και προειδοποιεί ότι θα μπορούσε να στραφεί προς διμερείς αλλά και πολυμερείς συμφωνίες με άλλες λατινοαμερικανικές χώρες αντί για την ALCA. Ο Πρόεδρος του Μεξικού Φοξ θεωρεί ότι τα νέα μέτρα θίγουν σημαντικά τα συμφέροντα της χώρας του, η κυβέρνηση της Κολομβίας καλεί σε «κοινό μέτωπο» για την απελευθέρωση κονδυλίων για επιδοτήσεις, στα πλαίσια της Κοινότητας των Χωρών των Άνδεων, ενώ ο Πρόεδρος της Αργεντινής Ντουάλδε φτάνει στο σημείο να δηλώσει δημόσια ότι «οι ΗΠΑ διακηρύσσουν τα περί ελεύθερης αγοράς μόνον όταν τους συμφέρει και στη συνέχεια μετατρέπονται σε αισχρούς οπαδούς του προστατευτισμού»...

Πηγή: Attac / Rebellion

ΟΥΓΟΥΓΟΥΑΝ

Γενική απεργία παραλύει τη χώρα

Η γενική απεργία της 12/6, που έγινε ύστερα από κάλεσμα της Γενικής Ένωσης Εργαζομένων, παρέλυσε τη χώρα. Τα υψηλά ποσοστά συμμετοχής και οι δυναμικές συγκεντρώσεις σε διάφορα μέρη της χώρας ήταν ενδεικτικά της αντίθεσης των εργαζομένων στα νέα μέτρα οικονομικής αναδιάρθρωσης που ψήφισε η κυβέρνηση Μπάτλε, με τα οποία επιβάλλονται νέοι φόροι στους μισθούς των εργαζομένων καθώς και ανατιμήσεις στο πόσιμο νερό, στις τηλεπικοινωνίες και σε άλλες δημόσιες υπηρεσίες. Η προώθηση των νέων μέτρων συνδέεται άμεσα με τους όρους του ΔΝΤ για τη χορήγηση νέων πιστώσεων στη χώρα. Στην απεργία συμμετείχαν εργαζόμενοι στα μέσα μαζικής μεταφοράς, στον τομέα υγείας και εκπαίδευσης, στις τράπεζες, δημόσιοι υπάλληλοι, φοιτητές, το κίνημα των ανέργων κ.ά.

Πηγή: Granma

Τσάβες: «Κανένας δεν μπορεί να μας εμποδίσει να πουλήσουμε πετρέλαιο στην Κούβα»

Ηταν το πρώτο μέτρο που πήρε η κυβέρνηση του πραξικοπηματία Καρμόνα. Διακοπή της εμπορικής συμφωνίας για πώληση πετρελαίου στην Κούβα και διακοπή των διπλωματικών σχέσεων με την κυβέρνηση Κάστρο. Η τροφοδοσία του νησιού με πετρέλαιο σταμάτησε.

Στις 23/6, ο πρόεδρος Τσάβες –σε ραδιοφωνική του εκπομπή– δήλωσε: «Θα συνεχίσουμε να εφοδιάζουμε με πετρέλαιο την Κούβα, γιατί κανένας δεν μπορεί να μας απαγορεύσει να υπογράψουμε συμφωνίες, ιδιαίτερα με τις πιο κοντινές μας χώρες, αυτές της Καραϊβικής», ενώ στη συνέχεια αρνήθηκε ότι οι παραπάνω εμπορικές συμφωνίες θίγουν τα εθνικά συμφέροντα, καθώς υπόκεινται στους νόμους της αγοράς. Τα παραπάνω διαβεβαιώνει με ανακοίνωσή της και η κυβέρνηση της Κούβας. Να σημειώσουμε ότι ο πρόεδρος Τσάβες αντιμετωπίζει κατηγορίες και μηνύσεις στο Ανώτατο Δικαστήριο για υποτιθέμενες εγκληματικές ενέργειες, που προκάλεσαν σημαντικές ζημιές στη χώρα –ύψους 2.300 εκατ. δολαρίων– από την πώληση πετρελαίου στην Κούβα σε προτιμησιακές τιμές.

Η εμπορική συμφωνία με την Κούβα εντάσσεται στα πλαίσια ενός ειδικού προγράμματος πώλησης πετρελαίου σε χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, σύμφωνα με το οποίο ένα μέρος του πετρελαίου πωλείται σε τιμές αγοράς και ένα μέρος σε τιμές κόστους. Η Βενεζουέλα υπέγραψε στις 19/10/2000 το Ενεργειακό Σύμφωνο του Κaráκας, το οποίο περιλαμβάνει διμερή συμβόλαια πώλησης πετρελαίου σε 10 χώρες της Κεντρικής Αμερικής και της Καραϊβικής ενώ αργότερα προστέθηκαν άλλες 5.

«Δικάστε με λοιπόν», προκάλεσε ο Τσάβες τους πολιτικούς του αντιπάλους, «μόνο που θα πρέπει να με δικάσετε για την πώληση πετρελαίου σε πολλές χώρες». Πέρα από τις συνεχιζόμενες προσπάθειες παραπληροφόρησης, διατήρησης κλίματος κοινωνικής αναταραχής και αποσταθεροποίησης, οργάνωσης νέου πραξικοπήματος, η αντιπολίτευση φαίνεται ότι επέλεξε μια ακόμα ταχτική: ανατροπή του προέδρου Τσάβες και της κυβέρνησής του μέσα από τους ίδιους τους θεσμούς. Μέχρι σήμερα εκκρεμούν περίπου 15 μηνύσεις εναντίον του, ενώ παράλληλα γίνονται προσπάθειες ανατροπής του γενικού εισαγγελέα και αλλαγής των συσχετισμών στα διάφορα δικαστικά και νομοθετικά σώματα, καθώς καθημερινά βγαίνουν στην επιφάνεια προσπάθειες δωροδοκίας και εξαγοράς δικαστικών και βουλευτών.

Πηγές: La Jornada, Znet en espanol

Η «απεργία των καταναλωτών» φέρνει αποτελέσματα

Η πρωτοβουλία διάφορων οργανώσεων να μποϊκοτάρουν τα ΜΜΕ, λόγω της διαρκούς καμπάνιας παραπληροφόρησης και αποσταθεροποίησης της χώρας στην οποία με τόσο ζήλο επιδίδονται, «κάνει το έδαφος να τρέμει κάτω από τα πόδια τους».

«Θα συνεχίσουμε μέχρι να σεβαστούν το δικαίωμά μας στην πληροφόρηση», αναφέρουν σε ανακοίνωσή τους οι οργανώσεις, ενώ τα παρακάτω ποσοστά κυκλοφορίας και ακροαματικότητας προέρχονται από τα ίδια τα ΜΜΕ:

- Η ακροαματικότητα έπεσε από 20% έως και 40% και θα ήταν ακόμα χαμηλότερη εάν δεν την ανέβαζε το ποδόσφαιρο.
- Οι τηλενουβέλες έχουν μείνει χωρίς καθόλου ακροαματικότητα και ήδη μειώνεται το καλλιτεχνικό τους προσωπικό.
- Η εφημερίδα «El Nacional», από τους πρωταγωνιστές της παραπληροφόρησης, έπεσε από το τιράζ των 200.000 φύλλων κυκλοφορίας, σε 93.000 την πρώτη εβδομάδα του μποϊκοτάζ και σε 60.000 τη δεύτερη. Η εφημερίδα «El Universal» μείωσε τον αριθμό των σελίδων της, ενώ οι πωλήσεις της στο εσωτερικό της χώρας ακολουθούν ελεύθερη πτώση...

Το μποϊκοτάζ συνεχίζεται.

Πηγή: Rebellion

Μείωση των στρατιωτικών δαπανών, αύξηση των κοινωνικών

Η απόφαση του προέδρου Τσάβες να μειώσει κατά 40% τις στρατιωτικές δαπάνες προς όφελος των κοινωνικών δαπανών, προκάλεσε δυσανεξία ορισμένων στρατιωτικών κύκλων. Όπως δήλωσε όμως ο υπουργός Εσωτερικών της χώρας, «υπήρχαν τεράστια συμβόλαια με εμπόρους όπλων και πολλοί στρατιωτικοί επωφελούνταν σημαντικά ποσά. Είναι φυσικό να δυσανεχτούνται με την απόφαση του προέδρου Τσάβες να προωθήσει τα ποσά που εξοικονομούνται από τη μείωση των στρατιωτικών δαπανών σε κοινωνικά προγράμματα με στόχο την καταπολέμηση της φτώχειας».

Πηγή: La Jornada

BRAZILIA

Καμπάνια ενάντια στην παραχώρηση της βάσης Alcantara στην κυβέρνηση των ΗΠΑ

Το 1982, η κυβέρνηση της Βραζιλίας δημιούργησε, στην περιοχή Alcantara, στρατιωτική βάση εκτόξευσης πυραύλων, απαλλοτριώνοντας 52.000 εκτάρια και εκτοπίζοντας 500 οικογένειες –στην πλειονότητά τους απόγονοι μαύρων σκλάβων– οι οποίες επιβίωσαν φαρεύοντας στις κοντινές ακτές και καλλιεργώντας τα στοιχειώδη για τη διαβίωσή τους. Μεταφέρθηκαν σε επτά περιοχές μακριά από τις ακτές, σε αγροτεμάχια των 15 εκταρίων. Το 1990, η κυβέρνηση επέκτεινε τις εγκαταστάσεις της βάσης απαλλοτριώνοντας ακόμη 10.000 εκτάρια. Τον Οκτώβριο του 2000, η κυβέρνηση Καρντόσο υπέγραψε με την κυβέρνηση των ΗΠΑ συμφωνία εκχώρησης της βάσης Alcantara, σύμφωνα με την οποία ο έλεγχος των 62.000 εκταρίων περνούσε στις ΗΠΑ, ενώ οι αρχές της Βραζιλίας δεν θα είχαν πλέον το δικαίωμα να επιτηρούν την περιοχή. Με τους όρους αυτούς, δεν πρόκειται παρά για μια ακόμη βάση των ΗΠΑ στη νότιο Αμερική. Πολιτικοί αναλυτές σημειώνουν ότι ο πραγματικός στόχος της κυβέρνησης των ΗΠΑ δεν είναι μόνον η εκτόξευση πυραύλων αλλά και η δυνατότητα χρήσης πυρηνικών κεφαλών, στα πλαίσια διατήρησης του στρατιωτικού ελέγχου της Αμαζονίας. Η γεωπολιτική στρατηγική των ΗΠΑ στην περιοχή περιλαμβάνει ήδη στρατιωτικές βάσεις σε Βολιβία, Εκουαδόρ και Κολομβία, οι οποίες έχουν την υποδομή για να τροφοδοτούνται με πληροφορίες που προέρχονται από το Σύστημα Επιτήρησης της Αμαζονίας (SIVAM), που χειρίζονται βορειοαμερικάνικες εταιρείες. Τα παραπάνω στοιχεία οδηγούν για μια ακόμη φορά στο συμπέρασμα πως ό,τι παίζεται δεν είναι παρά η κυριαρχία επί της Αμαζονίας και ο έλεγχος του φυσικού της πλούτου, της βιοποικιλότητας και των τεράστιων αποθεμάτων πόσιμου νερού που διαθέτει.

Σύμφωνα με το Σύνταγμα της Βραζιλίας, η οποιαδήποτε διεθνής συμφωνία απαιτεί την έγκριση του Ομοσπονδιακού Κοινοβουλίου

για να τεθεί σε ισχύ. Η κυβέρνηση έστειλε τη συμφωνία στο κοινοβούλιο, όπου σύντομα πρόκειται να τεθεί προς έγκριση από την ολομέλεια, έχοντας ήδη αποσπάσει την έγκριση της Επιτροπής Διεθνών Σχέσεων, καθώς και της Επιτροπής Έρευνας και Τεχνολογίας, ενώ αναμένεται από μέρα σε μέρα η έγκριση της Επιτροπής Συντάγματος και Δικαιοσύνης. Η επιτροπή αγώνα, η οποία ξεκίνησε ως κίνημα εκείνων που θίχτηκαν από τη δημιουργία της βάσης, διοργανώνει πανεθνική καμπάνια ενάντια στην εκχώρησή της, καλεί τον κόσμο να είναι σε επιφυλακή και τους βουλευτές όλων των κομμάτων να αντιμετωπίσουν το ζήτημα ως υπόθεση εθνικής κυριαρχίας.

Όσοι/ες βρίσκονται πολύ μακριά μπορούν επίσης να εκφράσουν την αλληλεγγύη τους στον αγώνα, στέλνοντας fax στον εισηγητή του θέματος:

Deputado Zenaldo Coutinho,
dep.zenaldocoutinhocamara.gov.br
fax. 061.318.22.66

Πηγή: <http://www.movimientos.org>

Ο Λούλα, ο Σόρος και η αυτοκρατορία...

Σε δηλώσεις του στην εφημερίδα «Folha de Sao Paulo» της Βραζιλίας, ο παγκοσμίως γνωστός επενδυτής Σόρος δηλώνει κατηγορηματικά ότι, μια ενδεχόμενη νίκη του «αριστεριστή» Λούλα ντα Σίλβα –ηγέτη του P.T.– στις προεδρικές εκλογές του Οκτωβρίου, θα βυθίσει τη χώρα στο χάος. Σύμφωνα λοιπόν με τον Σόρος, αν και δεν του το συνιστά, ο Λούλα, ο οποίος προηγείται στις προεκλογικές δημοσκοπήσεις, δεν θα έχει άλλη λύση παρά να «παγώσει» την αποπληρωμή του εξωτερικού χρέους της Βραζιλίας σε περίπτωση που κερδίσει τις εκλογές. Ο Σόρος αναγνώρισε επίσης ότι οι χρηματοοικονομικοί κύκλοι προτιμούν νίκη του κυβερνητικού υποψηφίου Ζοσέ Σέρα, πρώην υπουργού Υγείας, και προειδοποίησε ότι οι διεθνείς αγορές έχουν την ικανότητα να επηρεάσουν το αποτέλεσμα των εκλογών. Όταν ρωτήθηκε εάν παρόμοιες δηλώσεις αποτελούν παρέμβαση των αγορών στην άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων των Βραζιλιάνων ψηφοφόρων, απάντησε «βεβαίως ναι», προσθέτοντας ότι σήμερα οι ΗΠΑ παίζουν τον ρόλο της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. «Στην αρχαία Ρώμη ψήφισαν μόνο οι Ρωμαίοι. Στον σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο καπιταλισμό, δικαίωμα ψήφου έχουν μόνο οι Βορειοαμερικάνοι. Οι Βραζιλιάνοι δεν ψηφίζουν»!

Πηγή: *Rebelion*

ΒΟΛΙΒΙΑ

«Πορεία για την εθνική κυριαρχία, τη γη και τους φυσικούς πόρους - Ποτέ πια μια χώρα χωρίς εμάς!»

Τις προσεχείς ημέρες –μέσα Ιουνίου γράφονται αυτές οι γραμμές– αναμένεται να φτάσουν στη Λα Πας, πρωτεύουσα της Βολιβίας, επτά πορείες με 8.000 περίπου ιθαγενείς από διαφορετικά μέρη της χώρας. Οι πορείες ξεκίνησαν πριν από ένα περίπου μήνα με κύριο αίτημα την άμεση διοργάνωση Εθνικής Συνταγματικής Συνέλευσης, στην οποία θα εκπροσωπούνται όλα τα λαϊκά στρώματα και η οποία θα αποφασίσει για τις υπό συζήτηση συνταγματικές μεταρρυθμίσεις. Η πορεία οργανώθηκε με πρωτοβουλία της Συνομοσπονδίας Ιθαγενών Λαών της ανατολικής Βολιβίας, καταγγέλλοντας παράλληλα τον αποκλεισμό των ιθαγενών και αγροτών από οποιαδήποτε συμμετοχική διαδικασία, ενώ σταδιακά στις γραμμές της ενώθηκαν οι πιο διαφορετικές λαϊκές, αγροτικές, εργατικές, γυναικείες κ.λπ. οργανώσεις. Η πορεία προκάλεσε έντονη δυσανεξία στην κυβέρνηση και τα πολιτικά κόμματα, καθώς έχασαν τις ελπίδες τους ότι θα είχαν τη δυνατότητα να προχωρήσουν στην ψήφιση των νέων νόμων και μεταρρυθμίσεων –με κατεπείγουσες διαδικασίες– κατά την τρέχουσα περίοδο εργασιών της Βουλής, η οποία θα είναι και η τελευταία, καθώς έχουν προκηρυχθεί εκλογές για τις 30 Ιουνίου. Και, εάν οι αλλαγές δεν ψηφιστούν από το υπάρχον κοινοβούλιο, δεν θα υπάρξουν πολιτικές αλλαγές ως το 2007, καθώς οι συνταγματικές μεταρρυθμίσεις απαιτούν δύο κοινοβουλευτικές περιόδους: μία για να ψηφιστούν και την επόμενη για να επικυρωθούν. Η κυβέρνηση, παρακολουθώντας την πορεία των 500 ατόμων, που ξεκίνησε από τη Σάντα Κρους, να γιγαντώνεται στο πέρασμά της από διάφορες πόλεις, δήλωσε διαπραγματευτική διάθεση και προσπάθησε να καθησυχάσει τους ιθαγενείς, διαβεβαιωνοντάς τους ότι οι αλλαγές δεν τους θίγουν και δεν τους αφορούν. Η απάντηση υπήρξε άμεση: «...Τα προβλήματα της χώρας μάς αφορούν άμεσα ιδιαίτερα εμάς τους ιθαγενείς και αγρότες. Το αγροτικό δεν είναι ένα ξεκομμένο πρόβλημα. Η απουσία αποτελεσμάτων και τα εμπόδια που διαρκώς προβάλλονται στο ζήτημα της κατανομής των ιθαγενικών και αγροτικών γαιών, η απουσία κάθε νομιμότητας στην παραχώρηση της γης μας σε εμπόρους ξυλείας, κτηνοτρόφους και ανθρακωρύχους, και η απουσία ενός συστήματος δικαιοσύνης ικανού να ελέγξει τις παρανομίες και να επιτρέψει την άσκηση των δικαιωμάτων μας, δεν είναι ζήτημα αγροτικού συστήματος. Είναι πρόβλημα που έχει τις

ρίζες του στη δομή του κράτους, στην έλλειψη ανεξαρτησίας των πολιτικών εξουσιών, στη μονοπώληση των κρατικών θεσμών από τα κόμματα, στη διαφθορά, στον αποκλεισμό που έρχεται ως συνέπεια όλων των προηγούμενων. Για να λυθεί το αγροτικό πρόβλημα, πρέπει επιτέλους να εκλείψουν η διαφθορά, η ανεπάρκεια των διάφορων θεσμών, η αργομισθία, οι αποκλεισμοί. Αυτό μπορούμε να το πετύχουμε μόνο με ένα σώμα πραγματικά αντιπροσωπευτικό ολόκληρης της κοινωνίας, που σήμερα δεν υπάρχει. Απαιτούμε λοιπόν τη διεξαγωγή Συντακτικής Συνέλευσης με τη συμμετοχή όλων των τμημάτων της κοινωνίας. Δεν μπορούμε να δεχτούμε να γίνουν οι μεταρρυθμίσεις από τα υπάρχοντα κόμματα, τα οποία ευθύνονται για τη σοβαρότατη κρίση που αντιμετωπίζει η χώρα, σε ένα κοινοβούλιο απόλυτα "παράνομο" με παραπάνω από τους μισούς βουλευτές του να κατηγορούνται για διαφθορά...».

Το κοινοβούλιο, μπροστά στην αυξανόμενη κοινωνική δυσανεξία, αντίδραση και αποφασιστικότητα, αποφάσισε να αναβάλει την ψήφιση των μεταρρυθμίσεων για την επόμενη κοινοβουλευτική περίοδο. Παραμένει ανοιχτό το αίτημα της Συντακτικής Συνέλευσης, ενώ ηγετικά στελέχη οργανώσεων που συμμετέχουν στην πορεία, δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο να μποϊκοτάρουν τις εκλογές στην περίπτωση που η κυβέρνηση, από την πλευρά της, εξακολουθεί να μεταθέτει για το μέλλον τα αιτήματά τους.

Πηγή: *Servicio de Prensa Alternativa, Equipo Nizkor*

Απαγορευμένες ποικιλίες καλαμποκιού στέλνονται ως ανθρωπιστική βοήθεια

Τον Αύγουστο του 2000, ύστερα από εργαστηριακές έρευνες, η Ένωση Περιβαλλοντικής Προστασίας των ΗΠΑ διαπίστωσε την ύπαρξη σκόνης καλαμποκιού της ποικιλίας Starlink σε δημητριακά για ανθρώπινη κατανάλωση. Η συγκεκριμένη ποικιλία μεταλλαγμένου καλαμποκιού ουδέποτε πήρε άδεια χρήσης για ανθρώπινη κατανάλωση, κι έτσι η εταιρεία υποχρεώθηκε να αποσύρει από την αγορά των ΗΠΑ τόνους ολόκληρους από προϊόντα της, ενώ με νεώτερη απόφαση στις 28/7/2001 απαγορεύτηκε η χρήση οποιουδήποτε ποσοστού Starlink, όσο χαμηλό κι αν είναι αυτό, σε προϊόντα που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση.

Βολιβία, 2001: Η Βολιβιανή Ένωση για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (FOBOMADE) στέλνει για εργαστηριακό έλεγχο προϊόντα τα οποία αποστέλλονται ως ανθρωπιστική βοήθεια από

τις ΗΠΑ στη Βολιβία, με το Πρόγραμμα Διατροφικής Βοήθειας PL-480. Ανιχνεύεται η παραπάνω απαγορευμένη ποικιλία καλαμποκιού και επιπλέον δύο ακόμη ποικιλίες απαγορευμένες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η Roundup Ready και η BTEExtra της Monsanto. Τα δείγματα προωθούνται προς ανάλυση και στο διεθνώς αναγνωρισμένο ανεξάρτητο εργαστήριο Genetic ID, που επιβεβαιώνει τα αποτελέσματα. Η FOBOMADE καταγγέλλει το γεγονός και ο πρέσβης των ΗΠΑ στη Βολιβία, κατάπληκτος και ενοχλημένος, υποστηρίζει ότι πρόκειται για τα ίδια προϊόντα που καταναλώνουν 180 εκατομμύρια πολίτες των ΗΠΑ!

Ακόμη μια φορά αποδεικνύεται ότι προϊόντα απαγορευμένα στις ΗΠΑ και την Ευρώπη αποστέλλονται στους πιο εξαθλιωμένους, ότι πολυεθνικές και κυβερνήσεις μετατρέπουν τη φτώχεια σε χωματερή μεταλλαγμένων σκουπιδιών και τους φτωχούς σε ινδικά χοιρίδια.

Πηγή: Rebellion / FOBOMADE

ΜΕΞΙΚΟ

Το μεξικάνικο νερό στις κάλπες του Τέξας

Στην κορύφωση περιόδου ξηρασίας που ξεκίνησε το 1993 βρίσκεται το βόρειο Μεξικό και σε κάποιες περιοχές, όπου υπάρχουν αποθέματα μόλις 10 μηνών, το νερό διανέμεται ήδη με δελτίο, ενώ επιδεινώνεται η διαδικασία ερημοποίησης της καλλιεργούμενης γης. Κι όμως, τον περασμένο μήνα, το Τέξας (που καταληστεύει τα υδάτινα αποθέματα γειτονικών πολιτειών των ΗΠΑ) απαίτησε από την κυβέρνηση Φοξ την «άμεση εξόφληση» ενός χρέους 2,2 δισ. κυβικών νερού, που προκύπτει με βάση συμφωνία του 1944 για την από κοινού εκμετάλλευση των υδάτων του Ρίο Γκράντε. Η μεξικάνικη κυβέρνηση, που έσπευσε αρχικά να υποσχεθεί «τήρηση των συμφωνιών», λίγο αργότερα, μπροστά στις αντιδράσεις, διευκρίνισε ότι, πρώτον, το ύψος του «χρέους» θα καθοριστεί τον Σεπτέμβριο με βάση τους όρους της συμφωνίας και, δεύτερον, ότι η εξόφληση μπορεί να γίνει σταδιακά μέσα στην επόμενη πενταετία.

Λεπτομέρεια που μάλλον εξηγεί το άγχος των διολιούκτων του Τέξας: ο Ρεπουμπλικάνος προσωρινός κυβερνήτης της πολιτείας, που διαδέχθηκε στο αξίωμα πριν από ενάμιση χρόνο τον Τζορτζ Μπους, αντιμετωπίζει δυσκολίες στην εκστρατεία για την εκλογή του, που πρόκειται να γίνει σε λίγους μήνες.

Πηγή: La Jornada

ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ

Ένα εκατομμύριο παιδιά στηρίζουν το 25% της οικονομίας

Σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα το Τμήμα Ανθρώπινων Δικαιωμάτων της Αρχιεπισκοπής, αλλά και με στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, το 25% της οικονομίας της χώρας στηρίζεται στην παιδική εργασία και μάλιστα παρά το γεγονός ότι η Γουατεμάλα έχει υπογράψει τη Συνθήκη 138 του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας (ΔΟΕ), η οποία προβλέπει ως ελάχιστη ηλικία για εργασία τα 14 χρόνια. Όσον αφορά την εκπαίδευση, σχεδόν 1 εκατ. παιδιά, από 7 έως 14 ετών, δεν παρακολουθούν μαθήματα, ενώ ποσοστό 62,3% από αυτά τα παιδιά είναι ιθαγενείς Μάγιας.

Σύμφωνα με την τελευταία έκθεση του ΔΟΕ, η εικόνα στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική είναι τραγική. Στη Βραζιλία, 7 εκατ. παιδιά υποχρεούνται να εργάζονται για να επιβιώσουν. Στη Βραζιλία, την Κολομβία και το Εκουαδόρ, το 20% των κοριτσιών 10-14 ετών εργάζονται ως οικιακές βοηθοί, ενώ το ποσοστό στις περιοχές της υπαίθρου είναι ακόμη υψηλότερο. Πάνω από 2 εκατ. παιδιά, 5-15 ετών, απασχολούνται σε αγροτικές εργασίες σε Γουατεμάλα, Ονδούρα, Νικαράγουα και Παναμά. Σε ορυχεία εργάζονται 500.000 παιδιά στο Περού και 13.500 στη Βολιβία. Στο Εκουαδόρ, περίπου 314.000 παιδιά εργάζονται, σε έναν συνολικό πληθυσμό 12 εκατ. κατοίκων, ενώ τα παιδιά είναι τα πρώτα που υφίστανται τις δραματικές συνέπειες της κρίσης και στην Αργεντινή.

Πηγή: FZLN, Servicio Informativo Alai-Amlatina

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Απειλείται η ζωή ακτιβιστών για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Η Επιτροπή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων της Γουατεμάλας εκφράζει έντονες ανησυχίες και καταγγέλλει στην κυβέρνηση τις διαρκείς προσπάθειες παρεμπόδισης του έργου οργανισμών, επιτροπών και ακτιβιστών για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Επιθέσεις σε γραφεία, καταστροφή υλικού, απειλές κατά της ζωής, αλλά και επιθέσεις εναντίον ακτιβιστών, αποτελούν καθημερινά φαινόμενα, ενώ έχουν σημειωθεί εξαφανίσεις και δολοφονίες.

Οι παρενοχλήσεις εκδηλώνονται με ιδιαίτερη συχνότητα και ένταση προς το Ίδρυμα Ριγομπέρτα Μεντσού (FRMT) και το Συντονιστικό Συνδέσμων και Οργανώσεων Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης (COSADI), οργανώσεις που ασχολούνται σε μεγάλο βαθμό με την προώθηση της εφαρμογής των Ειρηνευτικών Συμφωνιών, ενώ η COSADI εξειδικεύεται σε ζητήματα κοινοτικής οργάνωσης με στόχο την ενίσχυση της τοπικής κοινοτικής εξουσίας και τη δημιουργία Κοινοτικών Αναπτυξιακών Συμβουλίων.

Πηγή: Equipo Nizkor

Μπορείς να μας μιλήσεις για την εμπειρία σου από την οργάνωση των «Hijos»;

Έχουμε μια πολιτική βάση, αυτό που ονομάζουμε εμείς βασικά σημεία, που είναι η απονομή δικαιοσύνης και η τιμωρία των υπευθύνων της γενοκτονίας και των συνεργών τους. Οι συνεργοί είναι στην πραγματικότητα οι αληθινοί υπεύθυνοι, ο στρατός ήταν το ένοπλο χέρι των οικονομικών ομάδων που θέλησαν να εγκαθιδρύσουν τη δικτατορία. Με αφητηρία αυτά τα βασικά σημεία, δηλαδή τη δικαιοσύνη και την τιμωρία, αρχίσαμε να χρησιμοποιούμε, πριν από 5-6 χρόνια, τα «εσκράτς».

Τι σημαίνει «εσκράτς»;

«Εσκρατσάρ» σημαίνει να μαρκάρεις, να σημάδεψεις, να κάνεις προφανές. Αρχικά τα «εσκράτς» ήταν να κάνουμε μια πορεία στη γειτονιά ενός βασανιστή και να σημαδεύουμε το σπίτι του, η ιδέα ήταν να προκαλέσουμε την αποδοκιμασία, να τον αποκηρύξουμε, να «σημαδέψουμε» το άτομο, τον βασανιστή, τον φονιά ώστε οι γείτονες να μην θέλουν να συμβιώσουν μαζί του. Την έννοια και την πρακτική του «εσκράτς» την έχει υιοθετήσει πολύς κόσμος, για παράδειγμα «σημαδεύουνε» έναν βουλευτή. Επίσης «εσκράτς» πια γίνονται και σε άλλες χώρες.

Σήμερα η πρακτική του «εσκράτς» έχει μεταβληθεί. Εμείς πάμε 2 μήνες πριν την καθορισμένη ημερομηνία στη γειτονιά που ζει ο βασανιστής, συζητάμε με τους γείτονες, απευθυνόμαστε στις διάφορες κοινωνικές οργανώσεις που υπάρχουν στη γειτονιά, δουλεύουμε από Σαββατοκύριακο σε Σαββατοκύριακο, για να μπορέσουμε να εδραιώσουμε συνείδηση στη γειτονιά. Δηλαδή το «εσκράτς» αρχίζει πριν από την καθορισμένη ημερομηνία, της πορείας και του σημαδέματος του σπιτιού. Η ιδέα είναι ο φούρναρης να μην του πουλάει ψωμί, οι γείτονες να μην θέλουν να του μιλάνε, να θέλουν να τον διώξουν. Όλη αυτή η διαδικασία δημιουργεί οργάνωση στις γειτονιές, δημιουργεί επαφές ανάμεσα σε συνοικιακές οργανώσεις που μερικές φορές δεν γνωρίζονται μεταξύ τους.

Για παράδειγμα σε μια γειτονιά, το Σαν Κριστόμπαλ, μετά το «εσκράτς» δημιουργήθηκε μια οργάνωση «Γειτόνων ενάντια στην ατιμωρησία», οι οποίοι συνεχίζουν να αγωνίζονται για να φύγει ο βασανιστής. Άρα τα «εσκράτς» δημιουργούν επαφές και οργανώσεις, πράγμα που εμείς θεωρούμε πολύ σημαντικό.

Αυτά συμβαίνουν στο Μπουένος Άιρες. Γίνονται «εσκράτς» στην υπόλοιπη χώρα;

Φυσικά. Εμείς είχαμε ένα «εσκράτς» στις 19 Δεκεμβρίου σε έναν ιερέα που συνεργαζόταν με το καθεστώς. Επίσης στα βόρεια της Αργεντινής «σημαδέψαμε» το εργοστάσιο επεξεργασίας ζαχαροκάλαμου Εντέσμα. Στη διάρ-

HÍJOS Όχι στη λήθη

Συνέντευξη με τη **Marina Gironde**, από την οργάνωση των **H.I.J.O.S.** της περιοχής του Μπουένος Άιρες. Ο τίτλος της οργάνωσης είναι τα αρχικά της φράσης **Hijos por la Identidad y la Justicia, contra el Olvido y el Silencio** (= Παιδιά για την Ταυτότητα και τη Δικαιοσύνη ενάντια στη Λήθη και τη Σιωπή). Εκτός από την Αργεντινή, οι **Hijos** έχουν εθνικά δίκτυα σε Χιλή και Ουρουγουάη και ένα πλατύ ευρωπαϊκό δίκτυο υποστήριξης. Δίπλα στις «Μητέρες», οι **Hijos** είναι τα παιδιά των δολοφονημένων και αγνοούμενων αγωνιστών. Η συνέντευξη δόθηκε στις **E.M.** και **M.X.B.** στη διάρκεια του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ του Πόρτο Αλέγκρε μετά από συζήτηση με θέμα: «Η κρίση στην Αργεντινή: κοινωνικοί αγώνες και δημιουργία εναλλακτικών προτάσεων στον νεοφιλελευθερισμό», που οργάνωσε η Επιτροπή Κινητοποίησης στην Αργεντινή.

κεια της δικτατορίας, οι ιδιοκτήτες του εργοστασίου επέτρεψαν στις δυνάμεις καταστολής να μπουν στο εργοστάσιο, όπου βρισκόταν η παροχή ρεύματος για την εργατική γειτονιά, και να κόψουν το ηλεκτρικό. Με αυτό τον τρόπο μπόρεσαν να εισβάλουν στην εργατική συνοικία και να συλλάβουν 300 εργαζόμενους. 50 απ' αυτούς παραμένουν αγνοούμενοι μέχρι και σήμερα. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά προσέφερε στον στρατό και τα φορτηγά του εργοστασίου. Η ιδιοκτήτρια του εργοστασίου της Εντέσμα είναι σήμερα στην ομάδα των «Φίλων του Μουσείου Καλών Τεχνών του Μπουένος Άιρες», έτσι πήγαμε εκεί για να την «σημαδέψουμε», και αυτό το «εσκράτς» είχε μεγάλη απήχηση, γιατί ήταν η πρώτη φορά που αγγίζαμε μια οικονομική εξουσία.

Ο σκοπός της οργάνωσης «Hijos» είναι να προασπιστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και να σταματήσει η ατιμωρησία. Πολλοί πρώην βασανιστές σήμερα δουλεύουν σε εταιρείες σεκιούριτι. Η αστυνομία, παρά το γεγονός ότι πια αποτελείται από πιο νέους, συνεχίζει τις ίδιες πρακτικές, σύντροφοι δικοί μας κακοποιήθηκαν από τις αστυνομικές αρχές κατά τη σύλληψή τους στις διαδηλώσεις. Γι' αυτό εμείς απαιτούμε τη διάλυση των κατασταλτικών μηχανισμών, τόσο των στρατιωτικών όσο και των αστυνομικών.

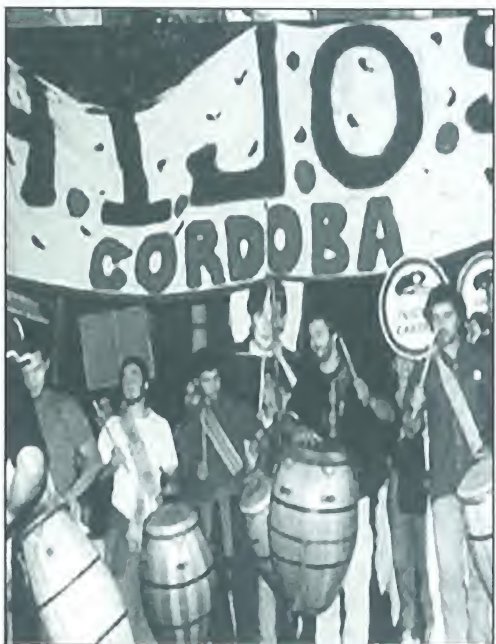
Πώς σας δέχτηκαν οι υπόλοιπες νεολαίες του κόσμου σ' αυτό το φόρουμ;

Κάποιες ήδη μας γνωρίζουν. Ένας απ' τους λόγους που ήρθαμε εδώ ήταν και για να διαδώσουμε το τι είναι η οργάνωση «Hijos». Επίσης έχουν δημιουργηθεί οργανώσεις «Hijos» στη Χιλή και στο Μεξικό. Στην Ευρώπη έχουν δημιουργηθεί τοπικές οργανώσεις από παιδιά εξαφανισμένων όλων των χωρών της Λατινικής Αμερικής, στη Γαλλία, την Ισπανία, την Ιταλία, τη Σουηδία. Για μας είναι πολύ σημαντικό να μπορέσει αυτό να διαδοθεί παντού.

Στην αργεντινική κρίση ποια είναι η πρόταση της νεολαίας και συ-

και τη σιωπή! Ναι στην αντίσταση!

Υκεκριμένα από το κίνημα των «Hijos»;

Οι «Hijos» είναι μια οργάνωση ανθρώπων δικαιωμάτων και δεν έχει αυτό που θα μπορούσαμε να πούμε μια πρόταση «κομματική». Τουλάχιστον από την «ανάγνωση» που έχουμε κάνει εμείς, καμία οργάνωση δεν έχει μια εναλλακτική πρόταση. Φοβόμαστε, βέβαια, ότι απέναντι σ' αυτή την κρίση η διέξοδος θα είναι γενικά προς τα δεξιά. Ως «Hijos», μια οργάνωση που έχει πολιτική θέληση αλλά δεν θέλει να καταλάβει την εξουσία, προσπαθούμε να υποστηρίξουμε τις οργανώσεις, να υποστηρίξουμε τις λαϊκές συνελεύσεις, να υποστηρίξουμε την πολιτικοποίηση αυτών των συνελεύσεων. Προσπαθούμε να συντροφέψουμε όλα αυτά τα κινήματα, να συντροφέψουμε και να στηρίξουμε. Πολύς κόσμος λέει ότι δεν θέλει να μιλήσει καθόλου για πολιτική. Προσπαθούμε να δείξουμε σ' αυτό τον κόσμο ότι στην πραγματικότητα κάνει πολιτική και ότι άλλο πράγμα είναι οι πολιτικοί και άλλο πράγμα είναι να παίρνεις θέση και να συμμετέχεις. Το πιο σημαντικό αυτή τη στιγμή είναι η συμμετοχή του κόσμου και η αλληλεγγύη. Στις συνοικιακές συνελεύσεις δεν συζητάνε μόνο για την πληρωμή του εξωτερικού χρέους αλλά και για τα συνοικιακά προβλήματα. Εγώ ζω στη συνοικία της Μπόκα, που είναι μια γειτονιά αρκετά λαϊκή στο Μπουένος Άιρες, εκεί οι κάτοικοι πάνε στις συνελεύσεις και τις πορείες, στις πλατείες με τις κατσαρόλες, απαιτούν δουλειά, φαγητό, στέγη. Στην Μπόκα το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι οι εξώσεις, οι ιδιοκτήτες πετάνε τον κόσμο έξω. Αυτή η κατάσταση γεννάει τη συμμετοχή των κατοίκων, που ίσως παλιότερα δεν συμμετείχαν και δεν λέγανε τη γνώμη τους.

Εδώ στο Φόρουμ υπάρχουν οργανώσεις από την Αργεντινή που πιστεύουν ότι η χώρα βρίσκεται σε επαναστατική κατάσταση, σε επαναστατικές διαδικασίες. Ποια είναι η γνώμη σας γι' αυτό;

Εμείς δεν έχουμε αυτή την εκτίμηση. Οι 19 και 20 Δεκέμβρη αυτό που απέδειξαν είναι το χαμηλό επίπεδο οργάνωσης που υπάρχει στους ευρύτερους κοινωνικούς χώρους και τον χαμηλό βαθμό αντιπροσώπευσης. Με άλλα λόγια κανένας δεν μπόρεσε ούτε να κεφαλαιοποιήσει, ούτε να καθοδηγήσει αυτό που συνέβαινε. Όλη η κατάσταση ήταν τελείως αυθόρμητη. Δεν νομίζω ότι ο αυθόρμητισμός είναι ένα στοιχείο προ-επαναστατικό. Αυτό που έδειξαν αυτές οι μέρες είναι ότι η περίοδος του φόβου που είχε εγκαθιδρύσει η δικτατορία τελείωσε. Όταν ανακοινώθηκε ο στρατιωτικός νόμος, όλος ο λαός βγήκε στους δρόμους για να διαδηλώσει. Προφανώς δημιουργούνται μορφές οργάνωσης, πράγμα πολύ σημαντικό, αλλά πέρα απ' αυτό δεν νομίζω ότι είμαστε σε ένα στάδιο προ-επαναστατικό.

Πώς θα αποτρέψετε ένα πιθανό στρατιωτικό πραξικόπημα;

Οι στρατιωτικοί είναι πλέον αρκετά απονομιμοποιημένοι. Η λύση που θα προσπαθήσουν να επιβάλουν θα είναι, όπως και με το Σχέδιο Κολομβία, απ' τη μια πλευρά η ποινικοποίηση της φτώχειας και των κοινωνικών αγώνων, και από την άλλη η νομιμοποίηση, από το ίδιο το κράτος, της καταστολής, χωρίς την ανάγκη ενός πραξικοπήματος. Νομίζω ότι αυτό συμβαίνει στην Αργεντινή. Τώρα σε σχέση με ένα πιθανό στρατιωτικό πραξικόπημα, στο μόνο που έχουμε εμπιστοσύνη είναι στη συνείδηση του κόσμου, όπως φάνηκε με την αντίδραση στην επιβολή του στρατιωτικού νόμου.

Σ' αυτή τη νέα στρατηγική των ΗΠΑ για τη Λατινική Αμερική, προσπαθούμε να αντιδράσουμε και να δημιουργήσουμε μια εναλλακτική πρόταση. Και γι' αυτό είναι σημαντικό να είμαστε εδώ. Επίσης πρέπει να καταγγέλουμε την παραβίαση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και την καταστολή. Υπάρχουν περισσότεροι από 30 νεκροί από τις 19 μέχρι τις 20, εκατοντάδες πολιτικοί κρατούμενοι, τραυματίες από σφαίρες. Και η κρίση δεν θα σταματήσει με ένα διακανονισμό, είναι μια κρίση σχεδόν δομική, των μηχανισμών της εξουσίας, στην οποία ο λαός δεν είναι οργανωμένος ακόμα για να απαυγήσει συνολικά.

Αυτά τα αυθόρμητα κινήματα, οι συνελεύσεις στις γειτονιές, αυτά τα καινούργια κινήματα που ανακινούν την πολιτική σκηνή, θα μπορέσουν να αρθρωθούν; Δεδομένης της κριτικής που υπάρχει στα παραδοσιακά κόμματα, οι νέοι στην Αργεντινή σήμερα αντιμετωπίζουν μια μεγάλη πρόκληση.

Το στοίχημα είναι ακριβώς η άρθρωση. Οι κάτοικοι των συνοικιών συμμετέχουν στις λαϊκές συνελεύσεις ως άτομα. Στις συνελεύσεις όμως συμμετέχουν και συνοικιακές οργανώσεις, πολιτιστικά κέντρα, κοινωνικές οργανώσεις, πράγμα που δημιουργεί άρθρωση διαφορετικών ομάδων και ένα καινούργιο επίπεδο οργάνωσης. Επιπλέον, όλες οι συνοικιακές συνελεύσεις συντονίζονται σε μια συνέλευση πιο μεγάλη, που αποτελεί άρθρωση των συνελεύσεων της πρωτεύουσας, κι αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό.

Νομίζω ότι το θετικό είναι πως δεν περιμένουμε απάντηση από κάποιον. Βέβαια λείπει μια κατεύθυνση. Στις διαδηλώσεις και στα κασερολάσο συμμετέχουν και κάποια άτομα που λίγο έχουν να κάνουν με οτιδήποτε προοδευτικό. Είναι σαν αυτό που συμβαίνει με το κίνημα ενάντια στην παγκοσμιοποίηση, οι εθνικιστές και οι δεξιοί επίσης βλάπτονται και αντιδρούν. Οπότε το στοίχημα, όσο έχουμε συζητήσει εμείς, είναι αυτή η κρίση να βγει σε μια κατεύθυνση προοδευτική και γι' αυτό είναι σημαντική η αλληλεγγύη κι η οργάνωση.

Η ιστορία του Περού είναι μία αλλεπάλληλη σειρά από σκηνές και εικόνες διαφορετικές μεταξύ τους, όπως διαφορετικοί και συχνά αντιφατικοί είναι και οι τρόποι θεώρησης όσων αποπειρώνται να την αφηγηθούν. Ακόμη πιο περίπλοκο όμως είναι το έργο της συγγραφής της πρόσφατης ιστορίας, αυτής των τελευταίων δύο δεκαετιών, τα γεγονότα της οποίας έχουν αφήσει αυτή τη χώρα χαμένη ανάμεσα στα γκρίζα φώτα της νεωτερικότητας, σαν έναν ναυαγό από αλλόκοτες προσωπικές τρικυμίες.

Από εκείνο το πρωινό στις 17 Μαΐου του 1980, στο χωριό Τσούστσι, στην επαρχία Κανγκάλιο του Αγιακούτσο, που μια ένοπλη ομάδα κατέστρεψε τις κάλπες που την επόμενη μέρα θα χρησίμευαν για να μεταβιβάσουν για δεύτερη φορά την εξουσία στον κεντροδεξιό Φερνάντο Μπελασούντε, γεγονός που σηματοδότησε τη γέννηση του Κομμουνιστικού Κόμματος του Περού –γνωστότερο ως Φωτεινό Μονοπάτι–, πολύ νερό έχει κυλήσει στ' αυλάκι.

Στατιστικές οργανισμών υπεράσπισης των ανθρώπινων δικαιωμάτων, συνήθως αξιόπιστες και βασισμένες σε επίσημα στοιχεία, μιλούν για τουλάχιστον 30.000 νεκρούς και σχεδόν 6.000 αγνοούμενους, στα περισσότερα από 20 χρόνια εσωτερικής σύγκρουσης. Και μπορεί κανείς λογικά να υποθέσει ότι αυτοί οι αριθμοί είναι αρκετά μεγαλύτεροι, αν κρίνει από τις πρόσφατες ανακαλύψεις ομαδικών τάφων (κρυφοί λάκκοι όπου σώριαζαν πτώματα, σκαμμένοι κατά κύριο λόγο σε δυσπρόσιτες περιοχές), καθώς και από τις ενδείξεις και μαρτυρίες που οι σημερινοί κλυδωνισμοί της πολιτικής ζωής φέρνουν στο φως της δημοσιότητας.

Απ' την αυγή των χρόνων, η βία στον κόσμο είναι μια πραγματικότητα όπου συναντιούνται παράγοντες κοινωνικοί, πολιτικοί και πολιτιστικοί (και δυστυχώς αποτελεί στοιχείο έμφυτο στο ανθρώπινο πράττειν, αν όχι εγγενές στην αυτοκαταστροφική μας φύση). Στο Περού, δεν χρειάζεται να σκαλίσουμε και πολύ το παρελθόν για να συναντήσουμε στο γύρισμα κάθε σελίδας αναρίθμητες εκρήξεις βίας. Από τους ξεσηκωμούς απέναντι στην αναπόδραστη εξουσία του κράτους των Ίνκας, τις ιθαγενικές εξεγέρσεις στην περίοδο της αποικιοκρατίας και στην παραπλήσιά της ρεπουμπλικανική περίοδο (όλες καταπιγμένες με τρόπο υποδειγματικό, σύμφωνα με έγκυρους ιστορικούς), τις καταλήψεις γης τη δεκαετία του '50 και τον αντάρτικο αγώνα του '65, ως την ένοπλη εξέγερση του 1980, γίνεται αντιληπτό ότι αυτή η χώρα είχε λιγοστές εκλάμψεις ειρήνης και ευημερίας.

Η Επιτροπή της Αλήθειας, μια μεγάλη ιστορική πρόκληση

του Guillermo Rebaza Jara*

Είναι, ωστόσο, στο πρόσφατό μας παρελθόν από όπου πηγάζουν τα πιο έντονα συναισθήματα πόνου και απογοήτευσης: χιλιάδες εγκλήματα, εξαφανίσεις και άλλες θηριωδίες δεν έχουν διερευνηθεί και ούτε βέβαια τιμωρηθεί (εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις), από καμία από τις τρεις κυβερνήσεις που, κατά τα άλλα, φρόντισαν να διακηρύξουν στον κόσμο τον βαθιά δημοκρατικό τους χαρακτήρα. Όλα αυτά που συνέβησαν κατά τη διακυβέρνηση του Φερνάντο Μπελασούντε, ενός προέδρου που στην καλύτερη περίπτωση ενήργησε με απαράδεκτη ανοχή στο θέμα των ανθρώπινων δικαιωμάτων, όσα διαδραματίστηκαν στο καθεστώς του Άλαν Γκαρσία, καθώς και σε αυτό του θλιβερά διάσημου φυγόδικου Αλμπέρτο Φουτζιμόρι και του, φυλακισμένου σήμερα στη Λίμα, συνεργάτη του Μοντεσίνος, όλα, απαιτούν τη διεξαγωγή μιας εξαντλητικής έρευνας από τη δικαιοσύνη.

Αυτό που ακολουθεί είναι μια εξιστόρηση, σε αδρές γραμμές, των πιο σημαδιακών γεγονότων από την απαρχή της πολιτικής βίας. Στις 26 Ιανουαρίου του 1983, κάτω από συνθήκες που ποτέ δεν διευκρινίσθηκαν, 8 δημοσιογράφοι από διάφορα μέσα επικοινωνίας της Λίμα δολοφονήθηκαν στην κοινότητα Ουτσουρακάι, στην επαρχία Ουάντα του Αγιακούτσο. Οι πρώτες επίσημες ερμηνείες υποστήριζαν ότι οι χωρικοί, λόγω της λειψής τους κουλτούρας, μπέρδεψαν τις φωτογραφικές μηχανές με όπλα... Μερικές εβδομάδες αργότερα, η εξεταστική επιτροπή, που σχηματίστηκε από την κυβέρνηση του Μπελασούντε Τέρι (στην οποία συμμετείχε ο γνωστός συγγραφέας Μάριο Βάργκας Λιόσα), κατέληξε στην «ακλόνητη πεποίθηση» ότι οι δολοφονίες ήταν έργο των χωρικών, οι οποίοι πέρασαν τους δη-

μοσιογράφους για τρομοκράτες. Απέκλεισαν έτσι κάθε συμμετοχή των δυνάμεων καταστολής. Ο Βάργκας Λιόσα έδειξε ακόμη μια φορά –όπως τώρα που χειροκροτεί τη γενοκτονία στο Αφγανιστάν– ότι ο νεοφιλελευθερισμός που κομπάζει δεν χωράει καμία ηθική.

Όταν ανέλαβε την εξουσία, το 1985, ο νέος τότε και χαρισματικός Άλαν Γκαρσία Πέρες, ηγέτης του APRA¹ (μέλος της Σοσιαλιστικής Διεθνούς και με ιδεολογικό χαρακτήρα σοσιαλδημοκρατικό), πολλοί σκέφτηκαν ότι η κυβέρνησή του θα ήταν προσεκτική στην υπεράσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Κι όμως... Στις δύο εβδομάδες από την ανάληψη της εξουσίας, οι δυνάμεις της τάξης προκάλεσαν, στην Ακομάρκα, μία από τις πιο άγριες σφαγές. Δεκάδες άτομα, ανάμεσά τους παιδιά, ηλικιωμένοι και γυναίκες, δολοφονήθηκαν από ένα απόσπασμα του στρατού, υπό τις διαταγές του υπολοχαγού Τέλμο Ουρτάδο. Ο αξιωματικός αυτός, εξασκημένος σε μεθόδους καταστολής από Βορειοαμερικανούς εκπαιδευτές, δήλωσε με ανατριχιαστικό κυνισμό, στην εξεταστική επιτροπή της Γερουσίας, ότι έκαψε ζωντανά μωρά δύο χρόνων γιατί «είχαν στο αίμα τους το δηλητήριο του κομμουνισμού».

Η φρίκη της κυβέρνησης του APRA δεν σταμάτησε εκεί. Στις 18 και 19 Ιουνίου του 1986, «μία πολεμική δύναμη απείρως πιο ισχυρή» –σύμφωνα με τον Αγκουστίν Άγια Ντε Λα Τόρε, πρώην βουλευτή της Izquierda Unida (Ενωμένη Αριστερά) και σήμερα, ειρωνεία της κρεόλικής μας πολιτικής, στενού συνεργάτη του Άλαν Γκαρσία–, αιματοκύλησε τις φυλακές του Φροντόν και του Λουριγκάντσο στη Λίμα, σκοτώνοντας 248 κρατούμενους, κατηγορούμενους ως μέλη του Φωτεινού Μονοπατιού. Εκείνη την ημέρα διαπράχθηκε μια ασύλληπτη βαρβαρότητα, πλαισιωμένη μάλιστα από την τρεμάμενη παρουσία των συνέδρων της Δεύτερης Σοσιαλιστικής Διεθνούς, για την οποία ακόμα παραμένουν ατιμώρητα τόσο τα υψηλά στελέχη της κυβέρνησης και των δυνάμεων καταστολής, όσο και ο ίδιος ο

Άλαν Γκαρσία, ο αδιαμφισβήτητος ηθικός αυτουργός της σφαγής.

Ύστερα από μερικά χρόνια βελούδινης εξορίας, στην οποία τον εξώθησε το καθεστώς των Φουτζιμόρι-Μοντεσίνος, υπάρχουν αρκετές ενδείξεις που υποδεικνύουν ότι ο Γκαρσία διαπραγματεύτηκε την επιστροφή του στο Περού², στη βάση μιας αμοιβαίας παραγραφής όλων των δικαστικών εκκρεμοτήτων για σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και για άλλα εγκλήματα. Σήμερα, μεταμορφωμένος σε νηφάλιο ηγέτη της αντιπολίτευσης και σε πρωτόπαιρο σύμβουλο του Τολέδο (για ευαίσθητα θέματα, όπως είναι η οικονομική πολιτική και άλλα ζητήματα θεμελιώδους σημασίας για τη χώρα, πρεσβεύει, χωρίς αμφιβολία, ενδιαφέρουσες θέσεις), περιδιαβαίνει την ατιμωρησία του σε πανεπιστήμια της Λίμα και αγορεύει περί δημοκρατίας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Φαντάζει λοιπόν μακρινή και ξεχασμένη η μέρα που, δίνοντας ένα ακόμη δείγμα έπαρσης και μοχθηρίας, εκστόμισε εκείνη τη φράση που θα θεσμοποιούσε την αδικία: «ή φεύγουν όλοι οι υπεύθυνοι ή θα φύγω εγώ».

Η Επιτροπή...

Από το 1990 κι έπειτα έχουν γραφτεί σελίδες ακόμα πιο αποκρουστικές και βίαιες. Τα τελευταία χρόνια, ο διεθνής Τύπος έχει δώσει πλήθος πληροφοριών για τις αρχι-εγκληματικές διαστάσεις της «πολιτικής ειρηνοποίησης» της δικτατορίας. Ένα πολιτικό τερατούργημα, στερεωμένο στις ξιφολόγχες των στρατιωτικών, τις ευλογίες του Orus Dei³ και τον έλεγχο των ΜΜΕ και του εμπορίου ναρκωτικών, το οποίο έδρασε με την ύψιστη περιφρόνηση απέναντι στη ζωή και την αξιοπρέπεια των Περουβιανών. Με τον Φουτζιμόρι και τον Μοντεσίνος στην εξουσία, επιβεβαιώθηκε, με τρόπο αναντίρρητο, ότι το περουβιανό κράτος έχει γκρεμιστεί στα πιο βαθιά και σκοτεινά υπόγεια της ιστορίας του. Η κοινωνία μας αντικρίζει τον καινούργιο αιώνα βιώνοντας τέτοιο βαθμό αποσύνθεσης, που δεν είναι υπερβολικό να πούμε ότι η ύπαρξή μας απειλείται από χίλιες δυο μορφές εξωτερικής εισβολής, επικυριαρχίας και ελέγχου.

Σε αυτό το τοπίο ατέρμονης κρίσης της περουβιανής κοινωνίας, αναπτύχθηκαν οι ένοπλες πολιτικές οργανώσεις. Ιδιαίτερα το Φωτεινό Μονοπάτι αποστασιοποιήθηκε από τα άλλα αντάρτικα κινήματα, αμφισβήτησε ανοιχτά τη νομιμότητα του κράτους και ξεδίπλωσε έναν άγριο πόλεμο

Charla-Debate:

¿Hay tiempo aún para la verdad y la justicia?

Sábado 25 de Mayo - 18:00 horas en el CLUB VICTORIA
Joaquín Requena 2716 entre Hapebí y Caraguaná
(a dos cuadras de Garibay)

www.elmundosalreves.org

El Mundo al revés

Υπάρχει ακόμα καιρός για την αλήθεια και τη δικαιοσύνη;

απέναντι σε καθετί που, σύμφωνα με τον πολιτικό τους λόγο, ενσάρκωνε την παλαιά τάξη. Αν και είναι βέβαιο ότι η συντριπτική πλειοψηφία εγκλημάτων, βασανιστηρίων και εξαφανίσεων διαπράχθηκε από πράκτορες των μυστικών υπηρεσιών, των ενόπλων δυνάμεων και της αστυνομίας (το «Δημοκρατικό Μέτωπο Ροδρίγκο Φράνκο», ενεργοποιημένο από κύκλους φασιστών του APRA και η ομάδα «Colina», βγαλμένη από τα σπλάχνα της Υπηρεσίας Πληροφοριών, με την υποστήριξη του Μοντεσίνος και τη συγκατάθεση της CIA), τα ένοπλα κινήματα χρεώνονται ένα βαρύ φορτίο θανάτων και συμφορών. Στις 3 Απριλίου του 1983, ένα ισχυρό απόσπασμα του Φωτεινού Μονοπατιού εισέβαλε στις κοινότητες Λουκαναμάρκα και Ουανκασάνκος του Αγιακούτσο και, έπειτα από συνοπτικές «λαϊκές δίκες», θανάτωσε 100 περίπου χωρικούς. Στη μοναδική συνέντευξη που ο Αμπιμαέλ Γκουσμάν παραχώρησε (στην άμεσα συνδεδεμένη με το ΚΚΠ εφημερίδα «El Diario»), ο ιδρυτής αυτής της οργάνωσης δίνει μια μάλλον ατυχή αιτιολόγηση αυτών των πράξεων, χαρακτηρίζοντάς τις ως μια αναγκαία πράξη σκληρότητας από την πλευρά των ανταρτών του.

Όταν έπεσε το εγκληματικό καθεστώς των Φουτζιμόρι-Μοντεσίνος, η μεταβατική κυβέρνηση, της οποίας ηγείτο ο Βαλεντίν Πανιάγουα, δημιούργησε την Επιτροπή της Αλήθειας. Λίγο αργότερα, με τον Αλεχάντρο Τολέδο πρόεδρο του Περού, η Επιτροπή είδε τον τίτλο της να διευρύνεται αποκτώντας τον όρο «...και της Συμφιλίωσης». Επιπλέον, διπλασιάστηκε ο αριθμός των μελών της και απέκτησε έναν προϋπολογισμό που υπερβαίνει τα 7 εκατομμύρια δολάρια. Σύμφωνα με το καταστατικό της Επιτροπής, οι θεμελιακοί της στόχοι είναι να διερευνήσει την αλήθεια σχετικά με τις σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράχθηκαν από τον Μάιο του 1980 ως τον Νοέμβριο του 2000, να φωτίσει τις αιτίες της βίας, να συμβάλει ώστε παρόμοιες καταστάσεις να μην επαναληφθούν και να εισηγηθεί σειρά ενεργειών για την αποκατάσταση των θυμάτων και των συγγενών τους. Όσο για τα εγκλήματα που θα εξετάσει η Επιτροπή, είναι οι δολοφονίες και απαγωγές, οι βίαιες εξαφανίσεις, τα βασανιστήρια και οι σοβαρές σωματικές βλάβες, οι περιπτώσεις παραβίασης συλλογικών κοινοτικών δικαιωμάτων και άλλες σοβαρές παραβιάσεις δικαιωμάτων μεμονωμένων ατόμων.

Ωστόσο, πολλοί αναλυτές θεωρούν ότι όλοι αυτοί οι υψηλοί στόχοι θα προσκρούσουν σε σκοτεινά συμφέροντα, τα οποία προφανώς εκπροσω-

πούνται από ορισμένα μέλη της επιτροπής. Είναι φερόμενο το παράδειγμα του αντιστράτηγου Λουίς Γκρασιάνι, μιας προσωπικότητας βαθιά αναμειγμένης σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο οποίος ουσιαστικά εκπροσωπεί τις ένοπλες δυνάμεις· αυτό της δικηγόρου Μπεατρίς Αρτ, βουλευτίνας του Φουτζιμόρι· και, ακόμα, αυτό του Κάρλος Τάπια, «αναλυτή επί θεμάτων Φωτεινού Μονοπατιού» (δραστηριότητα η οποία στα χρόνια της πολιτικής βίας προσέδιδε όχι μόνο δόξα αλλά και σημαντικά οικονομικά οφέλη), ο οποίος σύμφωνα με τις δίκαιες καταγγελίες φυλακισμένων γυναικών, μελών του Φωτεινού Μονοπατιού, έχει προσφέρει αναρίθμητες διαστρεβλωμένες ερμηνείες για τη δράση και τις ευθύνες των αντάρτικων κινημάτων.

Και πάλι στις καχυποψίες έρχονται να προστεθούν κάποιες σημαίνουσες απουσίες. Κατ' αρχάς, δεν υπήρξε μέριμνα για τη συμμετοχή εκπροσώπου από την Ένωση των Δικηγόρων, ο οποίος θα είχε τον βαρύνοντα ρόλο να καταδείξει τις ποινικές ευθύνες όσων εμπλέκονται σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Κάτω από αυτή τη λογική «αθώων παραλείψεων», ανακύπτουν κι άλλα ερωτήματα, όπως για παράδειγμα: πού είναι η φωνή των ιδίων των εξεγερμένων; Μήπως άραγε δεν υπάρχουν στις στατιστικές; Σε μία συνέντευξη Τύπου, η οποία έγινε με την υποστήριξη της ίδιας της πρεσβείας των ΗΠΑ, η Σοφία Μάτσερ, εκπρόσωπος του Συντονιστικού Ανθρώπινων Δικαιωμάτων της Επιτροπής, παραδέχτηκε ότι όντως πρόκειται για μια απουσία τουλάχιστον ύποπτη. Πιστεύουμε κι εμείς, όπως πολλοί άλλοι, ότι, αν υπήρχε πρόθεση για μια ισόρροπη εκπροσώπηση όλων των εμπλεκόμενων πλευρών, αυτοί οι αποκλεισμοί θα έπρεπε να αποκατασταθούν. Για τους δικηγόρους, το μόνο που χρειαζόταν ήταν να τους προσκαλέσουν επίσημα. Και τους «τρομοκρατικούς δαίμονες» δεν χρειαζόταν να τους ψάξουν και πολύ: με εξαίρεση τις ομάδες που παραμένουν ενεργές, κυρίως στην Ουαλιάγκα⁴, και αντιτίθενται στο έργο της Επιτροπής, είναι γνωστή σε όλους η ύπαρξη ημι-παράνομων οργανώσεων συγγενών των κρατουμένων, ή των λεγόμενων «μετανιωμένων», οι οποίοι είναι οργανωμένοι στο εσωτερικό των φυλακών και παραπάνω από μία φορά έχουν εκφράσει σε διάφορα Μέσα την επιθυμία τους να συμμετάσχουν στις ομάδες εργασίας.

Στο τυπικό σκέλος, η Επιτροπή παρουσιάζει, παρομοίως, αξιοθρήνητα κενά. Ένα από αυτά είναι ότι δεν διαθέτει κάποια ιδιαίτερη δικαιοδοσία, ή ότι, με άλλα λόγια, δεν έχει τις απαραίτητες εξουσίες που θα καθιστούσαν σε κάποιον υποχρεωτικό να παρουσιαστεί ενώπιον της ανακριτικής αρχής και θα δημιουργούσαν τους αναγκαίους όρους έτσι ώστε η δικαστική εξουσία να τιμωρήσει τα διαπραχθέντα εγκλήματα με τη μέγιστη αυστηρότητα. Η Επιτροπή έχει, λοιπόν, μία αποστολή ηθικού χαρακτήρα, κάτι που μπορεί να είναι μία αρετή αλλά και ένα εμπόδιο, όταν το ζητούμενο είναι να γίνει εφαρμογή της δικαιοσύνης, με όλους τους περιορισμούς που το «πο-

λιτικά ορθό» υπαγορεύει, σε μια χώρα με τόσες σκοπιμότητες και τόσες πληγές (θυμηθείτε την «πολιτική» και όχι ποινική καταδίκη της Λόρι Μπέρενσον⁵).

Δεν πρόκειται να αναθεματίσουμε εκ των προτέρων τα αποτελέσματα, αρχικά ή τελικά, της Επιτροπής για την Αλήθεια και τη Συμφιλίωση. Υπάρχουν, αναμφισβήτητα, ορισμένα μέλη τα οποία θα ήταν άδικο να κατηγορήσουμε ως αναξιοπρεπή για τη συμμετοχή τους σε αυτήν. Ο πρόεδρος της Επιτροπής Σαλομόν Λερνέρ, ο οποίος κατέχει την ιδιότητα του πρύτανη στο Καθολικό Πανεπιστήμιο της Λίμα (ένα από τα πιο αξιόπιστα της χώρας), φαίνεται να είναι ένας έντιμος και ακέραιος διανοούμενος, με επίγνωση του ιστορικού βάρους του εγχειρήματος. Όμως, το επαναλαμβάνουμε, οι καλύτερες προθέσεις μπορούν να ενταφιαστούν, στο μακρύ δρόμο που απομένει, από τα υπόγεια συμφέροντα και τους παραπλανητικούς ελιγμούς της πολιτικής τάξης και των ισχυρών της συμμαχών (ένοπλες δυνάμεις, εκκλησιαστική ιεραρχία, μέσα επικοινωνίας), οι οποίοι θα κάνουν ό,τι περνά από το χέρι τους, ώστε πέρα από τη «Συμφιλίωση» να απλωθεί το ιερό πέπλο της ατιμωρησίας. Και σαν αυτό να μη τους είναι αρκετό, θα αρνηθούν ή θα συγκαλύψουν το προφανές: ότι η αντιμετώπιση της εξέγερσης με μηχανισμούς εξολοθρευτικού χαρακτήρα ήταν πολιτική επιλογή της κυβέρνησης, και θα συνεχίσει να είναι εφόσον δεν αναγνωρίζονται οι πραγματικές γενοσιουργές αιτίες της βίας· ότι τα τελευταία χρόνια επιβλήθηκε ένα αποτροπιαίο δικαστικό σύστημα, οι νομικές πιυχές του οποίου έχουν προκαλέσει τις διαμαρτυρίες διεθνών οργανισμών· ότι τα μέσα επικοινωνίας παραπληροφόρησαν και χειραγώγησαν κατά τις υποδείξεις των δια-

δοχικών κυβερνήσεων· και ότι τίποτα δεν μας κάνει να υποθέσουμε ότι οι πολιτικοί μας έμαθαν το μάθημα.

Ακριβώς επειδή δεν μπορούμε να μιλήσουμε για συμφιλίωση χωρίς δικαιοσύνη, για τον ίδιο λόγο δεν υπάρχει ελπίδα για μια πραγματική ειρήνη, αν αυτή και οι επόμενες κυβερνήσεις δεν ασκήσουν μια εθνική πολιτική που να επιλύσει τα σοβαρότατα προβλήματα εξαθλίωσης, ανεργίας, υποσιτισμού και των άλλων χρόνιων δεινών της χώρας. Είμαστε ένας απέραντος ωκεανός από απογοητεύσεις, ανισότητες («όπου ένας Περουβιανός συν έναν Περουβιανό δεν μας κάνουν δύο Περουβιανούς», όπως κάποιος εύστοχα το περιέγραψε) και αδικίες.

Είμαστε, από την άλλη, ένας θαυματουργός και δημιουργικός λαός, που φαίνεται όμως να έχει γίνει αδιάφορος απέναντι στον ξένο πόνο. Λίγο μας αγγίζουν τα βάσανα του διπλανού, ο θρήνος που συνοδεύει τον τρόπο και το πλησίασμα του θανάτου. Άραγε δεν ακούμε πια τον λυγμό τόσων γυναικών χωρίς συζύγους, τόσων ορφανών και των συγγενών των αγνοουμένων που άφησε ο πόλεμος;

Η πρόκληση που συνοδεύει την Επιτροπή της Αλήθειας και της Συμφιλίωσης είναι τεράστια. Μολαταύτα, ποτέ δεν θα μπορέσει να αποκαταστήσει τον πόνο όλων αυτών των χρόνων. Η υποχρέωση των ευσυνειδητων Περουβιανών και όλων των λαών που έχουν υποφέρει ή υποφέρουν παρόμοιες καταστάσεις, είναι να ενώσουμε τις προσπάθειές μας για να χαράξουμε ένα διαφορετικό μέλλον. Όπου κανείς δεν θα έρχεται να μας μεταμορφώσει σε «οικονομικά θαύματα», ούτε να μας «ειρηνοποιήσει», αλλά όπου πραγματικά θα αγωνιζόμαστε για μια αληθινή ειρήνη, με κοινωνική δικαιοσύνη, σύγχρονη εκπαίδευση, δημοκρατική κουλτούρα και αειφόρο ανάπτυξη.

Και με αυτό το όνειρο στην καρδιά, να γυρίσουμε το βλέμμα σε εκείνες τις υπάρξεις που, εκτός από θύματα, υπήρξαν ενσαρκώσεις όλων αυτών που μας αρνήθηκαν. Για να επιστρέψουμε το χαμόγελο στα πρόσωπα των παιδιών μας και στα παιδιά των παιδιών μας, καημός αιώνων και κρυφή χίμαιρα αυτού του όμορφου και θλιβερού πλάσματος που λέγεται Περού.

(μετάφραση: Κ.Π.)

* Ο Guillermo Rebaza Jara είναι Περουβιανός δημοσιογράφος. Το άρθρο που δημοσιεύουμε το έγραψε ειδικά για τα ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ.

Σημειώσεις:

1. Alianza Peruana Revolucionaria de America (Περουβιανή Επαναστατική Συμμαχία της Αμερικής)
2. Ο Άλαν Γκαρσία επέστρεψε στο Περού λίγο πριν τις εκλογές του Απριλίου του 2000, ύστερα από μία περίοδο αυτοεξορίας δέκα περίπου χρόνων. Παρά τις βαριές κατηγορίες για οικονομικά σκάνδαλα και παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που τον βάριζαν, η απουσία συλλογικής μνήμης ή/και το πολιτικό αδιέξοδο της χώρας τον έφεραν σε θέση να διεκδικήσει μέχρι τελευταίας στιγμής την προεδρία από τον Αλεχάντρο Τολέδο.
3. Παραθρησκευτική οργάνωση της Καθολικής Εκκλησίας. Υπάρχουν πολλές καταγγελίες για συνεργασία της με μυστικές υπηρεσίες.
4. Περιοχή η οποία βρίσκεται στη ζώνη της Αμαζονίας, στο κεντρικό Περού και η οποία αποτέλεσε στο παρελθόν θέατρο σφοδρών συγκρούσεων μεταξύ των αντάρτικων και του στρατού.
5. Βορειοαμερικανίδα υπήκοος, η οποία συνελήφθη στο Περού με την κατηγορία ότι συμμετείχε, με την ιδιότητά της ως δημοσιογράφου, στην προετοιμασία της επιχείρησης κατάληψης του προεδρικού μεγάρου από το MRTA.

Ο πόλεμος ή η γιορτή

Την περασμένη χρονιά, πέθανε ο πιο μακρόβιος γέροντας της Αγγλίας. Η ζωή του Μπέρτι Φέλστιντ διέσχισε τρεις αιώνες: γεννήθηκε τον 19ο, έζησε τον 20ό, πέθανε τον 21ο αιώνα. Ήταν ο μοναδικός επιζών ενός περίφημου ποδοσφαιρικού αγώνα, που διεξήχθη τα Χριστούγεννα του 1915. Σ' αυτόν τον αγώνα αντιμετώπιζον βρέθηκαν οι Βρετανοί και οι Γερμανοί στρατιώτες. Εμφανίστηκε μια μπάλα, κανείς δεν ξέρει από πού, και άρχισε να κυλά, κανείς δεν ξέρει πώς, ανάμεσα στα χαρακώματα. Τότε το πεδίο τής μάχης μετατράπηκε σε χώρο παιχνιδιού, οι εχθροί πέταξαν στην άκρη τα όπλα τους και άρχισαν να διεκδικούν την μπάλα, όλοι με όλους και όλοι εναντίον όλων. Η μαγεία δεν κράτησε πολύ. Με φωνές οι αξιωματικοί υπενθύμισαν στους στρατιώτες ότι βρίσκονταν εκεί για να σκοτώσουν και να πεθάνουν. Αφού πέρασε η ποδοσφαιρική ανακωχή, επέστρεψε η σφαγή. Όμως, η μπάλα είχε δημιουργήσει έναν φευγαλέο τόπο συνάντησης ανάμεσα σ' αυτούς τους άντρες τούς υποχρεωμένους να μισούνται.

Ο βαρόνος Πιέρ ντε Κουμπερτέν, θεμελιωτής των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων, είχε προειδοποιήσει: «Ο αθλητισμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ειρήνη ή για τον πόλεμο». Ο Χίτλερ και ο Μουσσολίνι χειρίστηκαν το ποδόσφαιρο στην υπηρεσία του εκκολαπτόμενου παγκόσμιου πολέμου. Στα γήπεδα, οι ποδοσφαιριστές τής Γερμανίας και της Ιταλίας χαιρετούσαν με την παλάμη τού τεντωμένου χεριού υψωμένη. «Νίκη ή θάνατος», παράγγελε ο Μουσσολίνι, και χωρίς αμφιβολία η ιταλική ομάδα δεν είχε άλλη επιλογή από το να κερδίσει το Παγκόσμιο Κύπελλο του 1934 και του 1938. «Για τον απλό κόσμο, το να κερδίσεις έναν διεθνή αγώνα είναι πιο σημαντικό από το να κατακτήσεις μια πόλη», έλεγε ο Γκέμπελς, αλλά η Εθνική Γερμανίας, που επιδείκνυε τη σβάστικα στο στήθος, δεν είχε τύχη. Λίγο αργότερα ήρθε ο κατακτητικός πόλεμος και στο παραλήρημα της φυλετικής καθαρότητας προστέθηκε και η κάθαρση του ποδοσφαίρου: 300 Εβραίοι ποδοσφαιριστές σβήστηκαν από τον χάρτη.

Δύο κείμενα για το

του Εδουάρδο Γκαλεάνο

Πολλοί από αυτούς πέθαναν στα γερμανικά στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Χρόνια αργότερα, στη Λατινική Αμερική, οι στρατιωτικές δικτατορίες επίσης χρησιμοποίησαν το ποδόσφαιρο στην υπηρεσία του πολέμου ενάντια στις ίδιες τους τις χώρες και τους επικίνδυνους λαούς τους. Στο Μουντιάλ του '70, η βραζιλιάνικη δικτατορία έκανε δική της τη νίκη της ομάδας του Πελέ: «Πια κανείς δεν σταματά αυτή τη χώρα», διακήρυξε η επίσημη προπαγάνδα. Στο Μουντιάλ του '78, σε ένα στάδιο που βρισκόταν μερικά βήματα από το αργεντινικό Άουσβιτς, η δικτατορία της Αργεντινής γιόρτασε τον θρίαμβό «της» αγκαζέ με τον πάντοτε παρόντα Χένρι Κίσινγκερ, ενώ τα αεροπλάνα της πετούσαν τους κρατούμενους ζωντανούς στο βάθος της θάλασσας. Και το '80, η δικτατορία της Ουρουγουάης οικειοποιήθηκε τη νίκη της τοπικής ομάδας στο αποκαλούμενο Μουντιάλιτο, έναν θεσμό μεταξύ ομάδων που είχαν αναδειχτεί παγκόσμιες πρωταθλήτριες, αν και ήταν τότε που, για πρώτη φορά, η πλειοψηφία άρχισε να φωνάζει, μετά από επτά χρόνια υποχρεωτικής σιωπής. «Θα τελειώσει, θα τελειώσει, η στρατιωτική δικτατορία!», ωρύονταν στις εξέδρες.

Υπάρχουν παιχνίδια που τελειώνουν σαν σε προσχεδιασμένη μάχη, υπάρχουν φανατικοί που βρίσκουν στο ποδόσφαιρο μια καλή πρόφαση για την άσκηση εγκλημάτων και στις κερκίδες ξεσπούν τις συσσωρευμένες, από την παιδική ηλικία ή από την τελευταία εβδομάδα, εχθρότητες. Συμβαίνει να είναι ο πολιτισμός που δίνει τα χειρότερα παραδείγματα βαρβαρότητας. Μεταξύ των περιπτώσεων των πιο πικρών αναμνήσεων μπορεί να μνημονευθεί, για παράδειγμα, η σφαγή των 39 Ιταλών οπαδών της Γιουβέντους από τους Άγγλους χούλιγκανς της Λίβερπουλ, κάτι λιγότερο από 20 χρόνια πριν. Αλλά, αυτό σημαίνει ότι στο ποδόσφαιρο επωάζεται το αβγό του φιδιού; Το 1969, η σφαγή ανάμεσα σε Ονδουρένιους και Σαλβαδορένιους ονομάστηκε «πόλεμος του ποδοσφαίρου», επειδή η πρώτη σπίθα αυτού του επεισοδίου άναψε στα γήπεδα. Όμως, στην πραγματικότητα, ο πόλεμος ερχόταν από πολύ πριν. Και το ψεύτικό του όνομα κατάφερε να αποκρύψει μια μακριά ιστορία: ο πόλεμος ήταν η τραγική διέξοδος της εχθρότητας που υπήρχε για περισσότερο από έναν αιώνα ανάμεσα στους γειτονικούς λαούς, εκπαιδευμένους να μισούνται αμοιβαία, φτωχοί ενάντια σε φτωχούς, από διαδοχικές στρατιωτικές δικτατορίες δημιουργημένες στη Σχολή της Αμερικής. Ο καθρέφτης δεν ευθύνεται για το πρόσωπο που αντανακλά, ούτε το θερμόμετρο ευθύνεται για τον πυρετό. Αν και συνήθως έτσι φαίνεται, σχεδόν ποτέ δεν προέρχεται από το ποδόσφαιρο η βία που συχνά εκρή-

ποδόσφαιρο

γνυται στα γήπεδα. Είναι αποκαλυπτικό αυτό που συμβαίνει στην Αργεντινή. Η τρέλα των ποδοσφαιρικών ταραχών δεν είναι κάτι το καινούργιο. Έχουν πολλαπλασιαστεί τα επεισόδια, οι πυροβολισμοί και οι γκλοπιές από τη στιγμή που ξέσπασε αυτή η τελευταία κρίση, που πέταξε τη χώρα στη φοβερή πτώση και άφησε του Αργεντίνους να κλωτσούν στον αέρα.

Τα γήπεδα ποδοσφαίρου είναι τα μοναδικά μέρη όπου αγκαλιάζονται οι Αιθίοπες με του Ερυθραίους. Κατά τη διάρκεια των παναφρικανικών αγώνων, οι ποδοσφαιριστές των δύο αυτών εθνικών ομάδων καταφέρνουν να ξεχάσουν, για μια στιγμή, τον μακρύ πόλεμο που κατά καιρούς ξαναφουντώνει ανάμεσα στις δύο χώρες. Και μετά τη γενοκτονία που γέμισε με αίμα τη Ρουάντα, το ποδόσφαιρο είναι το μοναδικό εργαλείο συμφιλίωσης που δεν έχει αποτύχει. Οι Χού-

του και οι Τούτσι αναμειγνύονται ως οπαδοί ομάδων και παίζουν μαζί στις διάφορες ομάδες και στην εθνική ομάδα. Το ποδόσφαιρο ανοίγει ένα χώρο για την ανάσταση του αμοιβαίου σεβασμού που κυριαρχούσε ανάμεσά τους, πριν οι αποικιακές δυνάμεις, πρώτα οι Γερμανοί και αργότερα οι Βέλγοι, τους διαιρέσουν για να τους κυβερνήσουν. Στο Μεντεγίν, μια από τις πιο βίαιες πόλεις του κόσμου, γεννήθηκε και αναπτύχθηκε το σχέδιο «Ποδόσφαιρο για την Ειρήνη», που για κάποιο χρονικό διάστημα λειτούργησε με θαυμαστή επιτυχία. Κατά τη διάρκειά του απέδειξε ότι δεν ήταν αδύνατο να αντικαταστήσεις πυροβολισμούς με μπαλιές. Το ποδόσφαιρο είναι η μοναδική εναλλακτική γλώσσα για τις οπλισμένες συνοικιακές συμμορίες, συνηθισμένες να συνδιαλέγονται με πυροβολισμούς. Παίζοντας ποδόσφαιρο, οι εχθροί αρχίζουν να γνωρίζονται μεταξύ τους, στην αρχή με πολύ κακό τρόπο, αλλά κάθε επόμενη φορά λίγο καλύτερα. Και τα παιδιά αρχίζουν να μαθαίνουν ότι ο πόλεμος δεν είναι ο μοναδικός πιθανός τρόπος μιας ζωής.

Πριν από κάθε αγώνα, σε κάθε Παγκόσμιο Κύπελλο, οι ποδοσφαιριστές ακούν και σιγοτραγουδούν τους εθνικούς τους ύμνους. Εκτός μερικών εξαιρέσεων, κατά κανόνα οι ύμνοι σε καλούν να σκοτώσεις και να πεθάνεις. Αυτά τα πολεμικά άσματα εκστομίζουν φοβερές απειλές, προσκαλούν σε πόλεμο, βρίζουν τους ξένους και παροτρύνουν να τους κάνουμε κομματάκια ή να πεθάνουμε δοξασμένοι σε ηρωικά λουτρά αίματος.

Ήδη βαδίζουμε προς το 17ο Παγκόσμιο Κύπελλο. Στην ιστορία των Παγκοσμίων Κυπέλλων έχει παρατηρηθεί ότι δεν λείπουν οι ποδοσφαιριστές οι διατεθειμένοι να λειτουργήσουν σαν υπάκουοι στρατιώτες, πάντοτε έτοιμοι να τιμωρήσουν με άγριες κλωτσιές τους εχθρούς της πατρίδας και, προπαντός, αυτούς που διαπράττουν την ασυγχώρητη προσβολή να παίζουν καλά. Αλλά, η αλήθεια να λέγεται, η μεγάλη πλειοψηφία των ποδοσφαιριστών δεν δίνει σημασία στις διαταγές που προστάζουν οι ύμνοι τους, ούτε στα επικά παραληρήματα κάποιων δημοσιογράφων που συναγωνίζονται τους ύμνους, ούτε στις σφαγιαστικές οδηγίες μερικών προπονητών, ούτε στις πολεμικές κραυγές κάποιων τρελαμένων στις κερκίδες. Μακάρι οι ποδοσφαιριστές, ή τουλάχιστον η πλειοψηφία τους, να συνεχίσουν να κάνουν τους κουφούς στο Μουντιάλ που έρχεται. Και να μην μπερδευτούν την ώρα της εκλογής ανάμεσα στον πόλεμο ή τη γιορτή.

Μοντέλα

Αυτό είναι τα παγκόσμια κύπελλα ποδοσφαίρου. Στο ένα παίζουν οι αθλητές από σάρκα και οστά. Την ίδια στιγμή, στο άλλο παίζουν τα ρομπότ. Οι ανθρωποειδείς ομάδες διεκδικούν το RoboCup 2002, στο γιαπωνέζικο λιμάνι της Φουκουόκα, απέναντι από την κορεάτικη ακτή. Οι αγώνες των ρομπότ διεξάγονται κάθε χρόνο, σε διαφορετικό μέρος. Αυτοί είναι οι έκτοι. Οι διοργανωτές τους έχουν την ελπίδα να ανταγωνιστούν, στο μέλλον, τις αληθινές εθνικές ομάδες. Σε τελική ανάλυση, λένε, ήδη ένας υπολογιστής νίκησε τον πρωταθλητή Γκάρι Κασπάροφ σε μια παρτίδα σκάκι και δεν τους κοστίζει πολύ να φανταστούν ότι οι μηχανικοί αθλητές θα καταφέρουν να πετύχουν ένα παρόμοιο κατόρθωμα σε ένα γήπεδο ποδοσφαίρου. Τα ρομπότ, προγραμματισμένα από μηχανικούς, είναι δυνατά στην άμυνα και γρήγορα, με δυνατό σουτ στην επίθεση. Ποτέ δεν προπονούνται με την μπάλα. Εκτελούν χωρίς αντίρρηση τις διαταγές του προπονητή και ούτε για μια στιγμή διαπράττουν την τρέλα να πιστέψουν ότι οι παίχτες παίζουν.

Ποιο είναι το πιο συχνό όνειρο των επιχειρηματιών, των τεχνοκρατών, των γραφειοκρατών και των ιδεολόγων της βιομηχανίας του ποδοσφαίρου; Στο όνειρο, κάθε φορά πιο κοντά στην πραγματικότητα, οι παίχτες μιμούνται τα ρομπότ. Λυπηρό σημάδι των καιρών, ο 21ος αιώνας ιεροποιεί τη μετριοτήτα στο όνομα της αποτελεσματικότητας και θυσιάζει την ελευθερία στον βωμό της επιτυχίας. «Κάποιος δεν κερδίζει επειδή αξίζει, αλλά αξίζει επειδή κερδίζει», είχε επισημάνει, πριν από μερικά χρόνια, ο Κορνήλιος Καστοριάδης. Δεν αναφερόταν στο ποδόσφαιρο, αλλά είναι σαν να το είχε κάνει. Απαγορεύεται να χάνεις χρόνο, απαγορεύεται να χάνεις: έχοντας μετατραπεί σε δουλειά, υποταγμένο στους νόμους της αποδοτικότητας, το παιχνίδι παύει να είναι παιχνίδι. Συνεχώς περισσότερο, όπως όλα, το επαγγελματικό ποδόσφαιρο φαίνεται να διοικείται από την ΕΕΟ (Ένωση των Εχθρών της Ομορφιάς), οργάνωση δυνατή, που δεν υπάρχει αλλά διοικεί. Ο Ιγνάσιο Σαλβατιέρα, ένας αδίκως άγνωστος διαιτητής, αξίζει να αγιοποιηθεί. Έδωσε μαρτυρία της νέας πίστης. Πριν ξεί

χρόνια, εξόρκισε τον δαίμονα της φαντασίας στη βολιβιάνικη πόλη Τρινιδάδ. Ο διαιτητής Σαλβατιέρα απέβαλε από το γήπεδο τον ποδοσφαιριστή Αμπέλ Βάκα Σαουσέδο. Του έδειξε κόκκινη κάρτα, «για να μάθει να λαμβάνει το ποδόσφαιρο στα σοβαρά». Ο Βάκα Σαουσέδο είχε πετύχει ένα ασυγχώρητο γκολ. Τρίπλαρε όλη την αντίπαλη ομάδα, ακολουθώντας έναν ξέφρενο ρυθμό, κουβαλώντας την μπάλα με τα πόδια, με το κεφάλι, με τακουνάκια, και φτάνοντας στην κορύφωση αυτού του οργίου, γύρισε την πλάτη του στο τέρμα και, με μια εύστοχη κωλιά, κάρφωσε την μπάλα στο γάμμα.

Υπακοή, ταχύτητα, δύναμη, όχι φαντεζί ενέργειες: αυτό είναι το καλούπι που απαιτεί η παγκοσμιοποίηση. Κατασκευάζεται μαζικά ένα ποδόσφαιρο πιο κρύο και από ψυγείο. Και πιο αδυσώπητο από αλεστική μηχανή. Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσίευσε πριν από δυο χρόνια το France Football, ο αποδοτικός χρόνος ζωής των επαγγελματιών ποδοσφαιριστών έχει μειωθεί στο μισό τα τελευταία 20 χρόνια. Ο μέσος όρος, που ήταν 12 χρόνια, έχει μειωθεί στα 6. Οι εργάτες του ποδοσφαίρου αποδίδουν συνεχώς περισσότερο και διαρκούν λιγότερο. Για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του ρυθμού εργασίας, πολλοί δεν έχουν άλλη εναλλακτική λύση από το να προστρέξουν στη βοήθεια των χημικών, ενέσεις και χάπια που επιταχύνουν τη φθορά: τα αναβολικά έχουν χίλια ονόματα, όλα όμως γεννιούνται από την υποχρέωση της νίκης και θα μπορούσαν να ονομάζονται επιτυχιόχαπα. Στη Βραζιλία, οι κοινότητες των ιθαγενών συναγωνίζονται στο δικό τους ποδοσφαιρικό πρωτάθλημα. Στο Κύπελλο του 2000, η ομάδα των ιθαγενών Μακούσις έφτασε στον τελικό έχοντας παίξει τρία συνεχόμενα παιχνίδια κατά τη διάρκεια οκτώ ωρών. Αυτό το κατόρθωμα εξηγείται από τις θαυμαστές δυνάμεις ενός άλλου αναβολικού, που το επαγγελματικό ποδόσφαιρο δεν μπορεί να πληρώσει. Αυτό το μαγικό ποτό, που δεν έχει τιμή, ονομάζεται ενθουσιασμός. Η λέξη δεν προέρχεται από τη γλώσσα των Μακούσις, αλλά από τα αρχαία ελληνικά και σημαίνει: «να έχεις τους θεούς μέσα σου».

2.500 χρόνια πριν από τον Μπλάτερ, οι αθλητές αγωνίζονταν γυμνοί και χωρίς καμιά διαφήμιση σαν τατουάζ στο σώμα τους. Οι Έλληνες, χωρισμένοι σε πολλές πόλεις, καθεμία με τους δικούς της νόμους και τον δικό της στρατό, συνευρίσκονταν στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Συναγωνιζόμενοι στον αθλητισμό, αυτοί οι διασκορπισμένοι λαοί έλεγαν: «Εμείς είμαστε Έλληνες», σαν να απάγγελαν με τα σώματά τους τους στίχους της Ιλιάδας, όπου είχαν θεσπίσει την εθνική τους συνείδηση. Πολύ αργότερα, κατά τη διάρκεια μεγάλου μέρους του 20ού αιώνα, το ποδόσφαιρο ήταν το άθλημα που καλύτερα εξέφρασε και δήλωσε την εθνική ταυτότητα. Οι διαφορετικοί

τρόποι παιχνιδιού φανέρωσαν τους διαφορετικούς τρόπους ζωής. Όμως, η διαφορετικότητα του κόσμου υποτάσσεται στην υποχρεωτική ομοιομορφία. Το βιομηχανικό ποδόσφαιρο, που η τηλεόραση έχει μετατρέψει στο πιο κερδοφόρο μαζικό θέαμα, επιβάλλει ένα μοναδικό μοντέλο, που απαλείφει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, όπως συμβαίνει με αυτά τα πρόσωπα που γίνονται μάσκες, όλες ίδιες, στο τέλος συνεχών επεμβάσεων πλαστικής χειρουργικής. Υποτίθεται ότι αυτή η πλήξη είναι η πρόοδος, αλλά ο ιστορικός Άρνολντ Τόινμπι είχε περάσει από πολλά παρελθόντα όταν απέδειξε: «Το πιο συνεπές χαρακτηριστικό των πολιτισμών σε παρακμή είναι η τάση για τυποποίηση και ομοιομορφία».

Εδώ και πολύ καιρό, η εθνική ομάδα της Βραζιλίας φαίνεται να θέλει να σταματήσει να είναι βραζιλιάνικη. «Θέλουμε μια Βραζιλία με ευρωπαϊκή νοοτροπία. Το

ποδόσφαιρο έχει σταματήσει να είναι ένα παιχνίδι. Η πραγματικότητα πια δεν επιτρέπει το ωραίο ποδόσφαιρο. Εκείνο το ποδόσφαιρο με τα θεαματικά τακουνάκια έχει περάσει στην ιστορία», αποφαινεται ο προπονητής της Εθνικής Βραζιλίας, Λούις Φελίπε Σκολάρι. Ενώ εκδίδει το πιστοποιητικό θανάτου του πιο όμορφου ποδοσφαίρου του κόσμου, αυτός ο παθιασμένος με τη μετριοφροσύνη εξασκεί τη στρατιωτική πειθαρχία. Ο Σκολάρι θαυμάζει τον στρατηγό Πινοσέτ, λατρεύει την τάξη και δυσπιστεί στο ταλέντο. Καταδι-

κάζει σε εξορία τους ανυπάκουους Ρομάριο και Ντζαλμίνια, όπως άλλοτε θα είχε πυροβολήσει εκείνον τον ανεξέλεγκτο βασιλιά του τσίρκου, τον Γκαρίντσα. Το επαγγελματικό ποδόσφαιρο ασκεί δικτατορία. Οι ποδοσφαιριστές δεν μπορούν να βγάλουν μιλιάρη απέναντι στη δεσποτική εξουσία των αφεντικών της μπάλας, που από το κάστρο τους, τη FIFA, διοικούν και κλέβουν. Η απόλυτη εξουσία αιτιολογείται από τη συνήθεια: έτσι είναι, επειδή έτσι πρέπει να είναι, και έτσι πρέπει να είναι, επειδή έτσι είναι.

Όμως, πάντοτε ήταν έτσι; Αξίζει να θυμηθούμε εδώ ένα πείραμα που συνέβη στη χώρα του Σκολάρι, όχι περισσότερο από είκοσι χρόνια πριν, ενώ ακόμα τη χώρα κυβερνούσε στρατιωτική δικτατορία. Οι ποδοσφαιριστές πήραν τη διοίκηση της Κορίνθιανς, μιας από τις μεγαλύτερες ομάδες της Βραζιλίας, και διαχειρίστηκαν τα ζητήματα της ομάδας το 1982 και το 1983. Ασυνήθιστο, δεν έχει ξαναγίνει: οι παίχτες αποφασίζουν για όλα, μεταξύ τους, πλειοψηφικά. Συζητούνσαν δημοκρατικά και ψήφισαν για τη μέθοδο εργασίας, το ποδοσφαιρικό σύστημα, τη διανομή των χρημάτων και για όλα τα υπόλοιπα. Στις φανέλες τους μπορούσε κανείς να διαβάσει: Δημοκρατία της Κορίνθιανς. Μετά από δύο χρόνια, οι πρώην διοικούντες επανήλθαν στην εξουσία. Όμως, κατά τη διάρκεια της δημοκρατίας, η Κορίνθιανς, διοικούμενη από τους ποδοσφαιριστές, πρόσφερε το πιο τολμηρό και θεαματικό ποδόσφαιρο σε όλη τη χώρα, έφερε πολύ κόσμο στα γήπεδα και κέρδισε δύο συνεχόμενες χρονιές το τοπικό πρωτάθλημα.

(μετάφραση: Ν.Κ.)

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΕΚΟΥΑΔΟΡ

Το Εκουαδόρ των ιθαγενικών και λαϊκών εξεγέρσεων έχει ως θέμα του το αφιέρωμα αυτού του τεύχους των ΣΗΜΑΤΩΝ ΚΑΠΝΟΥ. 280.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα, 11 εκατομμύρια πληθυσμός, 40% και πλέον ιθαγενείς, είναι τα βασικά στοιχεία για τη φυσιογνωμία της χώρας. Απέχουν όμως πολύ από το να αποδίδουν το μεγαλείο της Κορδιγιέρας των Άνδεων που διασχίζει και ορίζει το Εκουαδόρ, αλλά ούτε και το μεγαλείο της ιστορίας και των παραδόσεων πολιτισμού και αγώνα για τις οποίες διακρίνεται.

Στη γη του Αταουάλπα, του τελευταίου βασιλιά των Ίνκας, η αντίσταση στην αποικιοκρατία, στις ξένες-βορειοαμερικάνικες επεμβάσεις, στην καταστροφή της Αμαζονίας και στην υπονόμευση του τρόπου ζωής των ιθαγενών κατοίκων – είναι μια υπόθεση που ξεκινάει από πολύ παλιά. Τον Ιανουάριο του 2000, έκπληκτος ο πλανήτης μάθαινε ότι εξεγερμένοι ιθαγενείς πολιορκούσαν τη Βουλή του Εκουαδόρ, στην πρωτεύουσα Κίτο. Ήταν μια ακόμη κλιμάκωση πολύχρονων αγώνων που γενικεύονται, αγκαλιάζουν και νέα κοινωνικά στρώματα, όχι μόνο ιθαγενικά. Μπροστά στις νέες απειλές που ακούνε στο όνομα δολαριοποίηση, ALCA, Μάντας-στρατιωτική βάση των ΗΠΑ στο Εκουαδόρ, Σχέδιο Κολομβία, κ.ά., τα κύματα της εξέγερσης επανέρχονται. Αυτές τις πολύτιμες εμπειρίες του κινήματος στο Εκουαδόρ προσπαθούμε να προσεγγίσουμε, με την ελπίδα να αναδείξουμε μια σημαντική ψηφίδα από το παζλ των λατινοαμερικάνικων αντιστάσεων.

Εξώφυλλο αφιερώματος: «Χριστόφορος Κολόμβος, ρατσιστής, πρωτοπόρος της καταστροφής των λαών». Από διαδήλωση ιθαγενών στο Εκουαδόρ.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Στο Εκουαδόρ, έχουν βρεθεί δείγματα από πολιτισμούς ηλικίας πάνω από τριών χιλιάδων χρόνων, που αποδίδονται σε επιρροές από τους Μάγια, που βρίσκονταν στην κεντρική Αμερική. Η ευρύτερη περιοχή, κατά το τέλος του 15ου αιώνα μ.Χ., κατακτήθηκε από τους Ίνκας. Τότε αναδείχτηκε η σημερινή πρωτεύουσα Κίτο σε εμπορικό και πολιτιστικό κέντρο της Αυτοκρατορίας. Την ίδια εποχή όμως, εκδηλώθηκε ένας ανταγωνισμός για την εξουσία, μεταξύ του Αταουάλπα που διοικούσε το Κίτο και του Ουάσκαρ που βρισκόταν στο Κούσκο (σημερινό Περού). Αυτή η αντιπαλότητα αποδυνάμωσε την αυτοκρατορία των Ίνκας και διευκόλυνε τους Ισπανούς στα κατακτητικά τους σχέδια.

Οι Ισπανοί αποβίβαστηκαν για πρώτη φορά στις ακτές του Ισημερινού το 1526, με επικεφαλής τον Μπαρτολομέ Ρουίς. Η κατάκτηση της ευρύτερης περιοχής ολοκληρώθηκε το 1532, με τους Σεμπαστιάν ντε Μπενάλκάσαρ και Φρανσίσκο Πισάρο, που σκότωσαν τον Αταουάλπα και, το 1540, με την έγκριση του ισπανικού θρόνου, ορίστηκε κυβερνήτης του Κίτο ο Γκονσάλο Πισάρο, αδελφός του Φρανσίσκο. Μετά τη δολοφονία του Φρανσίσκο Πισάρο, ο Γκονσάλο στασίασε απέναντι στον ισπανικό θρόνο, όμως το 1548 ηττήθηκε από τον ισπανικό στρατό και αποκεφαλίστηκε.

Κατά την πρώτη περίοδο της ισπανικής κατάκτησης, το Κίτο υπάγονταν στην αντιβασιλεία του Περού, όμως από το 1739 αποτέλεσε τμήμα του Αντιβασιλείου της Νέας Γρανάδας, μαζί με την Κολομβία, τον Παναμά και τη Βενεζουέλα.

Το 1809, με τη συγκυρία των ναπολεόντειων πολέμων στην Ευρώπη και την κατοχή της Ισπανίας από τη Γαλλία, ξεκίνησε ο απελευθερωτικός αγώνας στόν Ισημερινό, στα πλαίσια μιας γενικευμένης εξέγερσης των λαών της Λατινικής Αμερικής. Το 1823, με ελευθερωτή τον στρατηγό Αντόνιο Χοσέ ντε Σούκρε, η χώρα απέκτησε την ανεξαρτησία της από την Ισπανία, σχηματίζοντας τη Μεγάλη Κολομβία, μαζί με τη Βενεζουέλα, την Κολομβία και τον Παναμά. Το κρατικό αυτό μόρφωμα αποδείχτηκε θνησιγενές λόγω αντιθέσεων μεταξύ μερίδων της άρχουσας τάξης και, το 1830, ανακηρύχτηκε η ανεξάρτητη Δημοκρατία του Ισημερινού.

Τα πρώτα εκατό χρόνια της ανεξαρτησίας

Ο 19ος αιώνας και οι πρώτες δεκαετίες του 20ού, χαρακτηρίζονται, στο πολιτικό επίπεδο, από την αντιπαλότητα μεταξύ Συντηρητικών και Φιλελεύθερων. Οι πρώτοι εξέφραζαν τα συμφέροντα των γαιοκτημόνων, οι οποίοι αντιτίθονταν σε οποιοδήποτε αίτημα για αναδιανομή της γης (που από την εποχή της ισπανικής αποικιοκρατίας είχε μοιραστεί μεταξύ των λίγων προνομιούχων), συμμαχούσαν με τα πιο αντιδραστικά τμήματα της Εκκλησίας ενάντια σε κοινωνικές μεταρρυθμίσεις και πρέσβευαν τον απομονωτισμό της χώρας από κοσμοπολίτικες επιρροές στο οικονομικό και στο ιδεολογικό πεδίο. Οι Φιλελεύθεροι υποστήριζαν την ανάπτυξη του εξωτερικού εμπορίου, την ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων και συνταγματικές μεταρρυθμίσεις στα πρότυπα των κοινωνιών της Δυτικής Ευρώπης.

Πρώτος πρόεδρος της χώρας ανέλαβε ο στρατηγός Χουάν Χοσέ Φλόρες, ήρωας του πολέμου της ανεξαρτησίας και συντηρητικών πεποιθήσεων. Το 1833, ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος μεταξύ των Συντηρητικών, που προπύργιό τους ήταν το Κίτο, και των Φιλελεύθερων του Γκουαγιακίλ (πόλη στα παράλια και εμπορικό κέντρο). Η τεταμένη πολιτική κατάσταση συνεχίστηκε μέχρι το γύρισμα του αιώνα και σηματοδεύτηκε από τις δικτατορίες του Φλόρες και του επίσης συντηρητικού Γκαμπριέλ Γκαρσία Μορένο.

Το 1860, εξεγέρθηκαν οι ιθαγενείς ακτήμονες αγρότες ενάντια στην κυβέρνηση του Γκαρσία Μορένο, με ηγέτη τον Φερνάντο Ντακιλέμα. Το κίνημα αυτό εντάσσεται σε μια μακρόχρονη παράδοση αντίστασης των ιθαγενών, που ξεκίνησε από την ισπανική κατάκτηση και είχε ως κύριο αίτημα να μείνει η γη στις κοινότητες των ιθαγενών που την καλλιεργούσαν ως τότε. Με την καταστολή της εξέγερσης του 1860, οι κοινότητες έχασαν την αυτονομία τους και οι ιθαγενείς εντάχθηκαν ως δουλοπάροικοι, και αργότερα ως εργάτες γης, στις φυτείες των γαιοκτη-

μόνων. Ωστόσο το αγροτικό ζήτημα, σε συνδυασμό με το αίτημα του ιθαγενούς πληθυσμού για αυτονομία, δεν έπαψε ποτέ να αποτελεί φλέγον θέμα και μάλιστα αναζωπυρώθηκε κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 20ού αιώνα.

Το 1895, έγινε η Φιλελεύθερη Επανάσταση με ηγέτη τον Ελπίο Αλφάρο, που έδωσε ελπίδες στους αγρότες, οι οποίες όμως αποδείχτηκαν φρούδες. Τα λατιφούντια των γαιοκτημόνων παρέμειναν άθικτα. Ωστόσο, περιήλθε στο κράτος ένα μεγάλο μέρος της εκκλησιαστικής περιουσίας, προωθήθηκε η κατασκευή του σιδηροδρομικού δικτύου και θεσμοθετήθηκε η δωρεάν παιδεία με την ευθύνη της πολιτείας. Το 1912, δολοφονήθηκε ο Αλφάρο και ισχυροποιήθηκε η οικονομική επιρροή της Βρετανίας, η παρουσία της οποίας είχε γίνει ήδη αισθητή από την εποχή της ισπανικής αποικιοκρατίας.

Το 1925, μια ομάδα αξιωματικών ανέβηκε στην εξουσία με πραξικόπημα και επιχείρησε να εφαρμόσει μια μεταρρυθμιστική πολιτική. Το καθεστώς αυτό όμως δεν μπόρεσε να αντεπεξέλθει στην παγκόσμια οικονομική κρίση που ξέσπασε το 1930, ανατράπηκε και η εικοσαετία που ακολούθησε χαρακτηρίστηκε από μια παρατεταμένη πολιτική κρίση, στη διάρκεια της οποίας άλλαξαν πάνω από είκοσι πρόεδροι της Δημοκρατίας. Ένας απ' αυτούς ήταν και ο Χοσέ Μαρία Βελάσκο Ιμπάρα, που βρέθηκε στην εξουσία για πρώτη φορά το διάστημα 1934-1935 και βρέθηκε ξανά πρωταγωνιστής στην πολιτική κόνιστρα στις τρεις δεκαετίες που ακολούθησαν.

Η μεταπολεμική περίοδος

Κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, το Εκουαδόρ συμμάχησε με τις ΗΠΑ. Το 1941, μετά από ένα σύντομο πόλεμο με το Περού, το Εκουαδόρ παραιτήθηκε των αξιώσεών του από μια μεγάλη περιοχή του Αμαζονίου. Το Σύμφωνο Ειρήνης του Ρίο ντε Τζανέιρο, που υπογράφηκε το 1942 από τις δυο χώρες, με εγγυήτριες δυνάμεις τις ΗΠΑ, την Αργεντινή, τη Χιλή και τη Βραζιλία, καθόριζε ως ένα βαθμό τη συνοριακή γραμμή μεταξύ των δυο χωρών, όμως υπήρχαν δύσβατες περιοχές με ασαφή οριοθέτηση. Αυτό έδωσε αργότερα λαβή για αμφισβήτηση της συμφωνίας.

Προς το τέλος του παγκόσμιου πολέμου, ήταν έκδηλη η αποδυνάμωση της φιλελεύθερης παράταξης. Από την άλλη πλευρά, πέρα από το συντηρητικό στρατόπεδο, αναδείχθηκαν και λαϊκιστές πολιτικοί που εμφανίζονταν να εκπροσωπούν τα αιτήματα των λαϊκών στρωμάτων για κοινωνικές αλλαγές. Στα πλαίσια αυτών των εξελίξεων, το 1944 ανατράπηκε ο φιλελεύθερος πρόεδρος Κάρλος Αρράγιό, μετά

από λαϊκή εξέγερση. Την προεδρία της χώρας την ανέλαβε ο λαϊκιστής Βελάσκο Ιμπάρα, με την υποστήριξη των συντηρητικών, των κομμουνιστών και των σοσιαλιστών (Δημοκρατική Συμμαχία). Όμως τα σύννεφα του Ψυχρού Πολέμου, που επεκτείνονταν σε όλη την υδρόγειο από τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, δεν ενθάρρυναν κυβερνήσεις με συμμετοχή της αριστεράς. Σύνοτομα ξεκίνησαν οι διώξεις των αριστερών και οι κυβερνώντες, εκόντες άκοντες, ευθυγραμμίζονταν με τις επιδιώξεις των ΗΠΑ, κυρίως σε θέματα εξωτερικής πολιτικής. Ήταν οι πιέσεις των ΗΠΑ π.χ. αυτές που οδήγησαν τον πρόεδρο Κάρλος Αροσεμένα να διακόψει τελικά τις διπλωματικές σχέσεις με την Κούβα, το 1962.

Το 1947, ο Βελάσκο Ιμπάρα ανατράπηκε από τους στρατιωτικούς και το 1948 εξελέγη πρόεδρος ο Γκάλο Πλάσα Λάσο, πρώην πρεσβευτής στις ΗΠΑ. Το 1952, ο Βελάσκο Ιμπάρα κέρδισε ξανά τις εκλογές και έμεινε στην εξουσία ως το 1956, οπότε εκλέχτηκε πρόεδρος ο συντηρητικός Καμίλο Πόνσε Ενρίκες. Στις εκλογές του 1960, ο Βελάσκο Ιμπάρα έθεσε υποψηφιότητα ως ανεξάρτητος, με ένα μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα με το οποίο κατόρθωσε να εκλεγεί πρόεδρος. Δεν μπόρεσε όμως να μείνει για πολύ στην κυβέρνηση και να υλοποιήσει τις εξαγγελίες του. Τον Νοέμβριο του 1961 παραιτήθηκε και, μετά από μια σύντομη διακυβέρνηση υπό τον αντιπρόεδρο Κάρλος Αροσεμένα, μια στρατιωτική χούντα ανέλαβε την εξουσία, το 1963. Η στρατιωτική κυβέρνηση επιχείρησε να προωθήσει ένα σχέδιο οικονομικής ανάπτυξης, καθώς και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, δεν είχε όμως τη λαϊκή στήριξη. Το 1966, η χούντα ανατράπηκε μετά από διαδηλώσεις και βίαιες αντιπαράθεσεις στους δρόμους.

Το 1967, ψηφίστηκε νέο Σύνταγμα και το 1968 ο Βελάσκο Ιμπάρα κέρδισε για άλλη μια φορά τις προεδρικές εκλογές. Το 1972, ανατράπηκε από μια ομάδα στρατιωτικών με επικεφαλής τον στρατηγό Γκιγιέρμο Ροντρίγκες Λάρα.

Κατά τη δεκαετία 1960-1970, επιχειρήθηκε αγροτική μεταρρύθμιση με την παρότρυνση των ΗΠΑ, που ήθελαν να αποφύγουν μια δεύτερη Κούβα στη Νότια Αμερική. Εκσυγχρονίστηκε η εκμετάλλευση της γης και βελτιώθηκε η παραγωγικότητα των λατιφούντιων. Δόθηκαν επίσης μικρά κομμάτια γης σε αγρότες, τα οποία όμως δεν είχαν την απόδοση των μεγάλων γαιοκτησιών και οι μικροκαλλιεργητές υποχρεώνονταν σε έναν έντονο ανταγωνισμό, από τον οποίο δεν ήταν εύκολο να βγουν κερδισμένοι. Τελική συνέπεια αυτής της διαδικασίας ήταν να δημιουργηθεί μια φτηνή εργατική δύναμη από πρώην αγρότες, που αναζητούσαν απασχόληση στον δευτερογενή τομέα και κυρίως στα κατασκευαστικά έργα.

Δολαριοποίηση αλλά και... εξεγέρσεις!

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '70, τα αγροτικά προϊόντα (μπανάνα, καφές και κακάο) αποτελούσαν το 80% των εξαγωγών της χώρας. Εκείνη την εποχή, ξεκίνησε η εκμετάλλευση του πετρελαίου, που από τότε αποτελεί το κύριο εξαγωγίμο προϊόν. Την εποχή της προεδρίας του Λάρα, το κράτος επαναδιαπραγματεύτηκε με τις πολυεθνικές τους όρους εκμετάλλευσης του πετρελαίου και το Εκουαδόρ έγινε μέλος του ΟΠΕΚ. Την εποχή εκείνη εκδηλώθηκε και μια ένταση στις διπλωματικές σχέσεις με τις ΗΠΑ, διότι βορειοαμερικανικά αλιευτικά σκάφη έμπαιναν στα χωρικά ύδατα του Εκουαδόρ (ο πόλεμος του τόνου).

Το 1979, αποκαταστάθηκαν οι κοινοβουλευτικοί θεσμοί και εκλέχτηκε πρόεδρος ο Χάιμε Ρολδός, από τον συνασπισμό της Συγκέντρωσης Λαϊκών Δυνάμεων και Λαϊκής Δημοκρατίας (λαϊκιστής). Η χώρα αποκατέστησε διπλωματικές σχέσεις με την Κούβα, την Κίνα και την Αλβανία, και επιχειρήθηκε μια κοινωνική πολιτική για τους αγρότες και τα περιθωριοποιημένα στρώματα των αστικών κέντρων. Η αντίθεση του προέδρου προς τις στρατιωτικές δικτατορίες του Νότιου Κώνου τον έφερε σε αντιπαράθεση τόσο με τη δεξιά αντιπολίτευση στο κοινοβούλιο, όσο και με την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ. Το 1981, ο Ρολδός σκοτώθηκε σε αεροπορικό «δυστύχημα», υπό συνθήκες που ποτέ δεν διευκρινίστηκαν. Το 1981 επίσης έγιναν μεθοριακά επεισόδια με το Περού, στην περιοχή του Αμαζονίου.

Κατά τη δεκαετία του '80, οπότε άρχισε η πτώση της τιμής του πετρελαίου, διογκώθηκε το εξωτερικό χρέος και επιδεινώθηκε η οικονομική κατάσταση. Στις εκλογές του 1984, επικράτησε ο συντηρητικός Λεόν Φέμπρες Κορδέρο, του Κοινωνικού Χριστιανικού Κόμματος. Ο Κορδέρο επιχείρησε να τονώσει την οικονομία της αγοράς, δεσμεύτηκε απέναντι στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο να ανταποκριθεί στις δανειακές υποχρεώσεις της χώρας και ευθυγραμμίστηκε με την πολιτική Ρέιγκαν στην Κεντρική Αμερική, διακόπτοντας τις διπλωματικές σχέσεις με το καθεστώς των Σαντινίστας στη Νικαράγουα.

Το 1988, κέρδισε τις εκλογές ένας συνασπισμός της Δημοκρατικής Αριστεράς, των Χριστιανοδημοκρατών και άλλων αριστερών κομμάτων. Πρόεδρος ανέλαβε ο σοσιαλδημοκράτης Ροντρίγο Μπόρχα, που υποστήριξε τις πρωτοβουλίες της «Κονταδόρα» για ειρήνευση στην Κεντρική Αμερική, επανήλθε στο Κίνημα των Αδεσμεύτων και προχώρησε σε οικονομική συνεργασία με τη Βολιβία, την Κολομβία, το Περού και τη Βενεζουέλα.

Από τη δεκαετία του '90, έκανε ιδιαίτερα αισθητή την παρουσία του το ινδιάνικο κίνημα, με αποκλεισμούς δρόμων και κινητοποιήσεις σε πανεθνική κλίμακα. Κύρια αιτήματά τους ήταν η αγροτική μεταρρύθμιση και η αυτονομία τους, ως ξεχωριστής κοινωνικής και φυλετικής οντότητας. Εκείνη την εποχή πρωτοεμφανίστηκε στο προσκήνιο η Συνομοσπονδία Ιθαγενών Εθνοτήτων (CONAIE), που, ως εκπρόσωπος του ινδιάνικου κινήματος, είναι πια μια εξαιρετικά υπολογίσιμη δύναμη στην πολιτική ζωή της χώρας.

Το 1995, ξέσπασαν για άλλη μια φορά μεθοριακά επεισόδια με το Περού, με δεκάδες νεκρούς, κυρίως Περουβιανούς στρατιώτες. Μήλον της έριδος ήταν τα κοιτάσματα χρυσού, ουρανίου και πετρελαίου, η ύπαρξη των οποίων δεν είναι ακόμα τεκμηριωμένη αλλά υπάρχουν σημαντικές ενδείξεις γι' αυτό.

Το 1996, εξελέγη πρόεδρος ο «καλλιτέχνης» Αμπνταλ Μπουκαράμ Ορτίς, που έβγαλε σε δημοπρασία τα μουστάκια του (;!!) και δοκίμασε τις ικανότητές του ως τραγουδιστής, βγάζοντας δίσκο. Η σκληρή οικονομική του πολιτική τον έφερε σε αντιπαράθεση με τα συνδικάτα και η κοινοβουλευτική μειοψηφία τον χαρακτήρισε ως «παράφρονα» και αρνήθηκε να αναγνωρίσει την εξουσία του. Η θητεία του Μπουκαράμ ήταν βραχύβια και, μετά από μια πολιτική κρίση, εξελέγη πρόεδρος ο Τζαμίλ Μαουάντ, το 1998. Επί της προεδρίας του υιοθετήθηκε το δολάριο ως νόμισμα της χώρας. Τον Ιανουάριο του 2000, μετά από εξέγερση των ιθαγενών, που κατέλαβαν το κοινοβούλιο για μερικές μέρες, ο Μαουάντ απομακρύνθηκε από την εξουσία. Σημερινός πρόεδρος της χώρας είναι ο Γκουσταύο Νομπόσα, ανεξάρτητη πολιτική προσωπικότητα τεχνοκρατικής προέλευσης.

Γ.Σ.

Πηγές

www.mty.itesm.mx/dae/de/asoc-reg/ecuador/historia.htm

www.eurosur.org/guiadelmundo/recuadros/ecuador/index.html

www.eurosur.org/guiadelmundo/paises/ecuador/historia.htm

www.bbc.co.uk/spanish/news/

Κοινωνικό Κέντρο Ηρακλείου: Ο ινδιάνικος και λαϊκός ξεσηκωμός στο Εκουαδόρ. Εκδόσεις ΑΠΟ-ΔΡΑΣΗ.

Το Εκουαδόρ μπορεί να διαιρεθεί, από δυτικά προς τα ανατολικά, σε τρεις ζώνες, με διαφορετικά φυσικογεωγραφικά χαρακτηριστικά και διαφορετικού τύπου οικονομικές δραστηριότητες: Στην παράκτια ζώνη που βρέχεται από τον Ειρηνικό Ωκεανό, στην ορεινή ζώνη των Άνδεων και στην ανατολική ζώνη του Αμαζονίου.

Στην παράκτια ζώνη, ευνοούνται οι μονοκαλλιέργειες (κυρίως καφές και κακάο), η αλιεία και το θαλάσσιο εμπόριο. Η πόλη του Γκουαγιακίλ, στις εκβολές του ποταμού Γκουάγιας, αναπτύχθηκε ως κέντρο εξωτερικού εμπορίου σε εποχές όπου η οικονομία της χώρας στηριζόταν στη μονοκαλλιέργεια αγροτικών προϊόντων.

Η πρωτεύουσα Κίτο βρίσκεται στην ορεινή ζώνη, ήταν ανέκαθεν το διοικητικό κέντρο της χώρας και, από την εποχή που αξιοποιήθηκαν τα κοιτάσματα πετρελαίου, γνώρισε μια ταχεία μεγέθυνση, από οικονομική και πληθυσμιακή άποψη. Ο κύριος όγκος του πληθυσμού βρίσκεται στις δυο αυτές ζώνες.

Η ανατολική ζώνη, αραιοκατοικημένη από ιθαγενείς της Αμαζονίας, πληρώνει, από περιβαλλοντική άποψη, το τίμημα της πετρελαϊκής πολιτικής. Εδώ βρίσκονται τα κοιτάσματα πετρελαίου, για την εκμετάλλευση των οποίων δραστηριοποιούνται (ή δραστηριοποιήθηκαν στο παρελθόν) οι πολυεθνικές Texaco, BP, Amoco-Mobil και άλλες, σε βάρος της βιοποικιλότητας της περιοχής και των ιθαγενικών κοινοτήτων που ζουν εκεί. Εδώ επίσης υπάρχει ξυλεία, αλλά και ορυκτός πλούτος σε μέταλλα, εξαιτίας του οποίου το Εκουαδόρ βρέθηκε επανειλημμένα σε στρατιωτική αντιπαράθεση με το γειτονικό Περού. Αξίζει να αναφερθεί ότι πρόσφατα, όταν οι ιθαγενείς διαμαρτυρήθηκαν στην Texaco για τις καταστροφές που προξένησε στην περιοχή, η κυβέρνηση τους κατηγόρησε ως «αντεθνικώς δρώντες».

Από χρονολογική άποψη, η οικονομία του Εκουαδόρ έχει περάσει από τρεις περιόδους: την εποχή του κακάο, την εποχή της μπανάνας και την εποχή του πετρελαίου. Η τελευταία συνεχίζεται ως σήμερα και, από το 2000, ξεκίνησε η δολαριοποίηση της οικονομίας, οι συνέπειες της οποίας είναι κάπως νωρίς για να αποτιμηθούν, αλλά καλό θα είναι να εξεταστούν με βάση τα μέχρι τώρα δεδομένα.

Παρακάτω, παρουσιάζονται συνοπτικά οι διάφορες αυτές περίοδοι και επιχειρείται μια πρώτη εκτίμηση για τις συνέπειες της δολαριοποίησης της οικονομίας.

Η εποχή του κακάο

Προς το τέλος του 19ου αιώνα, οι φιλελεύθεροι εκτόπισαν τους συντηρητικούς και, με την υποστήριξη του στρατού, ανέλαβαν την εξουσία. Η άνοδος των φιλελεύθερων συνδέεται με την καλλιέργεια του κακάο στην παράκτια ζώνη και τη συνακόλουθη ανάπτυξη του εξωτερικού εμπορίου, με εξαγωγικό κέντρο το λιμάνι του Γκουαγιακίλ. Η πολιτική της φιλελεύθερης παράταξης συνίστατο ακριβώς στην τόνωση του εξωτερικού εμπορίου και της μονοκαλλιέργειας αυτού του κερδοφόρου αγροτικού προϊόντος. Στο γύρισμα του αιώνα, το Εκουαδόρ ήταν ο πρώτος εξαγωγέας κακάο στον κόσμο. Το μπουμ στη μονοκαλλιέργεια κακάο, συνοδεύτηκε από μια εκτεταμένη εσωτερική μετανάστευση από την ορεινή ζώνη προς την ακτή, όπου μπορούσε να βρει κανείς δουλειά με μισθό στις φυτείες ή στο λιμάνι. Θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι, μέχρι τότε, οι ακτήμονες

ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΚΑΟ ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ

αγρότες δούλευαν ως δουλοπάροικοι στις εκτάσεις των μεγάλων γαιοκτημόνων και, με αυτή την έννοια, η οικονομία του κακάο είχε ως αποτέλεσμα, εκτός των άλλων, την εξάπλωση της μισθωτής εργασίας και την εμφάνιση στο προσκήνιο ενός πολυάριθμου προλεταριάτου.

Ωστόσο, μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, έπεσαν διεθνώς οι τιμές του κακάο, με αποτέλεσμα να σταματήσει η καλλιέργεια αυτού του προϊόντος. Οι εκτάσεις γης περιήλθαν στα χέρια πρώην εργατών στις φυτείες, που έγιναν πια μικροϊδιοκτήτες γης. Η δραματική μείωση των εξαγωγών εξαιτίας της πτώσης της τιμής του κακάο, σε συνδυασμό με την παγκόσμια κρίση που ξέσπασε μετά το 1929, είχε ως αποτέλεσμα να βρεθεί η χώρα μέσα στη δίνη μια βαθιάς οικονομικής κρίσης, που συνοδεύτηκε από μια κυβερνητική αστάθεια, καθώς και από την αποδυνάμωση της φιλελεύθερης παράταξης, που γύρω στα μέσα της δεκαετίας του '40 έχασε την εξουσία.

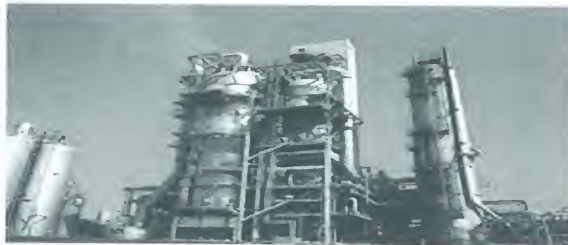
Η εποχή της μπανάνας

Κατά τη διάρκεια του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου, το έτσι κι αλλιώς προβληματικό εξωτερικό εμπόριο κατέρρευσε και η χώρα στράφηκε, όπως και κατά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, στην ελαφρά βιομηχανία, ώστε να υποκατασταθούν καταναλωτικά είδη που ως τότε εισάγονταν. Στα πλαίσια αυτής της βιομηχανικής ανάπτυξης, εισέρρευσε στο Γκουαγιακίλ εργατικό δυναμικό που, αυτή τη φορά, θα απασχολούνταν κυρίως στα εργοστάσια. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να απλωθούν οι παραγκουπόλεις γύρω από το κέντρο, να ενταθεί η κοινωνική δυσφορία και να εμφανιστεί, όπως και σε άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής, το πολιτικό ρεύμα του λαϊκισμού, με τις γνωστές του αντιφάσεις (ισχυρά ερείσματα στα λαϊκά στρώματα, πολιτικός λόγος με στοιχεία εθνικισμού και κοινωνικού ριζοσπαστισμού, οικονομική πολιτική που δεν τολμούσε να αμφισβητήσει τα προνόμια της ολιγαρχίας και να αντιμετωπίσει στην ουσία του το πρόβλημα της κοινωνικής ανισότητας).

Ωστόσο, για άλλη μια φορά, βρήκε διέξοδο η μονοκαλλιέργεια με εξαγωγικό προσανατολισμό, με βάση την μπανάνα, αυτή τη φορά. Αυτό οφεί-

ΣΤΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ: ΕΠΟΧΕΣ ΤΟΥ ΕΚΟΥΑΔΟΡ

λεται στο ότι οι φυτείες μπανάνας στη Λατινική Αμερική, που ελέγχονταν από τις βορειοαμερικάνικες εταιρείες United Fruit και Standard Fruit, πλήττονταν, τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, από αρρώστιες που προξενούσαν ζημιές στην παραγωγή. Γι' αυτό τον λόγο, οι πολυεθνικές αυτές στράφηκαν στα εδάφη του Εκουαδόρ, όπου καλλιεργήθηκαν νέες ανθεκτικές ποικιλίες μπανάνας, εκεί που πριν ήταν φυτείες κακάο.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, σε αντίθεση με τις φυτείες της Κεντρικής Αμερικής, που είναι ιδιοκτησίες των εταιρειών φρούτων, στο Εκουαδόρ η γη παρέμεινε στα χέρια των ντόπιων γαιοκτημόνων. Οι πολυεθνικές αγόραζαν την παραγωγή από τους ιδιοκτήτες των φυτειών και αναλάμβαναν την εξαγωγή του προϊόντος. Μια ενδιαφέρουσα πολιτική συνέπεια αυτού του τύπου οικονομικής συνεργασίας είναι ότι, σε σχέση με την Κεντρική Αμερική, το Εκουαδόρ ήταν λιγότερο «μπανανία» από πλευράς εθνικής κυριαρχίας. Οι εταιρείες φρούτων δεν έβλεπαν το έδαφος της χώρας σαν τσιφλίκι τους και η άρχουσα τάξη είχε μια σχετική αυτονομία απέναντι στους οικονομικά ισχυρούς εταίρους.

Η οικονομία της μπανάνας έφτασε στο απώγειό της την περίοδο 1948-1952, όταν το Εκουαδόρ είχε τη μεγαλύτερη παραγωγή μπανάνας στον κόσμο. Στη συνέχεια όμως, άρχισε η κρίση, καθώς οι εταιρείες φρούτων έστρεψαν ξανά το ενδιαφέρον τους στην Κεντρική Αμερική και καλλιέργησαν εκεί εξαιρετικά ανταγωνιστικές ποικιλίες. Το Εκουαδόρ έχανε όλο και μεγαλύτερο μερίδιο από την παγκόσμια αγορά και, κατά τη δεκαετία του '60, η χώρα υπέφερε από οικονομική δυσπραγία και πολιτική αστάθεια.

Η εποχή του πετρελαίου

Το 1969 ανακαλύφθηκαν πλούσια κοιτάσματα πετρελαίου στην περιοχή του Αμαζονίου. Οι Texaco, Shell και άλλες εταιρείες ανέλαβαν την εκμετάλλευση του μαύρου χρυσού. Οι στρατιωτικοί, που ανέβηκαν στην εξουσία το 1972, επαναδιαπραγματεύτηκαν τις συμφωνίες με τις πολυεθνικές και προχώρησαν στην κρατικοποίηση της επεξεργασίας και διακίνησης του πετρελαίου. Οι πολυεθνικές διατήρησαν τα δικαιώματα έρευνας και εξόρυξής του.

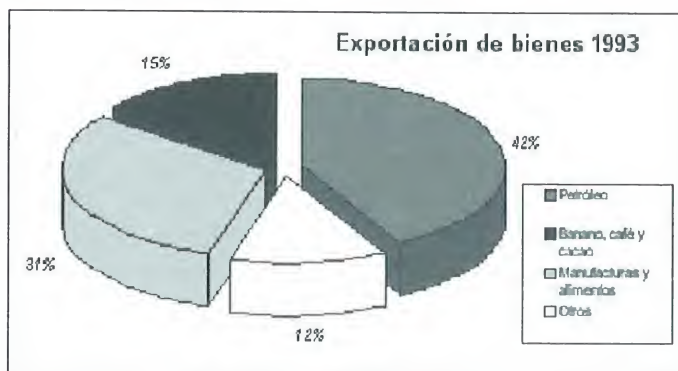
Μια πρώτη εικόνα για τις αλλαγές που έφερε το πετρέλαιο στην οικονομία του Εκουαδόρ, μπορεί κανείς να σχηματίσει από τη γραφική παράσταση του Σχ. 1. Είναι φανερό ότι από την πρώτη ενεργειακή κρίση του 1973 και μετά, το πετρέλαιο έχει το μεγαλύτερο μερίδιο στις εξαγωγές της χώρας, ανεβάζοντας εντυπωσιακά και το συνολικό όγκο των εξαγωγών. Πριν το 1972, η συμβολή του πετρελαίου στις εξαγωγές ήταν σχεδόν μηδαμινή και οπωσδήποτε πολύ μικρότερη από αυτήν των αγροτικών προϊόντων.

Σχ. 1. Όγκος εξαγωγών κατά την περίοδο 1970-1993.

Από τότε, το πετρέλαιο καταλαμβάνει κάτι λιγότερο από το μισό της συνολικής αξίας των εξαγωγών (βλ. Σχ. 2) και συμβάλλει αποφασιστικά στη διαμόρφωση ενός θετικού εμπορικού ισοζυγίου.

Σχ. 2. Η κατανομή των εξαγωγών (στοιχεία 1993).

Η δεκαετία του '70 ήταν μια εποχή σχετικής ευημερίας. Τα πετροδολάρια και οι ευκολίες για εξωτερικό δανεισμό έδωσαν τη δυνατότητα για έργα υποδομής και για άσκηση κοινωνικής πολιτικής. Η έκταση του Κίτο πενταπλασιάστηκε και εκδηλώθηκε μεγάλη εσωτερική μετανάστευση από την ύπαιθρο προς τα δυο μεγάλα αστικά κέντρα (Κί-

το και Γκουαγιαγκίλ). Από το 1969 ως το 1978, ο αγροτικός πληθυσμός μειώθηκε από το 69% στο 40% του συνολικού πληθυσμού. Το Κίτο συγκέντρωνε τη διογκούμενη κρατική γραφειοκρατία και το Γκουαγιαγκίλ ήταν το κέντρο εισαγωγών ειδών πολυτελείας, για τα οποία υπήρχε αυξημένη ζήτηση, λόγω των εσόδων από το πετρέλαιο. Με το σύστημα των κρατικών επιδοτήσεων, κρατήθηκαν χαμηλά οι τιμές αγαθών και υπηρεσιών, και ακολουθήθηκε μια δασμολογική πολιτική προστασίας της εγχώριας βιομηχανίας, στα πλαίσια μιας αντίληψης για βιομηχανική ανάπτυξη της χώρας και αναβάθμιση της ευρύτερης περιοχής των Άνδεων. Οι στρατιωτικοί ήταν ιδιαίτερα αισιόδοξοι για την οικονομική πορεία της χώρας, καθώς εκτιμούσαν ότι η τιμή του πετρελαίου θα έφτανε τα 80 δολάρια το βαρέλι.

Όμως, από τη δεκαετία του '80 και μετά, με τη μείωση της τιμής του πετρελαίου, τα έσοδα του κράτους δεν αυξάνονταν πια με τους προβλεπόμενους ρυθμούς, το εξωτερικό χρέος διογκώθηκε (τριπλασιάστηκε από το 1980 ως τα μέσα της δεκαετίας του '90) και αυξήθηκαν ανησυχητικά τα δημοσιονομικά ελλείμματα. Οι κυβερνώντες, ανεξάρτητα από το πολιτικό τους στίγμα, στρέφονταν, με την πάροδο του χρόνου, όλο και περισσότερο σε πρακτικές λιτότητας και περιορισμού των κρατικών επιδοτήσεων, με αποτέλεσμα να αποδιάρθρωθεί η κοινωνική πρόνοια, να μειωθεί το βιοτικό επίπεδο των λαϊκών στρωμάτων, να κλείσουν επιχειρήσεις και να αυξηθεί η ανεργία και η υποαπασχόληση. Σύμφωνα με στοιχεία από τα μέσα της δεκαετίας του '90, η ανεργία ήταν λίγο πάνω από το 8% του ενεργού πληθυσμού, όμως η υποαπασχόληση είχε φτάσει στο 55%. Ο πληθωρισμός, σε όλη την προηγούμενη δεκαετία, παρέμεινε σε διψήφια νούμερα και, το 1992, είχε φτάσει στο 60%.

Η δολαριοποίηση

Το 1999 ήταν μια μαύρη χρονιά για την οικονομία και για τη μεγάλη πλειοψηφία των πολιτών της χώρας. Η οικονομική δραστηριότητα έπεσε κατακόρυφα, με αποτέλεσμα να μειωθεί κατά 30% το ΑΕΠ, να καλπάζει ο πληθωρισμός στο 50% και παραπάνω και να φτάσει το ποσοστό των φτωχών στο 71% (από 34% που ήταν το 1995). Μπροστά στο φάσμα της ανεργίας και της ανέχειας, πολλοί επέλεξαν τη μετανάστευση, κυρίως προς ΗΠΑ και Ισπανία. Αυτό το μαζικό κύμα μετανάστευσης συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Τον Ιανουάριο του 2000, ο πρόεδρος Μαουάντ κατάργησε το σούκρε και εισήγαγε το δολάριο Αμερικής ως εθνικό νόμισμα της χώρας (δολαριοποίηση της οικονομίας). Στο εξής, όλες οι συναλλαγές γίνονται σε δολάρια και βέβαια δεν υπάρχει πια η δυνα-

τότητα άσκησης αυτόνομης νομισματικής πολιτικής με σκοπό την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των εγχώριων προϊόντων. Ο σημερινός πρόεδρος, Γκουσταύο Νομπόα, συνεχίζει την πολιτική της δολαριοποίησης, φαίνεται να απομακρύνεται από την πολιτική οικονομικής συνεργασίας με τις χώρες των Άνδεων και στρέφεται προς την ενίσχυση των δεσμών με το βορειοαμερικάνικο κεφάλαιο και με την ALCA (η τελευταία προάγει το ελεύθερο εμπόριο στην αμερικάνικη ήπειρο, απορρίπτοντας τις πολιτικές προστασίας της εγχώριας παραγωγής).

Σύμφωνα με τους εμπνευστές της, η δολαριοποίηση της οικονομίας θα συντελούσε «στην άμεση μείωση των επιτοκίων και του πληθωρισμού και στην εισροή κεφαλαίων από το εξωτερικό, ώστε να επανενεργοποιηθούν άμεσα οι παραγωγικοί τομείς» (δηλώσεις τεχνοκράτη του υπουργείου Οικονομικών).

Τα ως τώρα αποτελέσματα αυτής της πολιτικής δεν είναι καθόλου ενθαρρυντικά. Ο πληθωρισμός εκτινάχθηκε κοντά στο 100% το 2000 και περιορίστηκε κάπως στο 40% το 2001. Τα επιτόκια είναι πάντα υψηλά (πάνω από 20%) και η εισροή κεφαλαίων από ξένους επενδυτές παραμένει ευσεβής πόθος. Επιπλέον, η μείωση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων λόγω του παραμένοντος υψηλού πληθωρισμού και του ότι δεν μπορεί πια να υποτιμηθεί το νόμισμα, αναμένεται να επιβαρύνει το εμπορικό έλλειμμα και να φέρει νέους πονοκεφάλους στα δημοσιονομικά της χώρας.

Η αγοραστική δύναμη των λαϊκών στρωμάτων παραμένει πολύ χαμηλή, καθώς ο βασικός μισθός δεν καλύπτει ούτε κατά το ήμισυ το καλάθι της νοικοκυράς μιας τετραμελούς οικογένειας.

Ωστόσο, εξαιτίας της μετανάστευσης, τα τελευταία χρόνια εισρέουν πόροι από το εξωτερικό, μέσω των μεταναστευτικών εμβασμάτων, τα οποία έχουν ανακουφίσει πολλές οικογένειες.

Κατά τα άλλα, η τόνωση της παραγωγικής δραστηριότητας και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας είναι ακόμα στη σφαίρα του ονείρου. Το πετρέλαιο παραμένει η κύρια πηγή εσόδων και, από την πλευρά των κυβερνώντων, δεν παρουσιάζεται καμία αναπτυξιακή στρατηγική που να δίνει μια προοπτική διεξόδου από την κρίση. Η δυσφορία των λαϊκών στρωμάτων, που έχει ήδη γεννήσει ισχυρά κοινωνικά κινήματα, μπορεί ίσως να οδηγήσει σε ριζοσπαστικές λύσεις που ακόμα κυφορούνται και που είναι ανάγκη να πάρουν σάρκα και οστά.

Γ.Σ.

Πηγές

Κοινωνικό Κέντρο Ηρακλείου: Ο ινδιάνικος και λαϊκός ξεσηκωμός στο Εκουαδόρ. Εκδόσεις ΑΠΟ-ΔΡΑΣΗ

Alberto Acosta: Ecuador: Un modelo para América Latina? «Rebelión», 11 de enero de 2002.

Guillermo Navarro Jimenez: Ecuador: Punta de lanza del ALCA. «Rebelión», 30 de enero de 2002.

Kintto Lucas: Ecuador: Emigrantes sostienen el país. «Rebelión», 28 de enero de 2002.

Adriana Cortes Martinez y Alexis Carrera Reyes: Apertura e inversión extranjera en Ecuador. Desarrollo económico. Στην ιστοσελίδα <http://www.geocities.com/CapitolHill/Lobby/1715/equ971.html>

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2002 Οι εκλογές, κρίσιμο σταυροδρόμι

Καθώς λίγοι μόνο μήνες χωρίζουν το Εκουαδόρ από τις προεδρικές εκλογές του Οκτωβρίου, η χώρα βρίσκεται σε μια φάση εξαιρετικής έντασης. Τόσο τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα στο εσωτερικό της χώρας, όπου η ανεργία και η υποαπασχόληση έχουν αγκαλιάσει το 85% του πληθυσμού, όσο και τα περιφερειακά ζητήματα, δηλαδή η κατάσταση στην Κολομβία και οι αμφίρροπες εξελίξεις στη Βενεζουέλα, δημιουργούν έναν ασφυκτικό κλοιό. Από την άλλη μεριά στέκονται οι εμπειρίες δεκαετιών του ιθαγενικού και λαϊκού κινήματος του Εκουαδόρ, που μετριούνται με μερικές από τις πιο σημαντικές εξεγέρσεις της Λατινικής Αμερικής, αλλά και τη δημιουργία θεσμών παράλληλης εξουσίας σε επίπεδο εθνικό, περιφερειακό και κοινοτικό. Η αναμέτρηση είναι σκληρή και αυτό δεν αφορά μόνο τις εκλογές του Οκτωβρίου. Σε αυτές τις δύσκολες ώρες, το κυριότερο πρόβλημα που εμφανίζεται είναι ο κατακερματισμός των δυνάμεων του κινήματος και της Αριστεράς.

A. 2000-2002, η κρίσιμη διετία

Ηταν 21 Ιανουαρίου του 2000 και διεθνώς κυριαρχούσε η είδηση ότι οι εξεγερμένοι Ιθαγενείς του Εκουαδόρ έχουν καταλάβει το κοινοβούλιο και ανατρέπουν τον πρόεδρο Μαουάντ, έναν γνήσιο εκπρόσωπο της διεφθαρμένης κυρίαρχης πολιτικής τάξης της χώρας. Η νίκη της εξέγερσης είχε διάρκεια μερικών ωρών. Οι εξεγερμένοι άφησαν το Κίτο με την ιστορική παρακαταθήκη «θα επιστρέψουμε» και όντως επέστρεψαν στις 31 Ιανουαρίου του 2001. Όμως αυτή τη φορά το πολιτικό καθεστώς ήταν καλύτερα θωρακισμένο, η καταστολή πολύ πιο βίαιη, οι εξεγερμένοι άφησαν πίσω τους νεκρούς και εκατοντάδες τραυματίες.

Τα κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα του Εκουαδόρ έκτοτε οξύνθηκαν ακόμη περισσότερο. Η δολαριοποίηση, βασική αιτία για το πρώτο ξέσπασμα του 2000, καλά κρατεί και παρασύρει στην καταστροφή την οικονομία της χώρας. Το εξωτερικό χρέος θεριεύει και η πιο πρόσφατη απόφαση της κυβέρνησης Νομπόα (26 Μαρτίου 2002), ενός θερμότατου υποστηρικτή της ALCA και ανθρώπου της διαβόητης καθολικής οργάνωσης Opus Dei (έχει κατηγορηθεί κατ' επανάληψη για συνεργασία με μυστικές υπηρεσίες με σκοπό την οργάνωση πραξικοπημάτων κ.λπ. στη Λατινική Αμερική), λέει ότι πάνω από το 80% των εσόδων της χώρας από το πετρέλαιο θα δοθούν για πληρωμές του εξωτερικού χρέους. Το υπόλοιπο 20% θα δοθεί σε οργανισμό που θα διευθύνεται από ξένους παράγοντες και θα επενδυθεί εκτός Εκουαδόρ, πάλι με σκοπό τη μείωση του χρέους, που πρέπει μέσα σε μια δεκαετία να έχει σχέση της τάξης του 40 προς 100 με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν. Φυσικά εμπνευστές αυτών των σχεδίων είναι τα στελέχη του ΔΝΤ.

Το ταχύρρυθμο ξεπούλημα της χώρας από τον Νομπόα, η δολαριοποίηση και η ALCA, φαίνεται ότι είναι τα στοιχεία που ενοποιούν την οικονομική και πολιτική ελίτ της χώρας. Από την άλλη μεριά, οι αντιθέσεις στο εσωτερικό των κυρίαρχων είναι ουκ ολίγες. Μάλιστα, στη βάση της γεωγραφικής συγκρότησης της χώρας με τις

τρεις ζώνες -Κόστα (το παράκτιο μέρος), Σιέρα (το κομμάτι που συμπίπτει με την οροσειρά των Άνδεων), Αμαζονία, το ανατολικό τμήμα- που έχουν καθορίσει τρία διαφορετικά είδη και επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης, τα τελευταία χρόνια ακούγονται ακόμη και φωνές διοικητικού διαχωρισμού της Κόστα που είναι η πιο πλούσια.

Σε αυτή τη σύνθετη οικονομική και πολιτική κατάσταση, ρίχνει τη σκιά της η κρίση στην Κολομβία, ιδιαίτερα μετά την εκλογή του ακροδεξιού Ουρίμπτε στην προεδρία της χώρας. Όχι μόνο επειδή οι απαιτήσεις τώρα για πιο ενεργή συμμετοχή του Εκουαδόρ στο Σχέδιο Κολομβία θα πολλαπλασιαστούν. Άλλωστε το επίσημο Εκουαδόρ δεν είχε ποτέ καμία αντίρρηση επί της ουσίας του Σχεδίου. Αλλά γιατί με το πρόσχημα της σοβαρής κατάστασης στα βόρεια σύνορα της χώρας, θα επιταχυνθούν οι αλλαγές που έχουν σχεδιαστεί από την επομένη κιάλας της 21ης Ιανουαρίου 2000 και αφορούν την κατάσταση των ένοπλων δυνάμεων, που έδειξαν σε μεγάλο μέρος «απαράδεκτο ήθος» υποστηρίζοντας την εξέγερση. Κι ακόμη, θα γίνουν πιο θρασείς οι παραστρατιωτικοί στο ίδιο το έδαφος του Εκουαδόρ, που ένα τμήμα τους, εκπαιδεύεται από Ισραηλινούς, όπως προκύπτει από δηλώσεις του πρεσβευτή του Ισραήλ, Ρόντα Μανσούρ: «Θέλουμε να βοηθήσουμε να οργανωθούν οι κοινότητες με ασφάλεια, με ισραηλινή τεχνολογία, να μάθουν οι κάτοικοι να συνεργάζονται με τον στρατό και την αστυνομία...» (εφημερίδα La Hora, 10 Οκτωβρίου 2001).

B. Πολιτικές διεργασίες και ζυμώσεις με ορίζοντα τις προεδρικές εκλογές

Οι μεγάλες κινητοποιήσεις του 2001 είχαν σαν αποτέλεσμα ένα ντοκουμέντο-συμφωνία με την κυβέρνηση, που τα κρίσιμα σημεία του έχουν ήδη παραβιαστεί από τον Νομπόα. Ίσως το πιο χαρακτηριστικό είναι η μη ανάμιξη της χώρας στο Σχέδιο Κολομβία. Επίσης προϊόν αυτής της συμφωνίας ήταν και οι Τράπεζες Διαλόγου. Αφορούσαν την κυβέρνηση και το ιθαγενικό κίνημα, αλλά έγινε προσπάθεια σε αυτές να συμμετέχουν και άλλοι κοινωνικοί τομείς σε μια διαδικασία ενότητας που θα άνοιγε δρόμους για το μέλλον. Η CONAIE (Συνομοσπονδία των Ιθαγενών Λαών του Εκουαδόρ) και το πολι-

τικό κίνημα Patchakutik-Νέα Χώρα, που έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στις εξεγέρσεις και γενικά σε όλες τις εξελίξεις των δύο τελευταίων δεκαετιών, κατέβαλαν μεγάλες προσπάθειες στην κατεύθυνση της αξιοποίησης των Τραπεζών Διαλόγου. Οι Τράπεζες λειτούργησαν επί πολλούς μήνες, δημιουργήθηκε τεχνική και πολιτική υποστήριξη τους και συζητήθηκαν σε αυτές διάφορα ζητήματα της κρίσης που αντιμετωπίζει η χώρα. Δεν υπήρξαν όμως αποτελέσματα και τελικά από τις δυνάμεις του ιθαγενικού κινήματος εκφράστηκε η εκτίμηση ότι η κυβέρνηση χρησιμοποιεί τη διαδικασία του διαλόγου για να κερδίζει χρόνο και να επιταχύνει την εφαρμογή των νεοφιλελεύθερων μέτρων. Το Patchakutik-Νέα Χώρα εγκατέλειψε τις Τράπεζες Διαλόγου και κατήγγειλε την κυβέρνηση.

Η αρνητική αυτή εξέλιξη προστέθηκε σε ένα κλίμα φθοράς και φυγόκεντρων τάσεων. Κύρια έκφρασή του αυτή την ώρα είναι η πολυδιάσπαση των δυνάμεων εν όψει των προεδρικών εκλογών.

Είναι χαρακτηριστικό ότι από τον χώρο της κεντροαριστεράς, της αριστεράς και του ιθαγενικού κινήματος έχει παρουσιαστεί μια πλειάδα υποψήφιων προέδρων. Μέχρι στιγμής: η Δημοκρατική Αριστερά έχει υποψήφιο τον Ροντρίγκο Μπόρχα. Ο Λούτσιο Γκουτιέρρες (ο συνταγματάρχης της τριμερούς Επιτροπής Εθνικής Σωτηρίας το 2000), σήμερα επικεφαλής της «Πατριωτικής Ένωσης 21 Ιανουαρίου», που στελεχώνεται κυρίως από στρατιωτικούς που πήραν μέρος στην εξέγερση, είναι και αυτός υποψήφιος πρόεδρος. Το Ιθαγενικό Κίνημα δεν έχει ενιαία στάση, ορισμένα τμήματά του όπως η «Οργάνωση των Λαών Κέτσουα» και η CONAIE έχουν αποφασίσει να μην υπάρξουν υποψηφιότητες ιθαγενών στις προεδρικές εκλογές. Ωστόσο το πολιτικό κίνημα Patchakutik-Νέα Χώρα προβάλλει την υποψηφιότητα του Αούκι Τιτούαπα, ενός επιφανούς ιθαγενή. Το Σοσιαλιστικό Κόμμα, ένα μικρό κόμμα, προτείνει την υποψηφιότητα του Λεόν Ρόλντες και το Δημοκρατικό Λαϊκό Κίνημα μια άλλη. Τέλος, ο Αντόνιο Βάργκας, ηγέτης της CONAIE κατά την εξέγερση του 2000, που φαίνεται να έχει χάσει σημαντικό μέρος της εμπιστοσύνης του ιθαγενικού κινήματος, υποστηρίζεται ως υποψήφιος από την Ομοσπονδία των Ευαγγελικών Ιθαγενών του Εκουαδόρ.

Τον κίνδυνο του κατακερματισμού των δυνάμεων της Αριστεράς και του ιθαγενικού κινήματος, τον είχε επισημάνει η Μάρτα Χάρνεκερ από τον Αύγουστο του 2001, σε ένα δοκίμιο με τίτλο «Εκουαδόρ: Το ιθαγενικό κίνημα επικεφαλής του αγώνα»: «Η κρίση στο Εκουαδόρ οξύνεται μέρα με την ημέρα και αναμφίβολα οι δυνάμεις που αντιτίθενται στον νεοφιλελευθερισμό δεν διαθέτουν μια ενιαία στάση ούτε μια εναλλακτική προγραμματική πρόταση. Αυτό είναι και το μεγάλο στρατηγικό καθήκον.

Όμως η επίτευξη του είναι δύσκολη εξαιτίας της ύπαρξης αντιενωτικών πολιτικών πρακτικών και των προσωπικών πολιτικών πολλών ηγετών. Αντίθετα, θα ήταν εύκολη αν τα κόμματα της αριστεράς και η κοινωνική και συνδικαλιστική ηγεσία άφηναν κατά μέρος τις πρακτικές της πρωτοπορίας και του ηγεμονισμού, τις πελατεικές και αντιδημοκρατικές πρακτικές και εκείνες του αποκλεισμού και της χειραγώγησης του λαϊκού κινήματος. [...] ...και αν αξιολογούσαν το ιθαγενικό κίνημα σαν έναν από τους παράγοντες συνάθρωσης της πολιτικής δράσης, παράγοντα αναντικατάστατο για οποιαδήποτε δράση που θέλει να αλλάξει ριζικά τη χώρα».

Στο ίδιο πνεύμα ενότητας και με έκδηλη αγωνία για την τελική έκβαση, ο Κίντο Λούκας σε ένα άρθρο με τον χαρακτηριστικό τίτλο «Δεν υπάρχει χώρος για τόσο κόσμο» (16.5.2002) τονίζει:

«Η αριστερά και η κεντροαριστερά στο Εκουαδόρ είναι κατακερματισμένη. Υπάρχουν πολλοί υποψήφιοι που κινδυνεύουν να εκτεθούν σε μια νέα ήττα απέναντι στη δεξιά και στον λαϊκισμό. Τότε λοιπόν ποιο θα ήταν το θαύμα που θα μπορούσε να οδηγήσει στην ενότητα των διαφορετικών τομέων της αριστεράς, όταν καθένας έχει συμφέροντα που του κοστίζει να τα αφήσει κατά μέρος; Αν και μοιάζει σαν ψέμα, το μοναδικό θαύμα θα ήταν να πρυτανεύσει η κοινή λογική και να κάτσουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων για να ενοποιήσουν τις δυνατότητες του κάθε τομέα».

Παρ' όλ' αυτά, τον Ιανουάριο του 2002 στο Εκουαδόρ έγιναν μαχητικές κινητοποιήσεις ενώ πολλοί, μεταξύ αυτών και η CONAIE, μίλησαν για την ανάγκη μιας νέας εξέγερσης. Στις κινητοποιήσεις αυτές ενάντια στη φτώχεια, για καλύτερους μισθούς, ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις ειδικά των εταιρειών παραγωγής ηλεκτρισμού, συμμετείχαν φοιτητές, ιθαγενείς, εργαζόμενοι, που συγκρούστηκαν μαχητικά με τις δυνάμεις καταστολής. Κοινωνικές δυνάμεις, με άλλα λόγια, που έχουν στον ένα ή τον άλλο βαθμό και κάποια ιδιαίτερη πολιτική ένταξη. Αυτή ίσως είναι και η μεγάλη ελπίδα, ότι η κοινωνική πίεση δηλαδή από τα κάτω μπορεί να έχει αποτελέσματα συνεργασίας και ενότητας και στο πολιτικό επίπεδο.

Ίσως, έτσι, να αναιρεθούν τα αρνητικά πολιτικά φαινόμενα που ωθούν τον Χάιντς Ντίτριχ Στέφαν να συμπεραίνει με πικρία: «Στο Εκουαδόρ, η μεγάλη μπολιβαριανή ελπίδα που γεννήθηκε από την ιθαγενική-λαϊκή-στρατιωτική εξέγερση του Ιανουαρίου του 2000, δεν μπόρεσε να στεριώσει. Μια συμβατική πολιτική αναζήτησης εξουσιών και προσωπικού οφέλους κυριαρχεί στην πρακτική των δυνάμεων που ταλαντεύονται σταθερά ανάμεσα σε συμμαχίες της κεντροδεξιότητας και της κεντροαριστεράς, προσανατολισμένες από πραγματιστικούς υπολογισμούς, χωρίς προγραμματικό ορίζοντα για το επιθυμητό αποτέλεσμα, ο οποίος θα μπορούσε να πείσει τους από κάτω να κινητοποιηθούν σε πλατύ μέτωπο υπεράσπισης και εξέλιξης της πατρίδας. Το εθνικό τους πρόγραμμα θυμίζει εκείνο των παραδοσιακών κομμάτων και το τίμημα αυτού του ομορτισμού και της έλλειψης αρχών θα το πληρώσουν στις εκλογές που θα γίνουν στα τέλη του χρόνου» (3 Ιουνίου 2002).

Η αξιοπρέπεια του Εκουαδόρ

Ό,τι αποκαλούμε σήμερα ιθαγενικό κίνημα στο Εκουαδόρ αποτελεί τη συσσώρευση ιστορικών κοινωνικών εμπειριών που, για να αναφερθούμε μόνο στον 20ό αιώνα, ξεκινάνε από τους αγώνες της δεκαετίας του '30 και γνωρίζουν μεγάλες ωθήσεις στη διάρκεια της δεκαετίας του '70, μέχρι και τον κύκλο των κινητοποιήσεων και των οργανωτικών συγκροτήσεων των δύο τελευταίων δεκαετιών.

Σε μια χώρα όπου το 40% και πλέον του πληθυσμού είναι ιθαγενείς, η κοινωνική και πολιτική ζωή επηρεάζεται σαφώς από τη δράση τους. Αντίστοιχα, το ιθαγενικό κίνημα αντανακλά τις διεργασίες που γίνονται στον ευρύτερο κοινωνικο-πολιτικό χώρο. Η εξέγερση του 2000 και η απόπειρα να επαναληφθεί το 2001, είναι δείγματα δυναμισμού ενός κινήματος που έχει γίνει συνώνυμο της αξιοπρέπειας στη χώρα του, αλλά την ίδια ώρα δείχνουν και τα όριά του, και την ανάγκη να απαντηθούν κρίσιμα ζητήματα για το μέλλον του.

A. Η οργανωτική συγκρότηση. Οι εμπειρίες της CONAIE και του Pachakutik-Νέα Χώρα

Δύο σταθμοί σε αυτή τη μεγάλη πορεία ήταν η δημιουργία της Ομοσπονδίας των Ινδιάνων του Εκουαδόρ (FEI) στη δεκαετία του '40 και της Ομοσπονδίας των Λαών Κέτσουα του Εκουαδόρ (ECUARUNARI) στις αρχές της δεκαετίας του '70. Είναι δύο ιστορικά βήματα των ιθαγενών λαών του Εκουαδόρ στην κατεύθυνση της οργάνωσης και του αγώνα με αυτονομία και ανεξαρτησία. Κορύφωση σε αυτή την κατεύθυνση αποτελεί η δημιουργία της Ομοσπονδίας των Ιθαγενών Λαών του Εκουαδόρ (CONAIE) το 1986. Η δεκαετία του '90 σηματοδοτείται από κινητοποιήσεις κρίσιμες για το ιθαγενικό στοιχείο με πρώτη την ιθαγενική εξέγερση του 1990. Το 1992, οι ιθαγενείς της Αμαζονίας πραγματοποιούν μια ιστορική πορεία για να απαιτήσουν την αναγνώριση των κυριαρχικών δικαιωμάτων τους στα εδάφη τους. Το 1994, αποκρούουν την επιβολή

ενός αντιδραστικού αγροτικού νόμου ενώ το 1995 οι ιθαγενείς παίρνουν ενεργό μέρος στον αγώνα κατά της ιδιωτικοποίησης της Κοινωνικής Ασφάλισης. Στα τέλη του 1995 συγκροτείται το Κίνημα Πολυεθνικής Ενότητας Pachakutik-Νέα Χώρα. Η σύνθεσή του είναι αποτέλεσμα της συνάρθρωσης τριών παραγόντων από το όνομα των οποίων προκύπτει η τελική ονομασία του κινήματος. Πρόκειται λοιπόν για το Κίνημα Πολυεθνικής Ενότητας της CONAIE, για το Pachakutik της Αμαζονίας και το πρόγραμμα Νέα Χώρα που διηύθυνε ο Φρέντι Έλχερς, ανεξάρτητος δημοσιογράφος που υποστηριζόταν και από τη Δημοκρατική Αριστερά και από το Σοσιαλιστικό Κόμμα-Frente Amplio. Στις εκλογές του 1996, συμμετέχει στις εκλογές, παίρνει 800.000 ψήφους και κερδίζει συνολικά 76 θέσεις στη Βουλή, στα Περιφερειακά Συμβούλια και στα Δημοτικά Συμβούλια. Έτσι, αναδεικνύεται σε πρώτη πολιτική δύναμη της χώρας και σίγουρα, όπως τονίζει η Μάρτα Χάρνεκερ, στην κυριότερη ηθική δύναμη της χώρας. Αποκαθίσταται λοιπόν μια πλατιά ενότητα, μοιάζει σαν όλη η κεντροαριστερά και η αριστερά (δημοκρατική, σοσιαλιστική, κομμουνιστική) να ενοποιείται με άξονα το δυναμικό ιθαγενικό στοιχείο.

Ο Μιγκέλ Λούκο Τίξε, Εθνικός Συντονιστής του Pachakutik-Νέα Χώρα, όταν μιλάει για όλη αυτή την πολύχρονη διαδρομή και την κατάληξή της, τονίζει το πώς σταδιακά και μέσα από σύνθετες εμπειρίες αγώνα κατακτήσανε «τη διπλή διάσταση του αγώνα μας σαν φτωχοί και σαν ινδιάνοι, αυτή την ικανότητα να συνδυάζουμε την κοινωνική και οικονομική διάσταση της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης, με την ιστορική-πολιτισμική διάσταση του αποκλεισμού και της καταπίεσης. Η ταυτότητά μας υπήρξε η μεγαλύτερη δύναμή μας».

Η δύναμη αυτή εκφράστηκε εν μέρει στις αποφάσεις της Εθνικής Συνταγματικής Συνέλευσης του 1998, που για πρώτη φορά αναγνώρισε τα συλλογικά δικαιώματα των ιθαγενών και των νέγρικων κοινοτήτων και ως μέρος του Κράτους και ως ειδικά καθεστώτα εδαφικής διοίκησης. Μεταρρυθμίσεις που τόσο η CONAIE όσο και το Pachakutik-Νέα Χώρα δεν θεωρούν ότι καλύπτουν τη θέση τους για πολυεθνικό κράτος.

Ωστόσο μέχρι την εξέγερση του Ιανουαρίου του 2000, το ιθαγενικό κίνημα, όσο τουλάχιστον εκφραζόταν μέσω της CONAIE και του Pachakutik-Νέα Χώρα, πέτυχε να εκφράσει ένα συνεκτικό θεωρητικό πολιτικό λόγο. Οι διακηρύξεις τους ήταν σαφείς. Μιλούσαν για πολυεθνική κοινωνία και αντίστοιχα πολυεθνική διακυβέρνηση με οριζόντια εξουσία, συμμετοχική, που δίνει έμφαση στη δημιουργία πολιτικών χώρων για να εκφράζονται και να αποφασίζουν όλοι με ισότητα, αλλά και να απολαμβάνουν με τον ίδιο ισότιμο τρόπο την αναδιανομή των αγαθών. Οι θέσεις αυτές γειώνονταν στο επίπεδο του κοινοτισμού και της αυτονομίας, με θεμέλια τις πολύ συγκεκριμένες εμπειρίες που είχαν από τη διοίκηση δήμων με επικεφαλής ιθαγενείς δημάρχους. Έτσι στο σύνταγμα του 1998 προώθησαν την αναγνώριση ως θεσμών των συμβουλίων σε επίπεδο γειτονιάς, δήμου και περιφέρειας. Η εξέγερση του Ιανουαρίου 2000 πρόσθεσε την πολιτική εμπειρία του Κοινοβουλίου των Λαών του Εκουαδόρ, θεσμού παράλληλης εξουσίας. Σήμερα Κοινοβούλια των Λαών υπάρχουν και σε όλες τις περιφέρειες, με συμμετοχή που δεν βασίζεται μόνο σε εδαφικά κριτήρια αλλά και σε εθνικο-πολιτισμικά, ή οικονομικά αλλά και σε κριτήρια φύλου. Όσο για την αυτονομία, δεν ζητάνε μόνο αναγνώριση της ιθαγενικής εδαφικής διοίκησης, αν και μιλάνε για εδαφική αναδιοργάνωση, αλλά πλήρη αυτονομία.

Μιλώντας αρκετά σχηματικά, μπορούμε να πούμε ότι μέχρι και την εξέγερση του 2000, το κοινωνικό κίνημα, δηλαδή η CONAIE, είχε προλάβει να μπολιάσει το πολιτικό, το Pachakutik, με αρκετά από τα στοιχεία που διακρίνουν τον πολιτικό πολιτισμό των ιθαγενών: κοινοτισμός, αυτονομία, συμμετοχικές διαδικασίες. Το Pachakutik, από την άλλη μεριά, έδειξε ότι μια πλατιά συσπείρωση κοινωνικών και αριστερών πολιτικών δυνάμεων μπορούσε να αναζητήσει ρόλο μέσα στους θεσμούς, να κερδίσει θέσεις σε εκλογικές διαδικασίες χαρακτηριστικές του κοινοβουλευτισμού, αλλά κυρίως να προτείνει και να εφαρμόσει νέες μορφές πολιτικής διαχείρισης και διοίκησης που να αντιστοιχούν στο νέο πνεύμα του κοινωνικού κινήματος. Στην περίπτωση του Εκουαδόρ όλη αυτή η διαδικασία είχε σίγουρα επιδράσει σε εκείνα τα στρώματα του στρατού που στήριξαν την εξέγερση του 2000.

Αυτό δεν απέτρεψε τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν στη συνέχεια και τις αντιπαραθέσεις. Ορισμένα στελέχη π.χ. του Pachakutik αφομοιώθηκαν από το σύστημα, υπήρξαν αντιθέσεις της CONAIE με τη Συντονιστική των Κοινωνικών Κινήματων που μετέχουν στο Pachakutik, η Συντονιστική δέχτηκε έντονη κριτική για μη ενεργή υποστήριξη των κινητοποιήσεων του Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2001. Σήμερα η Νέα Χώρα και διάφορα άλλα κοινωνικά κινήματα έχουν αποχωρήσει από το Pachakutik, που φαίνεται να συσπειρώνει κυρίως το ιθαγενικό στοιχείο. Οι εξελίξεις αυτές ίσως εκφράζουν ελλείμματα που υπήρχαν και πριν την εξέγερση του 2000, τα οποία εν μέρει εκδηλώθηκαν και στη διάρκεια της, στην έκβασή της αλλά και στην αποτίμησή της από τους διάφορους παράγοντες που συντέλεσαν στο να εκδηλωθεί.

Β. Η εξέγερση του Ιανουαρίου 2000 – Ερωτήματα που ζητάνε απαντήσεις

Σήμερα, τόσο ο Αντόνιο Βάργκας όσο και ο Λούτσιο Γκουτιέρες, αλλά και άλλοι, μιλάνε για προδομένη εξέγερση. Τι συνέβη λοιπόν τον Ιανουάριο του 2000; Το ερώτημα δεν αναζητά απάντηση στο επίπεδο των θεωριών συνωμοσίας που συνήθως είναι αρκετά εύπεπτες. Όμως, αν με τον όρο προδοσία εννοούν την υπονόμηση του στρατιωτικού κατεστημένου που πίεσε, μεθόδευσε και πέτυχε την εξουδετέρωση του Γκουτιέρες και την παράδοση της εξουσίας στον Νομπόα, θα έλεγε κανείς ότι αυτοί «έκαναν τη δουλειά τους» ή αυτό που φυσιολογικά ήταν εντεταλμένοι να πράξουν. Το ερώτημα είναι γιατί οι εξεγερμένοι δεν μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν την υπονόμηση. Το πρόβλημά τους ήταν ποσοτικό, δηλαδή δεν είχαν αρκετά δυνατή οργάνωση ή η εμπειρία τους δεν ήταν τόσο απαιτούσαν οι περιστάσεις; Ή μήπως υπάρχουν άλλα ζητήματα που πρέπει να εξετασθούν σε περισσότερο βάθος;

Για παράδειγμα, πώς κατανοούσαν το μέλλον των αιτημάτων τους, από ποιον και πώς ζητούσαν τη λύση τους. Και εφόσον οδηγήθηκαν σε μια κατά μέτωπο σύγκρουση με την πολιτική εξουσία της χώρας, αν είχαν κατά νου ποια θα ήταν η επόμενη μέρα. Ή αλλιώς τι λύση είχαν να προτείνουν στο περιβόητο θέμα της εξουσίας. Ένα άλλο κορυφαίο ζήτημα είναι η σχέση της εξέγερσης με τον στρατό, ένα ζήτημα-κλειδί για πολλές εμπειρίες αγώνων στη Λατινική Αμερική, όπως έχει δείξει και η περίπτωση της Βενεζουέλας και του Τσάβες. Ανατρέξαμε στα κείμενα των πρωταγωνιστών και τις απόψεις που εξέθεσαν κυρίως μετά την εξέγερση για όλα αυτά. Όχι με τρόπο επιλεκτικό. Άλλωστε δεν έχουμε καμία πρόθεση να μετατραπούμε σε κριτές ιστορικών γεγονότων που δεν έχουν, όπως πιστεύουμε, εξαντλήσει τη δυναμική τους σήμερα ακόμη.

Η περιγραφή του Αντόνιο Βάργκας για την εξέγερση του 2000, σε συνέντευξή του στην εφημερίδα «La Jornada», στις 9 Ιανουαρίου του 2001, είναι διαφωτιστική για τα θέματα αυτά:

«Οκτώ ημέρες πριν από τις 21, συγκροτήθηκε το Κοινοβούλιο του Λαού στην Εθνική Πολυτεχνική Σχολή του Κίτο, όπου συμμετείχα σε εθνικό επίπεδο με τους ιθαγενείς λαούς και τους οργανωμένους κοινωνικούς τομείς, και τότε μιλήσαμε ήδη για κυβέρνηση Εθνικής Σωτηρίας από τον Στρατό, τους πολιτικούς, τους εκκλησιαστικούς παράγοντες και τον ιθαγενή λαό, και για την τριμερή.

Όταν εμείς θέσαμε το ζήτημα, πολύ κόσμος δεν ήταν σίγουρος για το τι πηγαίναμε να κάνουμε, ήταν ανήσυχoi επειδή τα πάντα φαίνονταν ότι οδηγούσαν σε αποτυχία και ότι θα είχαμε και νεκρούς. Οι ιθαγενείς, στις δύο το απόγευμα, ήταν έτοιμοι να καταλάβουν τη Βουλή, αλλά κάναμε μόνο μια αλυσίδα γύρω από το Ανώτατο Δι-

καστήριο, από την Κοντραλορία και από την ίδια τη Βουλή. Περιμέναμε να υπάρξει μια συμμαχία με τον Στρατό. Ήδη οι δυνάμεις ξηράς μας υποστήριζαν.

Στις επτά το απόγευμα ήρθαν τρεις λοχαγοί και μας είπαν ότι είχαν πάρει απόφαση να συμμετέχουν στην κατάληψη της Βουλής, αλλά παρακαλούσαν να γίνει την επόμενη μέρα, αν και οι ιθαγενείς ήταν έτοιμοι για την κατάληψη στις δύο τα ξημερώματα, αλλά η ώρα πέρασε και αναβλήθηκε για την επομένη, ενώ αυξανόταν η σύγχυση, ο τύπος σχεδόν όλος ήταν εναντίον μας και οι πολιτικοί, και σε αυτό το κλίμα στις 10 το πρωί καταλάβαμε τη Βουλή».

Εξίσου διαφωτιστική ήταν η δήλωση με την οποία ο Γκουτιέρρες παραιτήθηκε από την τριμερή για να πάρει τη θέση του ο στρατηγός Μεντόσα που έγινε μοχλός για την προδοσία της εξέγερσης: «Παραχωρώ με ευχαρίστηση τις ευθύνες μου στον στρατηγό Μεντόσα ώστε να εξασφαλιστεί η ενότητα των ένοπλων δυνάμεων. Δεν έχω καμιά φιλοδοξία, έχω ήδη εκπληρώσει το ιστορικό μου καθήκον να βρεθώ στο πλευρό του λαού» (La Jornada, 22 Ιανουαρίου 2000).

Ενδιαφέρον, τέλος, παρουσιάζουν και οι επισημάνσεις του Αλέξις Πόνσε, εκπροσώπου της Διαρκούς Συνέλευσης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων του Εκουαδόρ. Σε συνέντευξη που έδωσε στις 28 Ιανουαρίου 2002 στον Χάιντς Ντίτριχ Στέφαν, τονίζει ότι η 21η Ιανουαρίου ήταν «μια σύνθεση των κοινωνικών εξεγερτικών προτάσεων που είχαν εμφανιστεί στο Εκουαδόρ κατά τις δεκαετίες του '80 και του '90. [...] Μια σύνθεση ανολοκλήρωτων διαδικασιών κοινωνικών μετασχηματισμών και εθνικών αγώνων». Ο Πόνσε επιμένει στην έλλειψη στρατηγικού σχεδίου και συντονισμού των ιθαγενών με ευρύτερα κοινωνικά στρώματα και καταλήγει με την πρόβλεψη ότι η 21η Ιανουαρίου του 2000 «πρέπει να έχει την κατάληξή της αλλά όχι αναγκαστικά με τη μορφή που άρχισε. Οι δρόμοι ίσως είναι άλλοι: μπορεί να ενωθούν όλοι οι αποκλεισμένοι και προδομένοι της κοινωνίας, που θέλουν να υπερασπιστούν την πατρίδα και να αλλάξουν ριζικά το Εκουαδόρ είτε μέσω της εκλογικής διαδικασίας είτε –το καλύτερο ελπίζω– μέσω μιας μαζικής και ειρηνικής κοινωνικής εξέγερσης». Αλλά, όπως προβλέπει, μια τέτοια εξέλιξη πρέπει να παίρνει υπ' όψη της τους συσχετισμούς σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο: «Δεν θα είναι δυνατή καμιά μελλοντική 21η Ιανουαρίου στο Εκουαδόρ, αν δεν υπάρξουν εικοστές πρώτες ιανουαρίου στη Λατινική Αμερική».

Λίγους μήνες μετά και την εξέγερση του Ιανουαρίου 2001, η Νίνα Πακαρί, στέλεχος της CONAIE και βουλευτής του Pachakutik, μίλησε στο όνομα της οργάνωσής της και έδωσε μερικές νηφάλιες εξηγήσεις:

Ποια είναι η θέση της εξέγερσης της 21ης Ιανουαρίου 2000 στο πλαίσιο του αιτήματος για το πολυεθνικό Κράτος;

Ουσιαστικά, η 21η Ιανουαρίου ήταν μια πράξη λαϊκής κυριαρχίας. Βέβαια, στο βαθμό που ένα από τα σημεία-κλειδιά της εξέγερσης ήταν ο αγώνας ενάντια στη διαφθορά, έγιναν λάθη. Εφόσον οι ιθαγενείς ήταν ο μοναδικός τομέας που μέχρι εκείνη τη στιγμή είχε επιδείξει διαφάνεια όχι μόνο ατομική αλλά και συλλογική, πιστεύω ότι οφείλαμε να προσέχουμε ώστε να μην κάνουμε λάθη που θα μας καταδίκιζαν διπλά, οδηγώντας μας στον κίνδυνο του ατομικισμού.

Θέλεις να πεις ότι οι πρωταγωνιστές της εξέγερσης χειραγωγήθηκαν;

Δεν πιστεύω ότι υπήρξε χειραγώγηση. Στις 21 Ιανουαρίου υπήρξε σύγκλιση διαφορετικών πλευρών. Καταρχήν, λέγαμε ότι μπροστά στη διαφθορά της κυβέρνησης Μαουράντ, κανείς δεν ήταν ατρόμητος. Τα επίπεδα της διαφθοράς ήταν τόσο υψηλά που ούτε το ίδιο του το κόμμα δεν υποστήριζε τον πρόεδρο. Απέναντι στη διαφθορά, τα κοινωνικά προβλήματα και τον κίνδυνο της εθνικής διάσπασης, ο Μαουράντ σκεπτόταν μόνο τους τραπεζίτες. Όλοι ήθελαν να τον ανατρέψουν αλλά κανείς δεν ήθελε να διακινδυνεύσει. Η ιθαγενική κινητοποίηση και η κινητοποίηση των κοινωνικών κινημάτων συνέκλινε με τη θέση των ένοπλων δυνάμεων και τους πολιτικούς που παρακολουθούσαν από μακριά, για να δουν πώς θα εξελιχθούν τα πράγματα.

Σαν στέλεχος της CONAIE, πες μας πώς είδε το κόμμα σου την ιθαγενική εξέγερση;

Εμείς στην CONAIE είχαμε ως θέση το ένα Πολυεθνικό Κράτος με μια πολυεθνική κυβέρνηση. Μια τριμερής* δεν είναι έκφραση αυτής της θέσης. Η τριμερής είχε έλλειμμα συνοχής από την άποψη της δομής της. Στις 21 Ιανουαρίου πήραμε τη διακυβέρνηση. Στο ιθαγενικό κίνημα αυτό που είναι υπό συζήτηση είναι πώς θα φτάσουμε στη διακυβέρνηση, από τον δρόμο των εκλογών ή με την κατάληψη της εξουσίας (Συνέντευξη στη La Jornada, 30 Μαΐου 2001).

* Η Επιτροπή Εθνικής Σωτηρίας κατά την εξέγερση του 2000.

ΝΤΟΛΟΡΕΣ

του Κίντο Λούκας*

Κίτο, Ιανουάριος του έτους 2000. Η Εικόνα στον τοίχο της Conaie δηλώνει μια παρουσία αιώνων, δεν μπορεί να την προσπεράσεις. Κανείς δεν μπορεί να μην την κοιτάξει όταν περνάει από κει. Υπάρχει ένας μυστικός μαγνήτης που έλκει το βλέμμα και σε εκείνο το ύψος μοιάζει σαν να είναι η μνήμη όλων των αγώνων, όλων των πόνων και των Ντολόρες¹ αυτού του αιώνα και των προηγούμενων.

Όταν τα παιδιά της πήγαν στο σχολείο στο Καγιάμπε, είδε από κοντά την κακομεταχείριση που υπέφεραν οι μικροί ινδιάνοι από τους μιγάδες συνομηλικούς τους και από τους καθηγητές. Είδε ακόμη τι δυσκολίες είχαν να μαθαίνουν στη γλώσσα του άλλου, στα ισπανικά, που ήξεραν τόσο λίγο. Και τότε κατάλαβε ότι ήταν ανάγκη να προσπαθήσει για την αλλαγή.

Δεν περίμενε να καταλάβουν οι κυβερνήσεις τους αγώνες της. Με τις δικές της αντιλήψεις και χωρίς να περιμένει, το 1945 ίδρυσε τέσσερα δίγλωσσα σχολεία (κέτσουα-ισπανικά) στην περιοχή του Καγιάμπε. Το θέμα ήταν όλοι οι ινδιάνοι και καθένας χωριστά να μάθουν τη μαγεία και την τέχνη του να διαβάζεις στη γλώσσα σου και στη γλώσσα του άλλου, έτσι που κανείς να μη μένει αγράμματος.

Αφού είχε περάσει τόσο καιρός και για το υπουργείο της Παιδείας οι ινδιάνοι δεν υπήρχαν, προτίμησε να δώσει σάρκα και οστά στα όνειρα με τον αγώνα μόνο των κοινοτήτων τους. Και έτσι το πρώτο σχολείο γεννήθηκε στο Γιάνα Χαϊκού.

Η αλληλεγγύη δεν άργησε, η Λουίζα Γκόμεζ ντε Λα Τόρε, καθηγήτρια στο Κολέγιο Μεχία του Κίτο, σύντροφος στις προσπάθειές της, υποστήριξε την ιδέα της και βοήθησε με τις συμβουλές της την εκπαίδευση αλλά και με χρήματα, για να μπορούν οι καθηγητές να παίρνουν είκοσι σούκρε τον μήνα, τον μοναδικό μισθό τους, αφού από το υπουργείο ήταν ξεχασμένοι. Τρία σχολεία έφταναν μέχρι την Τρίτη τάξη και ένα μέχρι την Έκτη ενώ όλοι οι καθηγητές ανήκαν στην κοινότητα.

Οι οικογένειες των μικρών έφερναν το φαγητό που χρειάζονταν οι δάσκαλοι και οι μαθητές. Παρακολουθούσαν και το επίσημο πρόγραμμα, το μπόλιαζαν με στοιχεία της ιθαγενικής κουλτούρας, και πρακτικές γνώσεις που σχετίζονταν με τη δουλειά στη γη. Καθώς περνούσαν τα χρόνια, έσπερναν ένα σπόρο στην αντίληψη εκατοντάδων ιθαγενών που αρκετά νωρίς άρχισαν να κτίζουν ένα κίνημα.

Όμως πριν και τα σχολεία ακόμη ήταν η οργάνωση των αδελφών της, και το 1944 μαζί με τον Χεσούς Γκουαλαβίσιβ, από την κοινότητα του Χουάν Μοντάλβο, ίδρυ-

σε την Ομοσπονδία των Ινδιάνων του Εκουαδόρ (FEI), μια από τις πρώτες ιθαγενικές οργανώσεις σε εθνικό επίπεδο του Εκουαδόρ. Ήταν ο καιρός που έπρεπε να διεκδικήσουν τους προγονικούς αγώνες των λαών τους και να βαδίσουν σε ένα διαφορετικό πρότυπο χώρας, όπου το να φοράς πόντσο² δεν φέρνει πόνο.

Αλλά για να γίνει αυτό, έπρεπε να προηγηθεί μια εποχή πάλης, ενότητας, για να καταγγείλουν τις καταχρήσεις των μεγάλων αφεντικών της γης. Να ιδρύσουν αγροτικά συνδικάτα στο Πεσίγιο, στην κοινότητα που γεννήθηκε, και αργότερα και στις γειτονικές κοινότητες. Να διαβάσουν τον Κώδικα εργασίας ώστε οι αρχές να μην μπορούν να τους παραπλανήσουν, για να πουν στον υπουργό τάδε της Κυβέρνησης: «Κύριε Υπουργέ, λες ψέματα, γιατί αλλάζεις τα λόγια του Κώδικα».

Για 18 χρόνια τα δίγλωσσα σχολεία δίδασκαν τους ιθαγενείς του Καγιάμπε, αλλά κάθε μέρα γινόταν μεγαλύτερη η πίεση για να κλείσουν: οι μεγαλοκτηματίες δεν αποδέχονταν την εκπαίδευση των ινδιάνων, ορισμένοι καθηγητές και υπουργοί δεν ήταν σύμφωνοι με τη δίγλωσσα εκπαίδευση, και η κυβέρνηση είδε σ' αυτά την ύπαρξη υποτιθέμενων κομμουνιστικών κέντρων.

Έτσι, το 1963 μια Στρατιωτική Χούντα τα έκλεισε και απαγόρευσε να χρησιμοποιούν τα κέτσουα στην εκπαίδευση των μικρών παιδιών. Κι έτσι έγινε για πολύ καιρό...

Αυτή, η «Μαμά Ντουλού» για πολλούς, η Ντολόρες Κακουάνγκο³ για όλους, έφυγε μια μέρα του 1971. Αλλά τώρα είναι εκεί, είναι σαν η φωνή της να έρχεται από τα μάτια της, κοιτάει, και όταν κοιτάει – βλέπει ότι εκπληρώνονται τα τελευταία της λόγια: «Αν πεθάνω, πέθανα, άλλοι όμως πρέπει να ακολουθήσουν, να συνεχίσουν».

(30 Απριλίου 2001)

(μετάφραση: Α.Ξ.)

* Ο Kintto Lucas είναι Ουρουγουανός, συγγραφέας και δημοσιογράφος. Το 1990 του απονεμήθηκε το Λατινοαμερικάνικο Βραβείο Δημοσιογραφίας «José Martí». Διετέλεσε διευθυντής σύνταξης στην εφημερίδα Hoy και αρχισυντάκτης του περιοδικού Chasqui. Ανήκει στο διδακτικό προσωπικό του Πανεπιστημίου Andina y Catolica.

1. Εδώ ο Κίντο Λούκας κάνει ένα παιχνίδι με τις λέξεις: dolores = πόνοι, βάσανα – Dolores, το γυναικείο όνομα. Επίσης στο κείμενο χρησιμοποιεί τη λέξη indio = ινδιάνος για να σημειώσει μια κατάσταση πριν τη συνείδηση και τους αγώνες των ιθαγενών λαών ή ό,τι αφορά την αντιμετώπισή τους από τους κυρίαρχους. Ενώ παράλληλα χρησιμοποιεί μέσα στο ίδιο κείμενο τη λέξη indígena = ιθαγενής για τη συνείδηση της νέας εποχής.

2. Πόντσο: το πόντσο, το χαρακτηριστικό ρούχο που φοράνε οι ιθαγενείς των Άνδεων, γίνεται συνώνυμο της ύπαρξής τους, κι έτσι έχουμε τους «πόντσος» και κατά συνέπεια συνώνυμο των ταλαιπωριών τους.

3. Ντολόρες Κακουάνγκο: Το όνομά της σήμερα το έχουν δώσει στη Σχολή που εκπαιδεύει γυναίκες-στελέχη για το ιθαγενικό και λαϊκό κίνημα του Εκουαδόρ.

ALCA, Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά: Η επίθεση της ανάπτυξης!

Όπως γνωρίζουν οι αναγνώστες των ΣΗΜΑΤΩΝ ΚΑΠΝΟΥ, έχουμε επιχειρήσει και στο παρελθόν να παρουσιάσουμε το περιεχόμενο της ALCA και του Σχεδίου Πουέμπλα-Παναμά, και τις συνέπειές τους για τις χώρες της Λατινικής Αμερικής. Η σημασία τους είναι μεγάλη τόσο για τις ΗΠΑ αλλά και για τις λατινοαμερικάνικες οικονομίες, και κατ' επέκταση για τα κοινωνικά κινήματα που αντιστέκονται στη νεοφιλελεύθερη επέλαση. Οι εξελίξεις γύρω από την εφαρμογή της ALCA και του Σχεδίου Πουέμπλα-Παναμά φωτίζουν γενικότερα τη στρατηγική των ΗΠΑ, τις σχέσεις τους με τους Ευρωπαίους ανταγωνιστές τους. Το άρθρο του Κλαούντιο Κατς και η συνέντευξη του Τζέιμς Πέτρας, για την ALCA και το Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά αντίστοιχα, που παρουσιάζουμε σε αυτό το τεύχος, αποκαλύπτουν κρίσιμες πλευρές των πολιτικών οικονομικής και στρατιωτικής ολοκλήρωσης στη Λατινική Αμερική, αλλά και γενικότερα στον κόσμο.

Η άβυσσος ανάμεσα στις αυταπάτες και τα αποτελέσματα της ALCA

Το Σύμφωνο ελεύθερου εμπορίου για τη Λατινική Αμερική (ALCA) είναι ένα στρατηγικό σχέδιο των ΗΠΑ που αποβλέπει στο να στερεώσει την κυριαρχία τους στην περιοχή, διαμέσου νέων μηχανισμών εμπορικής διείσδυσης, μεγαλύτερου ελέγχου των επενδύσεων και τελειοποιημένων μορφών επίβλεψης των χρηματιστικών ροών. Όμως η προώθηση αυτού του σχεδίου επιταχύνθηκε αιφνιδιαστικά τους τελευταίους μήνες εξαιτίας τριών συγκυριακών αναγκών μεγάλης δυναμικής: για να μειώσουν τα αποτελέσματα της επικείμενης οικονομικής ύφεσης, να συγκρατήσουν την ευρωπαϊκή παρουσία στην περιοχή και να ενισχύσουν τις στρατιωτικές συμμαχίες μπροστά στην επιδείνωση της κατάστασης πολλών λατινοαμερικάνικων πολιτικών καθεστώτων.

Άρχισαν να επεξεργάζονται την ALCA εδώ και επτά χρόνια, αλλά μέχρι το 1998 είχε παγώσει. Η πρωτοβουλία πήρε νέα ώθηση υπό την προεδρία Μπους και στις πρόσφατες συνδιασκέψεις κορυφής του Μπουένος Άιρες και του Κεμπέκ εμφανίστηκε η πρόταση να επισπεύσουν την ημερομηνία εκκίνησης της συμφωνίας για το 2003. Το άμεσο κίνητρο των ΗΠΑ είναι η αναζήτηση εξωτερικής εμπορικής διεξόδου μπροστά στο φρενάρισμα της οικονομίας τους. Αντίθετα με την Ασία και την Ευρώπη, η περιοχή αποτελεί εξαγωγική ζώνη για τις βορειοαμερικάνικες εταιρείες, που θα μπορούσαν να αυξήσουν αισθητά τις εξαγωγές τους αν το δολάριο άρχιζε να υποχωρεί στην αμέσως επόμενη περίοδο.

Η ALCA έχει ως στόχο να φρενάρει τον ευρωπαϊκό ανταγωνισμό, μπλοκάροντας τις διαπραγματεύσεις για άλλα σύμφωνα ελεύθερου εμπορίου, που προωθεί ιδιαίτερα η Ισπανία διαμέσου των λατινοαμερικάνικων συσκέψεων κορυφής. Μπροστά σε αυτή την πρόκληση, οι 500 βορειοαμερικάνικες επιχειρήσεις που συνδέονται περισσότερο με τη Λατινική Αμερική, πίεσαν για να επιταχυνθούν οι διαδικασίες της ALCA παίρνοντας ως πρότυπο τη NAFTA, τις εμπορικές ρήτρες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και τη χρηματιστική πειθαρχία του ΔΝΤ. Οι διαπραγματεύσεις που αρχικά ήταν μυστικές, πήραν δημόσιο χαρακτήρα και αντιμετώπισαν μια δυνατή αντίθεση μέσα στις ΗΠΑ εκ μέρους του τομέα της βιομηχανίας που δεν είναι διεθνοποιημένος, και ο οποίος με τη συμφωνία θα έχανε θέσεις. Οι εκπρόσωποί του πέτυχαν να εμποδίσουν το Κογκρέσο να δώσει τη σχετική συγκατάθεση στον Κλίντον (και μέχρι αυτή τη στιγμή και στον Μπους) ώστε να υπογράψουν με κατεπείγοντα ρυθμό τις συμφωνίες.

του Κλαούντιο Κατς*

Το ειδικό βάρος του πολιτικο-στρατιωτικού κινήτρου για την ALCA είναι λιγότερο ορατό, αλλά περισσότερο αποφασιστικό. Εδώ και μερικά χρόνια μια κλιμάκωση λαϊκών εξεγέρσεων, αγροτικών και αστικών, με υψηλό επίπεδο οργάνωσης και διαυγή κοινωνικά αιτήματα συγκλόνισε πολλές χώρες της Λατινικής Αμερικής. Τα κινήματα αυτά επέτειναν τη διάβρωση των διάφορων πολιτικών συστημάτων, που έχουν απονομιμοποιηθεί εξαιτίας της ανικανότητάς τους να ικανοποιήσουν τις λαϊκές απαιτήσεις. Η απαξίωση των καθεστώτων επιταχύνει τη διακοπή της κυβερνητικής εντολής (Περού), την αποσύνθεση κυβερνήσεων (Εκουαδόρ), την κατάρρευση κρατών (Κολομβία) και τη διάσπαση παραδοσιακών κομμάτων (Βενεζουέλα, Μεξικό).

«Η διασφάλιση της σταθερότητας» μπροστά σε αυτές τις αναστατώσεις είναι προτεραιότητα

της βορειοαμερικάνικης κυβέρνησης, που ταυτίζει αυτές τις κρίσεις με τη μείωση της «ευθύνης της για την ασφάλεια της ηπείρου». Διαμέσου της ALCA προσπαθεί να ενισχύσει την καλυμμένη στρατιωτική της επέμβαση στην Κολομβία, τον επανεξοπλισμό σε περιφερειακό επίπεδο σε σύνδεση με τον «αγώνα κατά του εμπορίου ναρκωτικών», τις πολεμικές επιχειρήσεις τύπου Βιέκες και τη διπλωματική πίεση για να ευθυγραμμίσει τις λατινοαμερικάνικες κυβερνήσεις στις κυρώσεις ενάντια στις χώρες που δαιμονοποιήθηκαν από την κυβέρνηση των ΗΠΑ (Κούβα, Ιράκ, Λιβύη, Βόρειος Κορέα). Οι ΗΠΑ πέτυχαν να απενεργοποιήσουν την ανεξάρτητη πυρηνική ανάπτυξη της Βραζιλίας και της Αργεντινής, και τώρα θέλουν να γενικεύσουν διεθνώς αυτά τα παραδείγματα πειθαρχίας, για να προωθήσουν το εξοπλιστικό σχέδιο της αντιπυραυλικής ασπίδας.

Τα παλιά επιχειρήματα του νεοφιλελευθερισμού

Κανείς δεν αμφισβητεί σήμερα ότι η ALCA είναι ένα ηγεμονικό σχέδιο των ΗΠΑ. Αλλά μετά από μια δεκαετία νεοφιλελεύθερης ιδεολογικής υπεροχής, υπάρχουν κάποιες φωνές που εξιδανικεύουν αυτή την κυριαρχία. Αν παραδοσιακά η υπεροχή μιας μεγάλης δύναμης ήταν αντικείμενο άμεσης κριτικής και κατηγοριών για ιμπεριαλισμό και αποικιοκρατία, σήμερα ακούγονται επιχειρήματα υπέρ της χρησιμότητας αυτής της κυριαρχίας. Ανθρωπολογικές, γεωγραφικές ή φυλετικές δικαιολογίες χρησιμοποιούνται από εκείνους που βεβαιώνουν ότι η ALCA θα χρησιμεύσει για να αντιμετωπιστεί «το έλλειμμα επιχειρηματικού πνεύματος των Λατινοαμερικάνων». Προφητεύουν πως, αν η περιοχή χάσει την ευκαιρία να στοιχηθεί πίσω από τη βορειοαμερικάνικη ηγεμονία, δεν θα μπορέσει να ξεφύγει από το πεπρωμένο της της πτώχειας και της παρακμής.

Όμως είναι πολύ δύσκολο να αποδείξει κάποιος ότι η Λατινική Αμερική είχε κάποια έστω φορά απομακρυνθεί από

αυτή την «προστασία» και ειδικά κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας της οικονομικής και κοινωνικής ύφεσης.

Οι τέσσερις μεγάλες ανισορροπίες από τις οποίες υπέφερε η περιοχή αυτή την περίοδο –εξωτερικό χρέος, εξειδίκευση στις εξαγωγές, άνιση ανταλλαγή και περιστολή της ισχύος– δεν είναι αποτέλεσμα της απομάκρυνσής της από τις ΗΠΑ. Μάλλον εκφράζουν τα αποτελέσματα της σύσφιγξης των σχέσεων υποταγής σε αυτή τη δύναμη. Οι οικονομικές κρίσεις από τις οποίες υποφέρει η περιοχή δεν οφείλονται σε ενδημικά ελαττώματα των Λατινοαμερικάνων, αλλά στην εξαρτημένη εισαγωγή της περιοχής στην παγκόσμια αγορά.

Άλλοι αναλυτές ισχυρίζονται ότι «οι εσωτερικές αγορές δεν μπορούν να βγουν από την υπανάπτυξη» και επισημαίνουν ότι η ALCA θα συμβάλει στο να βελτιώσουμε «την εξαγωγική μας ανταγωνιστικότητα» και θα ευνοήσει την ένταξη της περιοχής στη «μεγαλύτερη αγορά του κόσμου. Όμως, ποια είναι τα συμπτώματα της κόπωσης των εσωτερικών αγορών; Η χλιδή της αγοραστικής δύναμης και των επιπέδων κατανάλωσης του πληθυσμού; Και πώς θα καταφέρουν τα λατινοαμερικάνικα προϊόντα να διεισδύσουν στην πιο ανταγωνιστική και απαιτητική αγορά του κόσμου; Με ποιο τρόπο θα καλυφθούν οι αβυσσαλέες διαφορές στην παραγωγικότητα που μέχρι τώρα ματαιώνουν αυτή την είσοδο; Οποιοδήποτε από αυτά τα ερωτήματα αμφισβητεί τα αφελή «πιστεύω» για μια περιφερειακή απογείωση στηριγμένη στην ALCA. Όμως οι «διαμορφωτές γνώμης» δεν αντιπαραβάλλουν τις αυταπάτες τους με τα πραγματικά γεγονότα, απλώς περιορίζονται να επαναλαμβάνουν την εμπιστοσύνη τους στην αύξηση των εξαγωγών και την εισροή επενδύσεων.

Πολλοί από αυτούς που προωθούν την ALCA είναι επίσης υποστηρικτές της δολαριοποίησης, αν και δεν παρουσιάζουν αποδείξεις για τη συμβατότητά της με τις κεντροαμερικάνικες οικονομίες που υιοθέτησαν αυτή την ανταλλακτική πολιτική (Γουατεμάλα, Ελ Σαλβαδόρ). Ούτε καταγράφουν το γεγονός ότι η δολαριοποίηση εφαρμόστηκε ως λύση επείγουσας ανάγκης μπροστά στη χρηματιστική κατάρρευση. Η μοναδική χώρα που έχει μια εμπειρία από την ισχύ της, για μια μακρά περίοδο (Παναμάς), δεν μπορεί να παρουσιασθεί σαν πρότυπο εκρίζωσης της φτώχειας και της ανεργίας. Κατά τις τελευταίες δεκαετίες αυτή η χώρα υποχρεώθηκε να εφαρμόσει –όπως οποιοσδήποτε άλλος οφειλέτης της περιοχής– 17 προγράμματα σταθεροποίησης του ΔΝΤ.

Είναι πέραν κάθε αμφιβολίας το ότι η δολαριοποίηση συνδέεται με το σχέδιο της ALCA, αλλά δεν είναι προϋπόθεσή του, αφού μέσα στη βορειοαμερικάνικη κυβέρνηση υπάρχουν ισχυρές διαφορές σε σχέση με τη χρησιμότητα αυτής της εναλλακτικής λύσης. Γι' αυτό, μέχρι τώρα, οι λατινοαμερικάνικες χώρες που δεν δέχονται τον έλεγχο του νομίσματός τους δεν εξασφαλίζουν, σε αντάλλαγμα, καμιά υπόσχεση από το Ομοσπονδιακό Θησαυροφυλάκιο ότι θα ενεργήσει ως δανειστής σε ενδεχόμενες τραπεζικές κρίσεις. Αν για τις μικρές οικονομίες και αυτές που έχουν ολοκληρωθεί εμπορικά με τις ΗΠΑ αυτή η ασυμμετρία μπορεί να είναι επιτρεπτή, για την Αργεντινή ή το Μεξικό μια παρόμοια ανισότητα θα είχε καταστροφικές συνέπειες. Για την ώρα, το βορειοαμερικάνικο ενδιαφέρον για την ALCA είναι πρωτίστως εμπορικό και δεν αφορά ένα βήμα μπρος της δολαριοποίησης.

Όπως κάθε επιχειρηματική πρωτοβουλία η ALCA περιβάλλεται από μια μεγάλη επιχείρηση μάρκετινγκ. Μέσω αυτής της καμπάνιας πωλήσεων γίνεται προσπάθεια να ανανεώσουν τις φαντασιώσεις που συνόδευσαν κατά τη δεκαετία του '90 τα προγράμματα ιδιωτικοποιήσεων. Αλλά, όπως συμβαίνει πάντα με τον νεοφιλελευθερισμό, η ευτυχία που υπόσχεται αποτελεί μια υπόσχεση για το μέλλον, ενώ οι θυσίες που απαιτούνται είναι άμεσες.

Νέοι τομείς παραχωρήσεων χωρίς αποζημίωση

Στο βαθμό που οι διαπραγματεύσεις προχωράνε, ακούγονται λιγότερες αναφορές στην «αδελφότητα» και την «ενοποίηση» των Αμερικανών, και περισσότερες διεκδικήσεις των βορειοαμερικάνικων επιχειρήσεων σε διάφορους τομείς της οικονομίας.

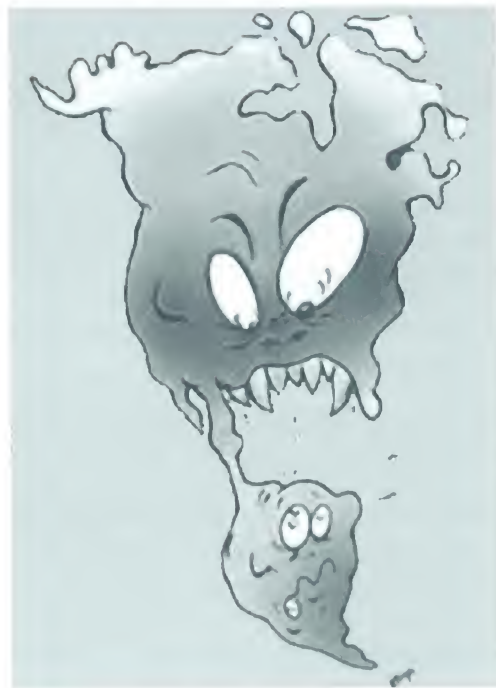
Στον τομέα των υπηρεσιών, οι βορειοαμερικάνικες επιχειρήσεις επιδιώκουν να κλείσουν συμφωνίες στους τομείς της κοινωνικής πρόνοιας, της εκπαίδευσης και της υγείας. Πρόκειται για δραστηριότητες ιδιαίτερα κερδοφόρες, επειδή η ολιγαρχία και η μεσαία τάξη της περιοχής έχει την τάση να προστρέχει στον ιδιωτικό τομέα μπρος στην καταστροφή των δημόσιων υπηρεσιών. Στο πεδίο των επενδύσεων, διεκδικούν μια νομοθεσία που θα δίνει το δικαίωμα στις ξένες επιχειρήσεις να καταφεύγουν σε διεθνή δικαστήρια με μεγαλύτερες δικαιοδοσίες από ό,τι τα εθνικά συστήμα δικαιούσυνης. Αυτό το καθεστώς ισχύει ήδη για τη NAFTA και έχει αποφέρει αποζημιώσεις σε διάφορες επιχειρήσεις που είχαν στραφεί κατά των κρατών του Καναδά και του Μεξικού.

Στο χώρο των προμηθειών του δημόσιου τομέα, γίνεται συζήτηση για απάλειψη του καθεστώτος προνομιακής αγοράς αγαθών μεταξύ των τοπικών τροφοδοτών. Ειδικά στο πεδίο των κατασκευών, τα βορειοαμερικάνικα κονσόρτσια θα μπορούν να φράξουν τον δρόμο σε οποιοδήποτε ανταγωνιστή που δεν διαθέτει άδεια η οποία να αντιστοιχεί στα στάνταρ του διεθνούς πιστωτικού συστήματος.

Στον τελωνειακό τομέα, οι Βορειοαμερικάνοι διαπραγματευτές στοχεύουν στο ολοκληρωτικό άνοιγμα των λατινοαμερικάνικων οικονομιών, χωρίς να δέχονται ως αντάλλαγμα μια μεγαλύτερη ροή εισαγωγών από την περιοχή. Οι τελωνειακοί φραγμοί των ΗΠΑ περιλαμβάνουν το 34% της επίσημης λίστας εμπορικών προϊόντων και λειτουργούν μέσω ενός συστήματος διακρίσεων, το οποίο βασίζεται σε καταγγελίες για ντάμπινγκ**. Με αυτό το καθεστώς τιμωρήθηκαν πρόσφατα, για παράδειγμα, οι αργεντινικές εξαγωγές μελιού με δασμό της τάξης του 60%.

Η αγροτική οικονομία είναι το κλειδί της συμφωνίας, γιατί ενώ προχωράνε στην καταστροφή των προστατευτικών ρυθμίσεων για τον μικρό Λατινοαμερικάνο αγρότη, οι εταιρείες των «agro-bussines» απωθούν οποιαδήποτε ένδειξη ελεύθερου ανταγωνισμού στο δικό τους έδαφος. Ο υπουργός Εμπορίου Ντ. Έβανς ήδη δήλωσε, ότι οι επιχορηγήσεις στον αγροτικό τομέα της τάξης των 97 δισ. δολαρίων ετησίως στις ΗΠΑ «δεν μπαίνουν στη συζήτηση της ALCA». Αυτή η απόφαση δεν εξαρτάται, επιπλέον, από τις διαπραγματεύσεις με τη Λατινική Αμερική, αλλά από τις διαπραγματεύσεις με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ώστε αυτή να περιορίσει αντίστοιχα τις κρατικές επιχορηγήσεις. Αν αυτή η σύγκρουση διατηρηθεί χωρίς λύση, θα ματαιωθούν όλες οι προσδοκίες των Αργεντινών εξαγωγέων από την ALCA. Ορισμένες εκτιμήσεις ήδη προεξοφλούν ότι τελικά η συμφωνία αυτή θα σημάνει για την Αργεντινή μια αύξηση της τάξης του 30-35% των εισαγωγών και μια μείωση της τάξης του 4% των εξαγωγών. Η ALCA θα καθαγιάσει οριστικά τα δικαιώματα πατέντας, που φέρνουν τόσα κέρδη στους «high tech» τομείς της Βόρειας Αμερικής, ενώ ταυτόχρονα θα ακυρώσει την τοπική ανάπτυξη της Αργεντινής και της Βραζιλίας στον τομέα της πληροφορικής. Αυτή την ώρα συζητούνται τα τοκοφόρα κέρδη του φαρμακευτικού τομέα, ειδικά λόγω της δυσανεξίας που προκαλεί στις εταιρείες το πρόγραμμα της Βραζιλίας κατά του AIDS. Αυτό το πρόγραμμα σώζει ζωές και φροντίζει ασθενείς, αλλά δεν ικανοποιεί τις απαιτήσεις για κέρδη των διεθνών φαρμακευτικών εταιρειών.

Τέλος, η ALCA επιτρέπει στις ΗΠΑ να συνεχίσουν να παραβιάζουν τις συμφωνίες για την προστασία του περιβάλλοντος. Η NAFTA μετέτρεψε διάφορες ζώνες στα σύνορα ΗΠΑ-Μεξικού σε τοξικούς υπονόμους και εκτιμάται ότι το 40% των δασών στην πολιτεία του Γκερέρο έχει κατα-

στραφεί σαν συνέπεια της μόλυνσης. Επίσης η ALCA θα φέρει μια μεγαλύτερη ελαστικότητα στις εργασιακές σχέσεις, καθώς θα ακολουθεί το πρότυπο που εφαρμόστηκε στις μεξικανικές μακιλαδόρες.

Αν παρατηρήσουμε σφαιρικά τα αποτελέσματα της συμφωνίας, αναμφίβολα θα διαπιστώσουμε ότι η ALCA θα επιβάλει μια μεγαλύτερη εξάρτηση του περιφερειακού οικονομικού κύκλου από την εξέλιξη του βορειοαμερικανικού ΑΕΠ, κάνοντας ακόμη πιο τρωτή την παραγωγική δραστηριότητα της ζώνης. Αυτό σημαίνει πλήρη αποτυχία της Mercosur.

Με τη μορφή που σχεδιάζεται αυτή την ώρα η ALCA επιβάλλει την εξαφάνιση της Mercosur, γιατί η υπο-περιφερειακή τελωνιακή ενότητα δεν μπορεί να υπάρχει στο πλαίσιο μιας γενικής ζώνης ελεύθερου εμπορίου. Για τις βορειοαμερικάνικες επιχειρήσεις, η Mercosur αποτελεί ένα θέμα διαπραγμάτευσης με τους Ευρωπαίους ομολόγους τους και ένα απηρχαιωμένο ήδη πλαίσιο για την προστασία των δραστηριοτήτων τους με δασμούς και εθνικές ή περιφερειακές επιχορηγήσεις.

Η τάση των ΗΠΑ να σπάσουν τη νοτιοαμερικανική συνένωση εκφράζεται προφανώς στις προτάσεις για διμερείς συμφωνίες με τη Χιλή, που πρόσφατα επεκτάθηκαν και στην Αργεντινή. Όμως η κατάσταση στις δύο χώρες είναι πολύ διαφορετική, επειδή η Χιλή έχει μια ισχυρή κατασκευαστική βάση και έχει αναπτύξει ένα συμπληρωματικό εμπόριο με τις ΗΠΑ μέσω πωλήσεων σε μέταλλα, προϊόντα επεξεργασίας φρούτων και ξυλεία. Η Αργεντινή από τη μεριά της διατηρεί μια ορισμένη δική της βιο-

μηχανική ανάπτυξη, που θα δεχτεί τη χαριστική βολή λόγω της ALCA.

Δεν χωράει όμως αμφιβολία ότι όλο το βαρύ πυροβολικό των ΗΠΑ είναι στραμμένο προς τη Βραζιλία, που έχει την πιο ελκυστική αγορά και τον πιο αυτόνομο βιομηχανικό τομέα από τις ΗΠΑ. Σε αντίθεση με άλλες χώρες, η Βραζιλία δεν μπορεί να προσαρμοστεί στην ALCA χωρίς να αρνηθεί τις θέσεις που έχει κατακτήσει σε όλες τις αγορές. Για το λόγο αυτό η κυβέρνησή της αποκρούει την επίσπευση της συμφωνίας και αναζητεί στη Βενεζουέλα ένα στρατηγικό σύμμαχο.

Αυτές οι διαλυτικές πιέσεις επιτείνουν την εσωτερική αποσυνθετική τάση στη Mercosur.

Κατά τη δέκατη επέτειό της, η χειροτέρευση της ένωσης αυτής αναγνωρίστηκε από όλους τους υποστηρικτές της. Δεν μπόρεσε να προχωρήσει στη διαμόρφωση ενός κοινού νομίσματος, ούτε στη δημιουργία περιφερειακών πολιτικών και δικαστικών θεσμών. Ούτε υποστηρίχθηκαν οι τελωνειακές συμφωνίες, επειδή ο κοινός δασμός δεν εφαρμόστηκε ποτέ, ούτε σφυρηλατήθηκε η απαίτηση για διαιτησία στις συγκρούσεις και τις αντιθέσεις για τις επιχορηγήσεις, ενώ διατηρήθηκαν τα συστήματα κρατικών προμηθειών.

Όμως αυτές οι διαφορές βάθυναν με την αντίδραση κάθε χώρας μπρος στην κρίση του χρέους της. Ενώ η Βραζιλία επέλεξε να υποτιμήσει το ρεάλ και να μειώσει του δασμούς, η Αργεντινή στοιχημάτισε στην ανταλλαξιμότητα του νομίσματος και στο άνοιγμα. Όλη η γκάμα των οικονομολόγων και των πολιτικών που συνεχίζουν να προτείνουν «να μπούμε στην ALCA μέσω της Mercosur», δεν μπορούν να εξηγήσουν πώς θα μπορούσε

να αρθρωθεί αυτή η συνδυασμένη διαπραγμάτευση, αν μετά από μια δεκαετία δεν έγινε δυνατόν να υπάρξουν πιο στοιχειώδεις συμφωνίες.

(μετάφραση: Α.Ξ.)

* Από το περιοδικό «Realidad Economica Bs. As.» της Αργεντινής. Ο Κλαούντιο Κατς είναι οικονομολόγος, ερευνητής και διδάσκει στο Πανεπιστήμιο του Μπουένος Άιρες και της Κονισέτ. Δημοσιεύουμε μεγάλο κομμάτι από άρθρο του, της 21ης Μαρτίου 2002.

** Ντάμπιγκ: Συγκράτηση των τιμών για ένα προϊόν ή κλάδο μέσω της διοχέτευσης των σχετικών εμπορευμάτων σε άλλες αγορές.

ΣΧΕΔΙΟ ΠΟΥΕΜΠΛΑ-ΠΑΝΑΜΑ

Ένα σχέδιο υποταγής

Ποιες είναι οι βάσεις του σχεδίου που ονομάστηκε Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά;

ΤΖ. ΠΕΤΡΑΣ: Στην πραγματικότητα είναι μια πρωτοβουλία την οποία προώθησε ο πρόεδρος Βισέντε Φοξ και έχει σαν κεντρική ιδέα να προσφέρει μεγαλύτερες ευκαιρίες ώστε οι Ηνωμένες Πολιτείες, και σε μικρότερο βαθμό τμήματα της αστικής τάξης της Ασίας, της Ευρώπης και του Καναδά, να έχουν πρόσβαση σε όλους τους τομείς της οικονομίας και σε φτηνή εργατική δύναμη όχι μόνο στο Μεξικό, αλλά και στην Κεντρική Αμερική. Ξεκινώντας από αυτή την κεντρική ιδέα, δημιουργείται η ανάγκη να τελειώνουν με τα εμπορικά σύνορα και οποιαδήποτε εργατική νομοθεσία. Πρόκειται για μια επέκταση των *μακιλαδόρες* προς τον νότο, αφού το σχέδιο των *μακιλαδόρες* απέτυχε και τα κεφάλαια που βρίσκονταν στα βόρεια σύνορα φεύγουν προς την Κίνα, όπου η εργατική δύναμη είναι πιο φτηνή. Η ιδέα του Σχεδίου Πουέμπλα-Παναμά είναι να ανοίξει χώρο προς τον νότο, όπου οι εργαζόμενοι είναι πιο φτωχοί και σε κατάσταση απελπισίας, σε βαθμό που θα μπορούσαν να σκεφθούν να ανταγωνιστούν τους Κινέζους εργαζόμενους και εκείνους των άλλων ασιατικών χωρών. Αυτό το σχέδιο έχει ένα τεράστιο κόστος για τους Μεξικανούς πολίτες, επειδή συμπεριλαμβάνει τη χρηματοδό-

**Συνέντευξη του Τζέιμς Πέτρας
στον Ρικάρντο Μαρτίνες Μαρτίνες
για το «Rebelión»,
5 Ιουνίου 2002**

τηση μιας γιγαντιαίας υποδομής από την κυβέρνηση. Τα χρήματα που προέρχονται από τους φόρους που πληρώνει ο πληθυσμός, θα δοθούν για την κατασκευή νέων μεγάλων δρόμων, αεροδρομίων, λιμανιών, αυτοκινητόδρομων και κέντρων συντήρησης, επίσης θα παρέχουν διευκολύνσεις για την επένδυση μεγάλου όγκου κεφαλαίων. Το Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά είναι ένα σχέδιο που μπορεί εύκολα να περάσει από το 1 δισ. δολάρια στα 10 δισ. δολάρια, αυτή είναι η ουσία του σχεδίου. Πρόκειται για επέκταση του συστήματος των *μακιλαδόρες* μαζί με μια γκάμα δραστηριοτήτων που συνδέονται με το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο και με ορισμένα τροπικά προϊόντα, που θα μπορούσαν να συνδεθούν με τους κύκλους που ελέγχονται από τον ιμπεριαλισμό των ΗΠΑ, τον ευρωπαϊκό, τον κορεάτικο και τον ιαπωνικό.

Με αυτή την έννοια, το Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά αποτελεί μέρος μιας στρατηγικής για τη δημιουργία μιας νέας παγκόσμιας τάξης;

ΤΖ. ΠΕΤΡΑΣ: Είναι ενταγμένο στο πλαίσιο μιας μεγαλύτερης υποταγής του Μεξικού στο βορειοαμερικάνικο κεφάλαιο, κάτι που ξεκίνησε από τον καιρό του Μιγκέλ ντε λα Μαδριδ, του Κάρλος Σαλίνας δε Γκορτάρι και του Ερνέστο Σεδίγιο. Στη διάρκεια τριών εξαετιών διακυβέρνησης, άνοιξαν τεράστιες δυνατότητες ώστε οι βορειοαμερικάνικες πολυεθνικές να αγοράσουν τράπεζες, συστήματα τηλεπικοινωνιών, εμπορικά κέντρα, τουριστικές περιοχές και αλυσίδες φαστ-φουντ. Αυτό που παίζεται τώρα είναι το πώς να τις επεκτείνουν προς την Κεντρική Αμερική όπου το Μεξικό παίζει το ρόλο του μικρότερου εταίρου (των ΗΠΑ). Με αυτή την έννοια το Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά δεν είναι ένα βήμα ολοκλήρωσης προς την παγκόσμια αγορά, αλλά υποταγής του Μεξικού και των χωρών της Κεντρικής Αμερικής στις ΗΠΑ και στους ανταγωνιστές τους της Ευρώπης και της Ασίας. Τα κοινωνικά αποτελέσματα του σχεδίου θα είναι καταστροφικά για τους μικρούς αγρότες και για τους εργαζόμενους της περιοχής, που θα τους στέλνουν να δουλέψουν κάτω από διάφορες συνθήκες εκμετάλλευσης, τις χειρότερες που μπορεί να φανταστεί κανείς για το Μεξικό, με ένα επίπεδο μισθών πιο χαμηλό και από εκείνο των *μακιλαδόρες* στα βόρεια σύνορα. Με όλα αυτά το Μεξικό θα χάσει την ικανότητά του να διαχειρίζεται την οικονομία του, επειδή δεν πρόκειται για ένα Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά, αλλά Τέξας-Πουέμπλα, Λος Άντζελες-Πουέμπλα, Ουάσιγκτον-Πουέμπλα. Πρέπει να σκεφτόμαστε ότι η Πουέμπλα είναι ένα σημείο αναφοράς για επενδύσεις κεφαλαίων, αλλά αυτοί που ευνοούνται από αυτό βρίσκονται πολύ μακριά από αυτό το σημείο.

Ποια σχέση έχει το Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά με το σχέδιο των ΗΠΑ που ονομάζεται Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου της Αμερικής (ALCA);

ΤΖ. ΠΕΤΡΑΣ: Είναι μια σχέση θεμελιώδης, επειδή το Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά σημαίνει πλήρη φιλελευθεροποίηση των οικονομιών που συνδέονται με αυτό, δηλαδή, την υπαγωγή τους σε ένα μεγαλύτερο σχέδιο, με σκοπό να στερεωθεί και να βαθύνει ο έλεγχος των ΗΠΑ πάνω στη Λατινική Αμερική. Η ALCA είναι εντελώς ασύμμετρη. Οι βορειοαμερικάνικες πολυεθνικές συσσωρεύουν λατινοαμερικάνικο ενεργητικό (ρευστό) και καθορίζουν τη ροή του οφέλους προς μια και μόνο κατεύθυνση, από τον νότο προς τον βορρά. Η υπαγωγή, όχι η ολοκλήρωση, καθορίζει τόσο τη φύση της ALCA όσο και του Σχεδίου Πουέμπλα-Παναμά. Με αυτή την έννοια, η κυβέρνηση του Φοξ μπορεί να προλαβαίνει τις ανάγκες του μεγάλου βορειοαμερικάνικου κεφαλαίου, παρέχοντας ευνοϊκό καθεστώς πριν να υποχρεωθεί να το κάνει λόγω ALCA, έτσι πρέπει να κατανοήσουμε το ότι η φοξιστική διοίκηση πραγματοποιεί «έργα» για να δείξει «την καλή της θέληση» στην προώθηση του Σχεδίου Πουέμπλα-Παναμά. Η οικονομική πολιτική που εφαρμόζεται στο Μεξικό προεικονίζει αυτό που θα είναι το σχέδιο ημισφαιρείου για το υπόλοιπο της Λατινικής Αμερικής.

Το Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά περιλαμβάνει την Κεντρική Αμερική και μέρος του νότιου νοτιανατολικού Μεξικού. Ποιες είναι οι απαραίτητες προϋποθέσεις ώστε να περάσει αυτό το σχέδιο;

ΤΖ. ΠΕΤΡΑΣ: Σε πρώτο επίπεδο, πρέπει να το αποδεχτεί η Βουλή, επειδή οι επενδύσεις που πρέπει να κάνει το μεξικανικό κράτος είναι τεράστιες. Σε δεύτερο επίπεδο, επιβάλλεται να μπλοκάρουν οποιαδήποτε κριτική από δημοσιογράφους, πανεπιστημιακούς και κοινωνικούς τομείς που είναι δυσαρεστημένοι με την πολιτική του Φοξ και, σε τρίτο επίπεδο, να αποφύγουν να απαιτήσουν οι τοπικοί πληθυσμοί συνθήκες ώστε οι υποδομές να ευνοούν τις τοπικές αγροτικές οικονομίες και τους εργαζόμενους, ξεκινώντας από την εργατική νομοθεσία και τους περιορισμούς στις

επιδοτούμενες εισαγωγές των βορειοαμερικανικών κεφαλαίων. Δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι η προώθηση του σχεδίου επιχειρείται με προεδρικό διάταγμα που περνάει πάνω από τους κοινοβουλευτικούς εκπροσώπους και τον λαό, εκτός του ότι ξέρουμε πως πίσω από τον Φοξ βρίσκονται οι πολυεθνικές και οι μικρές μεξικανικές ολιγαρχίες, που θα ευνοηθούν τόσο από την υποδομή όσο και από τις επιδοτήσεις, και τώρα όλοι αυτοί πιέζουν για να μη ζημιωθούν τα συμφέροντά τους.

Με τις παρούσες συνθήκες στο Μεξικό και στην Κεντρική Αμερική, είναι βιώσιμη η εφαρμογή του σχεδίου;

ΤΖ. ΠΕΤΡΑΣ: Πιστεύω ότι το σχέδιο έχει πιθανότητες να περάσει επειδή τόσο το Εθνικό Κόμμα Δράσης (PAN) όσο και το Επαναστατικό Θεσμικό Κόμμα (PRI) αποτελούν πλειοψηφία στη Βουλή και έχουν αποδείξει ότι είναι υπέρ της διείσδυσης και της κυριαρχίας των ΗΠΑ στο Μεξικό. Οι κυβερνήσεις της Νικαράγουα και του Σαλβαδόρ είναι κυβερνήσεις ολοκληρωτικά παραδομένες στις ΗΠΑ, για να μη μιλήσουμε για την Ονδούρα, δηλαδή το σχέδιο το υποστηρίζουν οι κυβερνητικοί τομείς που υπακούουν στις αποφάσεις της Ουάσιγκτον. Πιστεύω ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα για την πραγματοποίηση του Σχεδίου Πουέμπλα-Παναμά θα είναι οι υψηλές επενδύσεις κεφαλαίων που απαιτούνται, την ώρα που οι λατινοαμερικάνικες χώρες και οι ΗΠΑ περνούν μια περίοδο οικονομικής κρίσης και δεν έχουν λύσει ακόμη τα προβλήματα των κρατικών προϋπολογισμών. Αν πάρουν περισσότερα από τους λαούς, δηλαδή, αν κάνουν περικοπές στην εκπαίδευση, την κοινωνική ασφάλιση και τα επιδόματα ανεργίας, οι προωθητές του Σχεδίου Πουέμπλα-Παναμά θα μπορέσουν να ξεπεράσουν τη στενωπό. Ένα άλλο πρόβλημα είναι ότι οι ΗΠΑ και οι ανταγωνιστές τους μπαίνουν στο παιχνίδι σε οικονομικές συνθήκες δύσκολες. Το ποσοστό κέρδους και οι βορειοαμερικάνικες επενδύσεις είναι σε χαμηλό επίπεδο και αυτοί που θέλουν να επενδύσουν στο εξωτερικό πιστεύουν ότι η Κίνα θα μπορούσε να προσφέρει περισσότερες δυνατότητες επιτυχίας με τα φτηνά εργατικά χέρια που διαθέτει και το δικτατορικό κράτος. Τελικά θέλω να πω ότι εκείνοι που προωθούν το Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά θα συναντήσουν σκληρή κοινωνική αντίσταση λόγω των άσχημων συνθηκών που πρόκειται να γενικευθούν μεταξύ των φτωχών του νότου.

(μετάφραση: Α.Ξ.)

Βιοποικιλότητα και Παραδοσιακή Ιατρική:

Βιοπειρατία στην Τσιάπας

Σύμφωνα με πληροφορίες που προέρχονται από τη RAFI (Διεθνές Ίδρυμα Αγροτικής Προόδου), ένα ίδρυμα το οποίο αναγνωρίζεται διεθνώς για τον αγώνα του ενάντια στους μεταλλαγμένους σπόρους, η Τσιάπας είναι η έδρα ενός σχεδίου

βιολογικής έρευνας στο οποίο εμπλέκεται η κυβέρνηση των ΗΠΑ, μέσω της ICBG (Διεθνής Συνεργασία για τη Βιο-

ποικιλότητα). Η RAFI επισημαίνει ότι η ICBG είναι «ένωση βορειοαμερικάνικων ομοσπονδιακών υπηρεσιών που περιλαμβάνει τα Εθνικά Ινστιτούτα Υγείας, το Εθνικό Ίδρυμα Επιστημών και το υπουργείο Γεωργίας των ΗΠΑ. Διαχειρίζεται χορηγίες σε δημόσια και ιδιωτικά ερευνητικά ιδρύμα-

Περιφερειακή Συνάντηση Παραδοσιακών Γιατρών 19, 20 & 21 Απριλίου 2002, Κοινότητα Τσεράν, Πολιτεία Μίτσοακάν

Στις 19, 20 και 21 Απριλίου του 2002 πραγματοποιήθηκε στην κοινότητα Τσεράν της πολιτείας Μίτσοακάν η Περιφερειακή Συνάντηση Παραδοσιακών Γιατρών, με τη συμμετοχή ιθαγενικών κοινοτήτων, παραδοσιακών γιατρών και οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στη διάδοση και πρακτική της εναλλακτικής ιατρικής. Στόχος της συνάντησης ήταν η εξέταση της θέσης της εναλλακτικής ιατρικής στο κοινωνικό και πολιτισμικό τοπίο και η εφαρμογή της τόσο από τους λαούς που τη γεννήσαν, όσο και από ευρύτερα λαϊκά στρώματα.

Θεωρούμε ότι:

– Η ελεύθερη άσκηση της δικής μας ιατρικής δέχεται ισχυρά πλήγματα από το σύνολο των κυβερνητικών πολιτικών, στο γενικότερο πλαίσιο της νεοφιλελεύθερης αγοράς, η οποία προωθεί πρακτικές, κάθε φορά πιο συχνές, βιοπειρατείας, εκμετάλλευσης του βιολογικού πλούτου, ιδιοποίησης και ιδιωτικοποίησης της παραδοσιακής γνώσης, αρπαγής των ιθαγενικών εδαφών και εισαγωγής γενετικά τροποποιημένου καλαμποκιού στις κοινότητές μας. Από την άλλη πλευρά, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση επεξεργάζεται νομοθετικές προτάσεις και πολιτικές σχετικά με την παραδοσιακή ιατρική, χωρίς να λαμβάνει υπόψη της τη γνώμη αυτών που κατέχουν τη χιλιόχρονη πρακτική και γνώση και χωρίς να αναγνωρίζει τις κοινότητες στις οποίες αυτές ανήκουν.

– Τα φυτά και όλα αυτά που η μητέρα γη γεννά ανήκουν σε αυτήν και σε κανέναν άλλον. Η ιθαγενική γνώση είναι η βάση κάθε παραδοσιακής ιατρικής, η γνώση

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥ ΤΣΕΡΑΝ «ΣΕ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ»

αυτή ανήκει στις κοινότητες που την παρήγαγαν και σε όλη την ανθρωπότητα, όχι όμως σε έναν περιορισμένο αριθμό εταιρειών, οι οποίες με τις ευλογίες του μεξικανικού κράτους έχουν πλουτίσει εις βάρος μας.

– Τον περασμένο χρόνο το κοινοβούλιο ενέκρινε μια συνταγματική μεταρρύθμιση εχθρική ως προς τα δικαιώματα που έχουν κατακτηθεί στο παρελθόν από τους ιθαγενείς του Μεξικού και αντίθετη στις συμφωνίες του Σαν Αντρέας και στις συμβάσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Εργασίας. Συνεπώς, η μεταρρύθμιση που προωθείται αυτή τη στιγμή αναφορικά με την παραδοσιακή ιατρική, και πιο συγκεκριμένα το σχέδιο νόμου που επεξεργάζεται η Διεύθυνση Εναλλακτικής Ιατρικής του υπουργείου Υγείας, συνιστά ένα ισχυρό χτύπημα εις βάρος των ιθαγενικών κοινοτήτων.

Στο στόχαστρο των πολυεθνικών

**τα τα οποία υλοποιούν προγράμματα βιολογικής έρευνας/ βιοπειρα-
τίας, σε χώρες του Νότου».**

Από τα στοιχεία της RAFI προκύπτει ότι η ICBG δρα από το 1993. Μέχρι πρότινος ήταν γνωστές δραστηριότητές της σε 12 χώρες κατά προτίμηση της τροπικής ζώνης, χώρες του λεγόμενου Τρίτου Κόσμου. Με συνολικό κεφάλαιο που ανέρχεται στα 18.5 εκατομμύρια δολάρια, έχουν γίνει έρευνες σε επτά χώρες της Λατινικής Αμερικής (Μεξικό, Περού, Χιλή, Σουρι-

– Η ελεύθερη άσκηση της παραδοσιακής ιατρικής είναι αλληλένδετη με την αυτονομία των ιθαγενικών κοινοτήτων αλλά και όλων αυτών που υποστηρίζουν την εναλλακτική ιατρική και εκφράζουν την ανεξαρτησία τους απέναντι στην εξουσία του κράτους και τις μεγάλες φαρμακευτικές εταιρείες.

Οι κοινότητες και οργανώσεις που έχουν συγκεντρωθεί στο Τσεράν:

– Ως ιθαγενικοί λαοί διακηρύσσουμε την αυτονομία των κοινοτήτων μας στην πρακτική της δικής μας ιατρικής, όπως πάντα το έχουμε κάνει, χωρίς καμία απαγόρευση ή περιορισμό από το κράτος και τις φαρμακευτικές εταιρείες. Ως γυναίκες και άντρες που ασκούμε την εναλλακτική ιατρική ή επωφελούμαστε απ' αυτήν, διεκδικούμε και κάνουμε πράξη το δικαίωμα να χρησιμοποιούμε την παραδοσιακή ιατρική ή οποιαδήποτε άλλη ιατρική μέθοδο ανεξάρτητη από τη νεοφιλελεύθερη αγορά.

– Απαιτούμε από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση την άμεση διακοπή της βιοπειρατείας και της εκμετάλλευσης του βιολογικού πλούτου των εδαφών μας από εταιρείες, πανεπιστήμια και ιδρύματα της χώρας και

νάμ, Αργεντινή, Παναμάς και Κόστα Ρίκα), τρεις αφρικανικές (Μαδαγασκάρη, Νιγηρία και Καμερούν) και δύο ασιατικές (Βιετνάμ και Λάος).

Από τις έρευνες αυτές δεν ευνοούνται βέβαια ούτε οι τοπικοί πληθυσμοί ούτε οι χώρες που τις φιλοξενούν, αλλά μερικές από τις μεγαλύτερες πολυεθνικές εταιρείες φαρμάκων και γενετικής μηχανικής, όπως οι Glaxo-Wellcome, Bristol Myers Squibb, Shaman Pharmaceuticals, Dow Elanco Agrosiences, Wyeth-Ayerst, American Cyanamid και φυσικά η περιβόητη Monsanto.

Συνεργάτης όλων αυτών είναι η Μη Κυβερνητική Οργάνωση «Διεθνής Επιβίωση», γνωστή από τις δραστηριότητές της στην περιοχή Μάρκες ντε Κομίγιας στην Τσιάπας. Το σχέδιο ICBG-Μάγιας έχει ξεκινήσει το 1998 και ήδη διανύει τον τέταρτο από τα πέντε προβλεπόμενα χρόνια

του εξωτερικού. Καταγγέλλουμε τη χρήση μεταλλαγμένων σπόρων καλαμποκιού καθώς στρέφονται κατά της μητέρας γης και απειλούν την ύπαρξη των ίδιων μας των κοινοτήτων.

– Απαιτούμε την απόσυρση του νομοσχεδίου που ψηφίστηκε από το υπουργείο Υγείας στις 7 Δεκεμβρίου του 1999, σύμφωνα με το οποίο απαγορεύεται η χρήση περισσότερων από 70 θεραπευτικών φυτών και το οποίο έχει τον ξεκάθαρο στόχο να διευκολύνει την εκμετάλλευσή τους από τα φαρμακευτικά εργαστήρια.

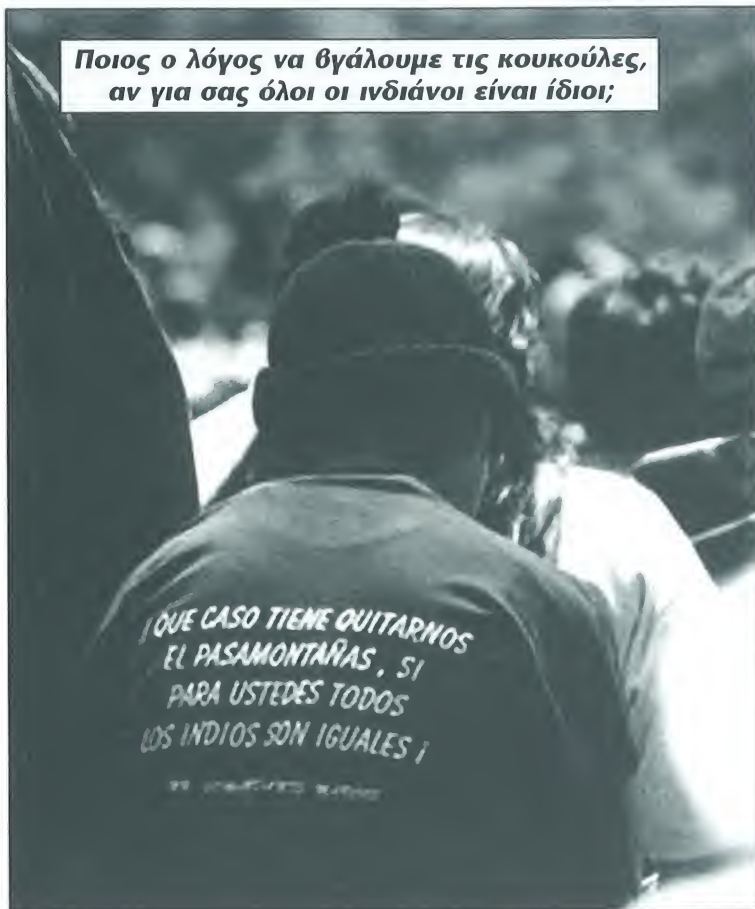
– Καλούμε σε ενότητα τις ιθαγενικές κοινότητες, τους παραδοσιακούς γιατρούς, τις μη κυβερνητικές οργανώσεις καθώς και άλλους φορείς και τους ζητάμε να συμπαρασταθούν στον αγώνα μας και να στρατευθούν στην υπεράσπιση της παραδοσιακής ιατρικής.

– Τους καλούμε επίσης να συμμετάσχουν στη Δεύτερη Συνάντηση για την Υπεράσπιση της Παραδοσιακής Ιατρικής, η οποία θα πραγματοποιηθεί στις 22 και 23 Ιουνίου στην κοινότητα Καλσονσίν, στο δήμο Ουρουαπάν της πολιτείας Μισσοακάν.

*Κοινότητα Τσεράν,
πολιτεία Μισσοακάν
21 Απριλίου 2002*

**Ποιος ο λόγος να θγάλουμε τις κουκούλες,
αν για σας όλοι οι ινδιάνοι είναι ίδιοι;**

διάρκειας. Τη διεύθυνση του σχεδίου έχουν το Πανεπιστήμιο της Γεωργίας των ΗΠΑ, σε συνεργασία με το Κολέγιο του Νότου του Μεξικού και την εταιρεία βιοτεχνολογίας Molecular Nature Limited με έδρα την Αγγλία. Διευθυντής του σχεδίου είναι ο ανθρωπολόγος Μπρεντ Μπέρλιν, μέλος της Διεθνούς Εταιρείας Εθνοβιολογίας, τον οποίο οι κοινότητες στην Τσιάπας έχουν επανειλημμένα κατηγορήσει για την καταλήστευση της περιοχής.

Οι έρευνες στις περιοχές των Μάγιας χρηματοδοτούνται από την κυβέρνηση των ΗΠΑ με κεφάλαιο 2,5 εκατομμυρίων δολαρίων και μεταξύ άλλων έχουν στόχο τη δημιουργία μιας μοναδικής στον κόσμο γενετικής τράπεζας στο Πανεπιστήμιο της Γεωργίας. Η αξιοποίηση των ειδών που συλλέγονται είναι πολλαπλή: από την ανακάλυψη νέων φαρμάκων και την αναζήτηση βιομηχανικών εφαρμογών, μέχρι την εξακρίβωση του γενετικού τους κώδικα και τη μελέτη των φυσικών τρόπων επίλυσης των προβλημάτων που εμφανίζονται στην ακολουθία της ζωής τους.

Χρησιμοποιώντας τις ιθαγενικές γνώσεις σαν οδηγό στην έρευνά του, το σχέδιο ICBG-Μάγιας στην Τσιάπας θέλει να ανακαλύψει, να απομονώσει και να εκτιμήσει φαρμακολογικά, σημαντικά συστατικά των φυτικών ειδών και των μικροοργανισμών που είναι σε χρήση στην παραδοσιακή ιατρική των Μάγιας. Όπως είναι γνωστό, τα Υψίπεδα της Τσιάπας είναι μία από τις πιο πλούσιες περιοχές του πλανήτη σε ζωική και φυτική βιοποικιλότητα. Με την πάροδο αιώνων, οι Μάγιας έχουν αναπτύξει μια πλατιά και σύνθετη ιατρική γνώση. Εκτιμάται ότι στην περιοχή υπάρχουν περισσότερα από 6.000 φυτικά είδη και χιλιάδες από αυτά χρησιμοποιούνται παραδοσιακά για την αντιμετώπιση διάφορων ασθενειών.

Το σχέδιο, εκτός από τις εφαρμογές στην ιατρική και τη φαρμακολογία, επιδιώκει να αξιολογήσει ποια από τα είδη του βοτανικού πλούτου της Τσιάπας διαθέτουν αξιολογη δυναμική για την παραγωγή και την οικονομική ανάπτυξη, για παράδειγμα στη χημική βιομηχανία.

Όπως είναι προφανές, το σχέδιο επιδιώκει να υφαρπάξει παραδοσιακές πατέντες των Μάγιας, να προωθήσει την αξιοποίησή τους από ιδιωτικές εταιρείες με κυριότερο σκοπό το κέρδος. Επειδή έπρεπε να τηρήσουν κάποιους τυπικούς κανόνες που επιβάλλονται από διεθνείς συμβάσεις, όπως η Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα και η Σύμβαση 169 για τα Ιθαγενικά Δικαιώματα της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, τους χρειάστηκε να έχουν μια ειδική συμφωνία με τις κοινότητες. Έτσι δημιούργησαν μια Μη Κυβερνητική Οργάνωση, τη λεγόμενη PROMAYA AC, στην οποία συμμετέχουν όλοι όσοι εμπλέκονται στο σχέδιο και οι υποτιθέμενοι εκπρόσωποι της «κοινωνίας των πολιτών»!

Ένα χρόνο αφού ξεκίνησε να υλοποιείται το σχέδιο δεν είχαν έρθει σε πραγματική επαφή με καμιά κοινότητα. Από τους πρώτους που καταγγέλλανε τη βιοπειρατία που επιχειρείται εις βάρος των Μάγιας, ήταν η Οργάνωση των Ιθαγενών Γιατρών της Πολιτείας της Τσιάπας, η οποία τόνισε ότι το σχέδιο υλοποιείται ουσιαστικά ενάντια στην εκφρασμένη άρνηση ενός σημαντικού τμήματος των κοινοτήτων.

Η αντίδραση των κοινοτήτων κλιμακώθηκε μέσω του Συμβουλίου Ιθαγενών Μαιών και Παραδοσιακών Γιατρών της Τσιάπας. Ήδη από το 1999 στην Τσιάπας ζητούν την κατάργηση του σχεδίου. Διεκδικούν τον σεβασμό για γνώσεις που υπήρξαν πάντα περιεχόμενο της συλλογικής τους ύπαρξης. Καταγγέλλουν ότι σχέδια σαν κι αυτό είναι αντίθετα με την κουλτούρα και τις παραδόσεις τους, ότι μπορούν να δημιουργήσουν αντιθέσεις και συγκρούσεις μεταξύ των κοινοτήτων, αν κάποιοι εξαιτίας οικονομικών αναγκών θελήσουν να συνεργαστούν με αντάλλαγμα λίγα πέσος ή κάποια εργαλεία.

Η γενίκευση της βιοπειρατίας και σε άλλες πολιτείες του Μεξικού έχει οδηγήσει σε πολλές και συντονισμένες αντιδράσεις. Ένα από δείγμα είναι και το Συνέδριο των Ιθαγενών Παραδοσιακών Γιατρών του Μισσοκάκν. Στη διακήρυξή του, που δημοσιεύουμε, εκτός των άλλων καταγγέλλουν ακριβώς αυτά τα σχέδια βιοπειρατίας, καταλήστευσης δηλαδή των ιθαγενικών περιοχών και γνώσεων.

* Το κείμενο στηρίζεται στο άρθρο της Άννας Εσθέρ Σεσέπα, «Βιοπειρατία ή βιώσιμη ανάπτυξη», που έχει δημοσιευτεί στο Νο 9 του περιοδικού CHIAPAS, το οποίο εκδίδεται στο Μεξικό.

Περισσότερες πληροφορίες για το θέμα, στην ιστοσελίδα της RAFI, <http://www.rafi.org>

Ενα σποράκι του ήλιου μεγαλώνει σιγά σιγά στον αυτόνομο δήμο Ρικάρδο Φλόρες Μαγκόν. Όσο μεγαλώνει τόσο περισσότερο ολοκληρώνεται η «γέφυρα» που μπορεί και ενώνει δύο διαφορετικούς πολιτισμούς, δύο διαφορετικούς κόσμους. Αυτή η συνάντηση δεν γίνεται στα λόγια, γίνεται με έργα. Αυτή είναι κιάλας η σημαντική παρακαταθήκη του, ότι κι αν συμβεί.

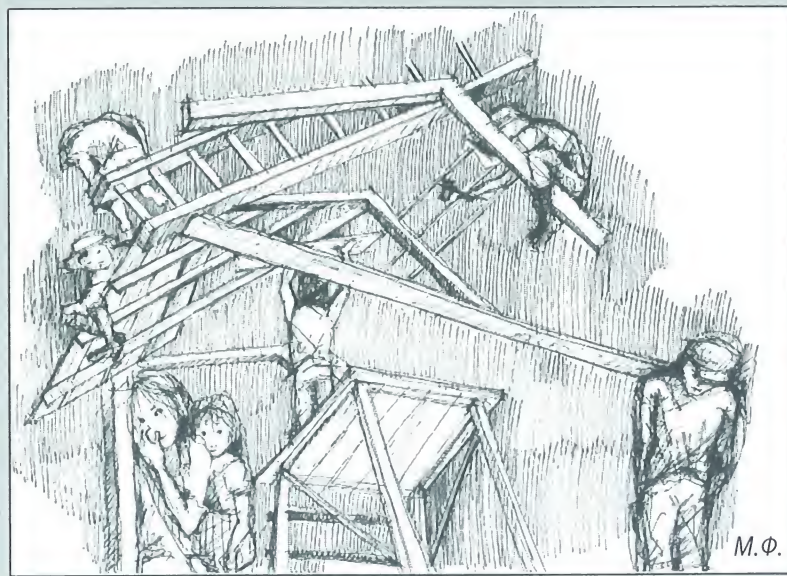
Μαζί, ενωμένοι μπορούμε να δώσουμε Ζωή σε πολλά όνειρα, παρά τις επιθυμίες όποιων κι αν κρατούν την εξουσία ότι μας είναι αδύνατα όσα δεν εναρμονίζονται με τις επιλογές τους. Εκεί σ' ένα εμπόλεμο περιβάλλον δυο κόσμοι, στη συνάντησή τους, αποδεικνύουν πως ό,τι μας διδάσκει ο σημερινός νεοφιλελευθερισμός είναι απλώς ένα ψέμα για να μας κρατά υπόδουλους.

Εκεί σιγά σιγά η «συνάντηση» αποκτά άλλον ένα χώρο. Σ' αυτή τη συνάντηση οι μηχανικοί αποκτούν έναν άλλο ρόλο απ' αυτόν που έχουν συνηθίσει να έχουν. Εδώ συλλογικά προσπαθούν να δημιουργήσουν νέους χώρους, όπου η γνώση που κατέχουν δεν έχει τη μορφή της εξουσίας πάνω σε όσους δεν «γνωρίζουν». Αντίθετα ό,τι κατασκευάζεται συνδιαμορφώνεται, ώστε να υπηρετεί καλύτερα τον λόγο της ύπαρξης του. Η γνώση γίνεται κανάλι επικοινωνίας και όχι όρος επιβολής.

Σ.Σ.

ΤΣΙΑΠΑΣ «Αξιοπρεπής είναι αυτός που αγωνίζεται...»

Συνεχίζουμε και σ' αυτό το τεύχος τη δημοσίευση των μαρτυριών από τα μέλη των Ομάδων Αλληλεγγύης που επέστρεψαν από την Τσιάπας, όπου συμμετείχαν στις εργασίες κατασκευής του Κέντρου Εκπαίδευσης Πολιτιστικών Λειτουργιών στον αυτόνομο δήμο Ρικάρδο Φλόρες Μαγκόν. Υπενθυμίζουμε ότι η Καμπάνια για τη συγκέντρωση χρημάτων ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ και κάθε συνεισφορά είναι αναγκαία.

Ποτέ δε μου άρεσαν τα παιδιά. Αλλά, εδώ είναι αλλιώς, τόσο γλυκά, χαρούμενα και έξυπνα, πάντα θέλουν να μαθαίνουν, σ' ακούν με προσοχή, χωρίς καν να ανοιγοκλείνουν τα βλέφαρα, και κει που δεν το περιμένεις σ' αγκαλιάζουν. Μερικές φορές αναρωτιέμαι πώς μπορεί να κρύβεται τόση τρυφερότητα σ' αυτά τα μικρά κορμάκια; Και μοιάζει η τρυφερότητά τους να ανανεώνεται, γιατί, όταν φτάνει κάποιος καινούργιος, του χαρίζουν κι εκείνου μια στάλα τρυφερότητα, λίγα χαμόγελα, τον φιλοδωρούν μ' εκείνες τις ματιές που καρφώνονται στο στήθος, αφήνοντας έναν τρυφερό, πολύ τρυφερό πόνο μέσα σου.

Ζ.Ζ.

Κυνηγώντας τα όνειρά μας στις ζαπατίστικες κοινότητες της Τσιάπας!

Ονειρα με στόχο, υπαρκτό και συγκεκριμένο, ο οποίος μετά από προετοιμασία μηνών είχε ήδη αρχίσει να υλοποιείται. Η έμπρακτη αλληλεγγύη ελληνικών ομάδων πρωτοβουλίας προς τον αυτόνομο ζαπατίστικο δήμο Ρικάρδο Φλόρες Μαγκόν, με την κατασκευή ενός εκπαιδευτικού κέντρου επιμόρφωσης δασκάλων, είναι πλέον γεγονός. Εμπειρία ζωής για όσους συμμετείχαμε και με την παρουσία μας εκεί στηρίξαμε αυτή την προσπάθεια των ιθαγενών στον αγώνα τους για το δικαίωμα σε μια ζωή με αξιοπρέπεια. Το δικαίωμα στη γη τους, στη γλώσσα τους και τον πολιτισμό τους, στις αξίες τους, το δικαίωμα στη μόρφωση, στην υγεία και τη δικαιοσύνη. Προσπαθήσαμε να αφουγκρα-

στούμε αυτά που είχαν να μας πουν και να μοιραστούν μαζί μας, παραμερίζοντας δικούς μας εγωισμούς και ματαιοδοξίες. Δουλέψαμε μαζί για την κατασκευή του σχολείου, καθίσαμε γύρω από το ίδιο τραπέζι τα βράδια με το φως των κεριών, ήμασταν εκεί την Πρωτοχρονιά στη δική τους τη γιορτή για την επέτειο των οκτώ χρόνων από την εξέγερση του 1994. Φύγαμε και η καρδιά και το μυαλό μας είναι ακόμη εκεί, στα μάτια των παιδιών, στα ντροπαλά χαμόγελα των γυναικών, στη συντροφικότητα των αντρών. Κι είναι αλήθεια ότι είναι μακρύς ο δρόμος τους στον πηγαίο για τη δική τους Ιθάκη. Εμείς το μόνο που μπορούμε να υποσχεθούμε είναι ότι δεν θα χάσουμε τον στόχο μας μέχρι το τέλος.

Α.Α.

Όσοι έχουν διαβάσει τις ιστορίες του γερο-Αντόνιο και του Δουρίτο από τον Sub ή Sup μπορούν να νιώσουν αυτό που εγώ χρειάστηκε να βρεθώ σε μια αυτόνομη κοινότητα και να δω το σποράκι του ήλιου να φυτεύεται για να καταλάβω. Ότι αυτός ο πανέμορφος λόγος που χρησιμοποιεί ο Μάρκος στις ιστορίες του δεν είναι ένα έξυπνο, αν και θεμιτό κατά τα άλλα, «τέχνασμα» ενός διανοούμενου και μεγάλου χειριστή της γλώσσας, για να συγκινήσει εμάς, τους Ευρωπαίους, και να εξασφαλίζει τη βοήθεια και την αλληλεγγύη μας. Είναι η φωνή των ιθαγενών. Είναι η ιδιαίτερη σχέση που έχουν με τη φύση και τον περιβάλλοντα χώρο τους. Είναι η έννοια της αξιοπρέπειας που βρίσκει το πλήρες νόημά της στην καθημερινή αντίσταση αυτών των ανθρώπων και αποτυπώνεται σε όλες τις εκφράσεις της ζωής του. Είναι πολλοί οι λόγοι για τους οποίους αισθάνομαι κερδισμένη από αυτή τη σύντομη παραμονή μου στην κοινότητα, και ένας απ' αυτούς είναι και η διάλυση αυτής της πλάνης μου, σε μια εποχή που δεν προσφέρεται για αναθεωρήσεις και παραδοχές.

Τελειώνοντας, θα 'θελα να αναφερθώ σε κάτι που είπα σε μένα και τη Γιούλικα η γιατρός της κοινότητας, μια κοπέλα που δεν προσφέρει μόνο τις ιατρικές της υπηρεσίες, αλλά συμμετέχει ενεργά στη ζωή της κοινότητας και είναι και διδάσκουσα στο πρόγραμμα υγείας. «Το σχολείο που χτίζεται είναι σημαντικό, όχι τόσο γιατί θα στεγάσει τα μαθήματα, αλλά κυρίως γιατί οι *promotores* (οι εκπαιδευόμενοι δάσκαλοι), βλέποντας ένα τέτοιο έργο να υλοποιείται σιγά σιγά, καταλαβαίνουν πόσο σημαντικό είναι το έργο που οι ίδιοι έχουν αναλάβει και ταυτόχρονα τους δίνεται και μια αίσθηση συνέχειας, απαραίτητη για να αντέξουν και να προχωρήσουν...».

Τώρα ίσως να μπορέσω να απαντήσω και στο ερώτημα που τέθηκε στην τελευταία συνάντησή μας, ένα ερώτημα που όλοι όσοι έχουμε βρεθεί στην κοινότητα έχουμε σκεφτεί και είναι από τα πιο δύσκολα να απαντηθεί: «Αν θεωρούμε ότι η προσφορά μας εκεί ήταν ανάλογη με αυτό που πήραμε». Προσωπικά δεν πιστεύω ότι μπορούσα να ανταποδώσω αυτά που αποκόμισα εγώ από την παραμονή μου στην κοινότητα. Αλλά το γεγονός ότι οι ελληνικές ομάδες αποτελούν έστω και ένα μικρό κομμάτι από ένα παζλ που βλέπουν να συντίθεται μπροστά τους, ένα παζλ όπου άνθρωποι από χίλιες δυο διαφορετικές πλευρές και μέρη συνεργάζονται και προσφέρουν ό,τι ο καθένας μπορεί, γιατί πιστεύουν σε κάτι διαφορετικό, σε μια διαφορετική παιδεία και εν τέλει σε μια διαφορετική κοινωνική πρόταση, δεν μπορεί να είναι κάτι αμελητέο.

Λίγα πράγματα μπορεί να πει κανείς σε ένα άρθρο για την παραμονή στην κοινότητα. Οι εικόνες που μαζέψαμε είναι πολύ ξεχωριστές και αυτές δεν μπορούν να μεταφερθούν εύκολα. Το μόνο σίγουρο είναι ότι όποιος πιστεύει ότι μέσα από ένα τέτοιο ταξίδι θα βρει απαντήσεις σε ερωτήματα που έχει στο μυαλό του, θα διαψευστεί. Εμένα μου δημιουργήθηκαν περισσότερα ερωτήματα από ό,τι είχα πριν και περισσότερα ερεθίσματα για προβληματισμό.

Συζητώντας εκ των υστέρων για τον καιρό που μέναμε στην κοινότητα και για τον αγώνα αυτών των ανθρώπων, γίνεται αδύνατο να διαχωριστεί η πολιτική από το συναίσθημα. Από ένα σημείο και μετά, νιώθει κανείς αμήχανα όταν αναγκάζεται να μιλήσει με τέτοιους όρους. Τα συναισθήματα απορρέουν απλά από όσα σου μεταδίδει η επαφή με μία πραγματικότητα που από μόνη της σε αναγκάζει να επαναπροσδιορίσεις έννοιες όπως η συντροφικότητα, η αλληλεγγύη, η αυτονομία. Έννοιες που είναι ασαφείς και θεωρούνται πάνω κάτω δεδομένες στον δικό μας τρόπο σκέψης, όμως μάλλον τις βλέπουμε από διαφορετικό πρίσμα. Για τους κατοίκους της κοινότητας οι έννοιες αυτές είναι συνώνυμες με την επιβίωση, την καθημερινότητα, τη φιλία, με ολόκληρη τη ζωή, τις προσδοκίες και τις ελπίδες τους.

Δ.Τ.

Αηλώνοντας εκ των προτέρων την αμηχανία μου μπροστά στο γεγονός να προσπαθώ να μεταφέρω κάτι που στην πραγματικότητα Δεν Μεταφέρεται (και που είναι αυτή η εμπειρία της σύντομης παραμονής στην κοινότητα), δηλώνω ταυτόχρονα και την ανάγκη μου να μιλήσω γι' αυτό. Θα καταφύγω λοιπόν στην επίκληση μιας προσωπικής εμπειρίας, θ' αφηγηθώ ένα φαινομενικά ασήμαντο γεγονός.

Μια ημέρα επιστρέψαμε από το εργοτάξιο. Είχε βρέξει την προηγούμενη (μια από κείνες τις κατακλυσμιαίες βροχές τόσο συχνές σ' αυτούς τους τόπους, που μετατρέπουν τα πάντα σε λάσπη). Βαδίζοντας κατά μήκος του ποταμού, ξαφνικά μια απρόοπτη συνάντηση. Από μακριά ερχόταν ο τυφλός γέροντας του χωριού συνοδευόμενος από ένα παιδάκι (τον κρατούσε από το χέρι). Ανταλλάξαμε χαιρετισμούς με τη συνηθισμένη στο χωριό εγκάρδιότητα. Και τότε μας είπε ο τυφλός αυτή τη φράση: «Ya no se ve el camino» «Δε φαίνεται πια ο δρόμος». Αποχαιρέτησαν έπειτα και συνέχισαν το δρόμο τους.

Θέλησα να μιλήσω για ένα απλό γεγονός που μοιάζει ασήμαντο, αλλά πιστεύω ότι κρύβει ένα βαθύτερο νόημα. Πίσω από αυτή τη σύντομη φράση (και τον τρόπο που ειπώθηκε) βρίσκεται μια αληθινή στάση απέναντι στη ζωή. Αυτή η στάση ίσως εκφράζεται με μια μόνο λέξη (στην οποία συνεχώς επανερχόμαστε). Είναι η λέξη Αξιοπρέπεια.

Η Αξιοπρέπεια λοιπόν Δεν βρίσκεται μόνο πίσω από τα καλυμμένα πρόσωπα των Ζαπατίστας και τις *pasamontañas*. Ούτε είναι μία αφηρημένη έννοια στις επαναστατικές διακηρύξεις. Βρίσκεται με σάρκα και οστά σ' αυτό το «ya no se ve el camino» του τυφλού γέροντα, στον τρόπο που το μικρό παιδάκι τον κρατούσε από το χέρι οδηγώντας τον μέσα από τη λάσπη. Βρίσκεται στην πάλη και την ποίηση της κάθε στιγμής που είναι η καθημερινή απάντηση στον θάνατο.

Σ.Π.

Εκ των πραγμάτων μου είναι πολύ δύσκολο να γράψω ένα τόσο μικρό κείμενο για τα τόσα πολλά που ένιωσα κατά την παραμονή μου στην κοινότητα. Από την πρώτη στιγμή που θα βρεθείς μ' αυτούς τους ανθρώπους θα αισθανθείς πως βρίσκεσαι απέναντι σε ένα σύντροφο. Σε ένα σύντροφο, όπου η λέξη αυτή σημαίνει κάτι και δεν έχει εκχυδαϊστεί.

Αυτοί οι άνθρωποι με τον τρόπο που βιώνουν την καθημερινότητά τους σε κάνουν να επαναπροσδιορίσεις λέξεις και έννοιες όπως *αυτονομία, συλλογικότητα, αγώνας* και *πάθος για ελευθερία*.

Σίγουρα η ζωή που κάνουν δεν είναι καθόλου εύκολη. Ένας συνεχής αγώνας ενάντια στα σχέδια της κυβέρνησης, των μεγάλων πολυεθνικών που έχουν βλέψεις στις περιοχές που ζούμε αλλά και των παραστρατιωτικών ομάδων που δρουν ανενόχλητα.

Αυτοί οι άνθρωποι, δεν ζητάνε ούτε την ελεημοσύνη μας ούτε απλά τη συμπάθειά μας. Ζητάνε να γνωρίσουμε και να σεβαστούμε τον αγώνα που κάνουν για έναν κόσμο όπου η δικαιοσύνη, η μόρφωση, η υγεία, τα αγαθά είναι προσβάσιμα και δικαιώματα όλων.

Αξίζει να κάνει κανείς αυτό το ταξίδι μόνο και μόνο για να δει τον τρόπο που παίζουν και χαμογελούν τα μικρά παιδιά. Τον τρόπο που συνεργάζονται οι ενήλικες χωρίς φωνές ή εντάσεις, αλλά με μια όρεξη παιχνιδιού και πειράγματος, κάτι που είναι άγνωστο στην πολιτισμένη μας Ευρώπη.

Μετά από τον ενάμιση μήνα παραμονής μου στην κοινότητα, έφυγα νιώθοντας πως ο χρόνος αυτός ήταν πολύ λίγος.

Μπορεί όλα αυτά να ακούγονται υπερβολικά και παθιασμένα, ομολογώ όμως πως έτσι μου φαινόταν και μένα όταν τα άκουγα πριν πραγματοποιήσω αυτό το ταξίδι.

Χ.Γ.

Τα παρακάτω κείμενα περιλαμβάνονται στο «σχολικό εγχειρίδιο» **«Ιστορίες για να διαβάσουμε, να αναλύσουμε και να δημιουργήσουμε την Αληθινή Εκπαίδευση»**, που δίδεται στους εκπαιδευόμενους δασκάλους του Κέντρου Επιμόρφωσης Δασκάλων του Αυτόνομου Δήμου Ρικάρντο Φλόρες Μαγόν, στο μάθημα ΓΗ και ΣΤΕ-ΓΗ.

Το βιβλίο περιλαμβάνει μύθους και ιστορίες των ιθαγενών λαών της Βόρειας και της Νότιας Αμερικής, ιστορίες και μύθους από την αρχαία Ελλάδα και την Ανατολή, ποιήματα και γραπτά Λατινοαμερικάνων συγγραφέων όπως του Χουάν Ρούλφο, του Ε. Γκόμες, του Μάριο Μπενεντέτι, του Μπόρχες κ.ά.

Πώς μπορείτε να αγοράσετε τον ουρανό και τη ζεστασιά της Γης;

Πώς είναι δυνατόν να προτείνετε να αγοράσετε τη δροσιά του ανέμου και τη λάμψη των νερών, αφού σε κανέναν δεν ανήκουν; Ο λαός μου θεωρεί κάθε κομμάτι αυτής της γης ιερό. Οι χυμοί των δέντρων κουβαλάνε μέσα τους τη μνήμη των Ερυθρόδερμων.

Τα Χλωμά Πρόσωπα, όταν πεθαίνουν κι αρχίζουν το ταξίδι για τ' αστέρια, λησμονάνε από πού γεννήθηκαν. Εμείς όχι, οι δικοί μας νεκροί ποτέ δεν ξεχνάνε τη Μάννα Γη. Εμείς είμαστε κομμάτι της γης και η γη κομμάτι από μας. Τα λουλούδια που ευωδιάζουν τον αέρα είναι αδέρφια μας. Το ελάφι, το άλογο κι ο αετός είναι αδέρφια μας. Τα φαράγγια, τα υγρά λιβάδια, η ζεστασιά του κορμιού του αλόγου, του κορμιού του δικού μας, σχηματίζουν ένα και μοναδικό σύμπαν.

Ο αρχηγός των Χλωμών Προσώπων ζητάει πολλά ζητώντας ν' αγοράσει τη γη μας.

Τα Χλωμά Πρόσωπα μεταχειρίζονται τη Μάννα Γη και τον Πατέρα Ουρανό, σα να 'ταν πράγματα που πουλιούνται, σα να 'ταν αντικείμενα που τα αλλάξεις με δολάρια. Η απληστία των Χλωμών Προσώπων θα τα καταβροχθίσει όλα, ό,τι υπάρχει στη Γη, αφήνοντας πίσω της μια τεράστια έρημο. Από δω και μπρος η ζωή τελείωσε. Τώρα αρχίζει η επιβίωση.

Απόσπασμα από την Επιστολή του Αρχηγού των Ερυθρόδερμων του Σιάτλ, στον Πρόεδρο των ΗΠΑ, 1854

Είμαστε το αγόρι ινδιάνος. Που γεννήθηκε ζωντανό, και νεκρό γεννήθηκε. Που γεννήθηκε χωρίς γάλα, χωρίς ψωμί, χωρίς τροφή. Που από μικρό τρύπησε τα πόδια του σ' αγκάθια και τα ξερόκλαδα των βουνών.

Είμαστε το μελαχρινό κορίτσι, η ινδιάνα. Που αντί για νανούρισμα στο μικρό της αδερφάκι που στον ώμο κουβαλάει, τα πνευμόνια της από την πείνα βήχα και πόνο ξερνάνε. Εκείνη που καίει τα τρυφερά της χέρια σκαλίζοντας τη μαύρη λάσπη, για να βρει την τροφή της.

Είμαστε τα ροζιασμένα χέρια που έχουν χαϊδέψει το τσεκούρι και τη ματσέτα, το τσαπί και την αξίνα, το υνί και το δρεπάνι για να βυθίσουμε τον ευλογημένο σπόρο στις κουρασμένες σάρκες της Γης.

Είμαστε λιβάνι. Είμαστε καλαμπόκι και καπνός. Άνεμος και σκιά γινόμαστε.

Είμαστε η μνήμη της αξιοπρέπειας. Αδελφές και αδελφοί είμαστε... η καρδιά της ιστορίας.

Σπηλιά και βουνό είμαστε. Νερό της πηγής, λουλούδι και σπόρος είναι τώρα το όνομά μας. Είμαστε Γη. Λάσπη και βροχή. Ήλιος είμαστε.

Θέλουμε πια να είμαστε οι ινδιάνοι που είμαστε. Δεν θέλουμε πια να είμαστε φαντάσματα βυθισμένα στη λησμονιά. Θέλουμε να είμαστε λόγος ζωντανός, μνήμη αξιοπρεπής, ιστορία αληθινή. Να 'μαστε γλώσσα και λουλούδι. Τραγούδι και χρώμα.

Θέλουμε να 'μαστε αυτό που είμαστε, χωρίς ταπεινώσεις, χωρίς απάτες, χωρίς ψέματα, χωρίς πόνο...

Αυτός είναι ο λόγος μας, λόγος αληθινός.

Δον Χουάν Τσάβες, Εκπρόσωπος της φυλής των Πουρέπετσα

ΕΝΑΣ ΑΛΛΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΕΦΙΚΤΟΣ...

...ΕΝΑΣ ΑΛΛΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΥΠΑΡΚΤΟΣ

Ποτέ στη Λατινική Αμερική δεν είχαν εμφανιστεί τόσο πολλές συλλογικές προσπάθειες για την αντιμετώπιση των καθημερινών αλλά και γενικότερων προβλημάτων. Ποτέ στο παρελθόν, αυτές οι συλλογικές προσπάθειες δεν παρουσίαζαν τόση ποικιλία και ευρηματικότητα. Κι εδώ αναδεικνύεται ο διπλός ρόλος των κοινωνικών κινημάτων στη Λατινική Αμερική. Δεν διαμαρτύρονται μόνο. ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΝ. Δεν διεκδικούν μόνο. ΣΥΓΚΡΙΝΟΝΤΑΙ. Οι ακτήμονες του MST, με τους ακτήμονες που δεν ανήκουν στο MST. Οι αυτόνομες ιθαγενικές κοινότητες με τις μη αυτόνομες. Οι κάτοικοι της αυτοδιαχειριζόμενης *Villa El Salvador* με τους κατοίκους άλλων παραγκουπόλεων. Οι οργανωμένοι στους *Sin Techos* με τους υπόλοιπους άστεγους. Οι γειτονιές όπου λειτουργούν λαϊκά συσσίτια με εκείνες που δεν υπάρχουν συσσίτια. Η εναλλακτική εκπαίδευση που προσφέρουν με δική τους ευθύνη και προγραμματισμό τα κοινωνικά κινήματα, απέναντι στην εκπαίδευση που παρέχει ή που δεν παρέχει το κράτος. Η εναλλακτική ραδιοφωνία και τα μέσα πληροφόρησης με τα κρατικά ή ιδιωτικά ΜΜΕ. Η αυτοσχέδια και ευρηματική ανταλλαγή του *Trueque* με την καπιταλιστική αγορά. Οι οργανώσεις που προσφέρουν μέριμνα και διέξοδο στα παιδιά του δρόμου, με την κρατική αναλγησία, την παιδική πορνεία και τα αποσπάσματα θανάτου που τα δολοφονούν. Τα εργαστήρια ποίησης, χειροτεχνημάτων, θεάτρου, τοιχογραφιών κ.ά. που δημιουργούνται πρωτοβουλιακά, οι μουσικές κομπανίες, οι *κομπάρσας* και οι *μούργκας*, όλα αυτά, και πολλά ακόμη που δεν αναφέρονται εδώ, δίνουν τη μάχη με το κυρίαρχο σύστημα, με την κυρίαρχη ιδεολογία. Αποδεικνύουν πως ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός. Πως ένας άλλος κόσμος είναι υπαρκτός. Πιστεύουμε πως σήμερα εδώ βρίσκεται η ανεκτίμητη προσφορά των κοινωνικών κινημάτων. Αυτά αποκαθιστούν αργά αλλά σταθερά το όραμα ενός διαφορετικού κόσμου, ενός κόσμου που σε όποιο -ισμό και να θελήσει να τον κατατάξει κανείς, το βέβαιο είναι πως αυτός δημιουργείται όχι στα χαρτιά, στα μυαλά και στο απροσδιόριστο μέλλον, αλλά στο παρόν και στη ζωή. Πουθενά αλλού δεν υπάρχει αυτό το εργαστήριο οράματος, αυτό το εργαστήριο ζωής, όσο στη Λατινική Αμερική. Αυτό το εργαστήριο ζωής, αξιοπρέπειας, αντίστασης, αλληλεγγύης θέλουμε να κάνουμε γνωστό μέσα από τα ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ.

Αδελφοποίηση

Οι εξεγερμένες αυτόνομες ιθαγενικές κοινότητες της Τσιάπας καλούν τους λαούς του κόσμου να προχωρήσουν σε αδελφοποιήσεις μαζί τους, ορθώνοντας έτσι ένα προστατευτικό δίκτυο αλληλεγγύης. Αλλά πηγαίνοντας ένα βήμα παραπέρα από την αυστηρά πολιτική πράξη, οι εξεγερμένες κοινότητες ανοίγουν στις αδελφοποιήσεις νέους ορίζοντες, προσβλέποντας σε αυτές σαν ένα μέσον για να υπάρξει μια ουσιαστική επικοινωνία λαών, ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών, γόνιμη επαφή ανάμεσα σε διαφορετικούς πολιτισμούς. Και αρκετοί συλλογικοί φορείς από διάφορες χώρες έχουν ήδη ανταποκριθεί σε αυτό, αποδεικνύοντας πως ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός, πως ένας άλλος κόσμος είναι υπαρκτός.

Το ταρατατζούμ των αδελφοποιήσεων...

Κατά καιρούς όλοι μας έχουμε ακούσει πως η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη κ.λπ. αδελφοποιήθηκαν με την α' ή την β' πόλη. Είδαμε στην TV παράτες, δεξιώσεις, το χρυσό κλειδί της πόλης και όλο αυτό το περιτύλιγμα, που όσο πιο φανταχτερό είναι, τόσο πιο κενό και άνευ ουσίας είναι το περιεχόμενο των αδελφοποιήσεων. Το πολύ πολύ να μας επισκεφθεί, ή να στείλουμε από εδώ, καμιά χορωδία ή καμιά φιλαρμονική. Η αστική οπτική δεν μπορεί να πάει πιο πέρα. Αλλωστε το πραγματικό περιεχόμενο της αδελφοποίησής της το εφαρμόζει στην πράξη εκεί που διακυβεύονται τα πραγματικά της συμφέροντα, σε οργανισμούς, λέσχες, συναντήσεις των 7, των 8, των 9, κ.λπ., και πάνω στις σάρκες των θυμάτων τους.

Τα ψηφίσματα της Αριστεράς

Κατά τη δεκαετία του '60, η αριστερά προωθούσε στη χώρα μας, αλλά και διεθνώς, ένα πρόγραμμα αδελφοποιήσεων με πόλεις της Ανατολικής Ευρώπης, ενταγμένο μέσα στα πλαίσια της στρατηγικής της ειρηνικής συνύπαρξης και των ανοιγμάτων που έκανε το ανατολικό μπλοκ κυρίως προς τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Οι αδελφοποιήσεις αυτές, εκτός από τον επιδιωκόμενο πολιτικό στόχο, πολύ λίγο διέφεραν στο περιεχόμενο από τις τυπικές παράτες. Ίσως τελικά αυτό που έμενε να ήταν τα ψηφίσματα αδελφοποιήσεων που έπαιρνε η αριστερή πλειοψηφία κάποιων δήμων.

Η Νικαράγουα άνοιξε ένα νέο δρόμο

Τη δεκαετία του '80, η σαντινιστική επανάσταση της Νικαράγουα, εντοπίζοντας από την αρχή σαν ένα από τους βασικούς όρους της επιβιώσής της την ανάπτυξη όσο το δυνατόν πλατύτερου κινήματος αλληλεγγύης, έδωσε νέα ώθηση στις αδελφοποιήσεις και προέκτεινε το περιεχόμενό τους. Η απήχρησή της σε ένα μεγάλο φάσμα της αριστεράς, που ξεκινούσε από τη σοσιαλδημοκρατία (ανερχόμενη δύναμη στη δεκαετία του '80 και με σαφώς πιο «αριστερές» θέσεις από τη σημερινή της έκφραση) και έφτανε ως την εξωκοινοβουλευτική αριστερά και τους ριζοσπάστες πράσινους, επέτρεψε να δημιουργηθεί ένα πολύπλευρο και σημαντικό κίνημα αλληλεγγύ-

ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΝ, ΑΔΕΛΦΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟ ΟΝΕΙΡΟ!

γύης που στα καθήκοντά του συμπεριέλαβε και τις αδελφοποιήσεις. Ένας μεγάλος αριθμός δήμων της Νικαράγουα αδελφοποιήθηκε με ευρωπαϊκές πόλεις. Συνήθως η αδελφοποίηση, εκτός από την προφανή πολιτική της διάσταση, συνοδευόταν και με μια αποστολή βοήθειας, που πολλές φορές έπαιρνε τη μορφή χρηματοδότησης κάποιου αναπτυξιακού προγράμματος στις φτωχές και δοκιμαζόμενες περιοχές της Νικαράγουα. Ταυτόχρονα η αδελφοποίηση σήμαινε και την ανταλλαγή επισκέψεων αντιπροσωπειών πολιτικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Η πτώση των Σαντινίστας, το 1990, ανέστειλε αυτού του είδους τη δραστηριότητα παρόλο που ορισμένες επιτροπές και κινήματα αλληλεγγύης εξακολουθούν ως και σήμερα να συνεργάζονται με δήμους που βρίσκονται στα χέρια του σαντινιστικού μετώπου.

Την ίδια εποχή, αναπτύσσονται στις διάφορες παραγκουπόλεις των χωρών της Λατινικής Αμερικής νέα κινήματα για την αυτοοργάνωση και τη συμμετοχική αυτοδιοίκηση. Ορισμένα απ' αυτά κατάφεραν να ελέγξουν και να κατευθύνουν τις πολιτικές αποφάσεις που αφορούν την περιοχή τους. Καλλιέργησαν κι αυτοί με τη σειρά τους την ιδέα των αδελφοποιήσεων πόλεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η Villa El Salvador στο Περού, που πέτυχε μια σειρά από αδελφοποιήσεις με ευρωπαϊκές πόλεις, γεγονός που της επέτρεψε να εξασφαλίσει μια ορισμένη βοήθεια σε προγράμματα εκπαίδευσης, υγείας κ.λπ.

Η Ζαπατιστική πρόταση

Την 1η Γενάρη του 1994 οι ιθαγενικές κοινότητες της πολιτείας Τσιάπας του Μεξικού εξεγέρθηκαν. Από τον πιο ξεχασμένο τόπο του Μεξικού, ένα μήνυμα αξιοπρέπειας, αγώνα κι ελπίδας στάλθηκε προς ολόκληρο τον κόσμο. Το ζαπατιστικό κίνημα είχε κάνει την εμφάνισή του προσφέροντας, στο αμύχανο παγκόσμιο κίνημα εκείνης της εποχής, τον ανανεωμένο λόγο και την πραχτική επεξεργασία σύγχρονων μορφών πάλης και οργάνωσης.

Σήμερα, οι 1.111 εξεγερμένες κοινότητες της Τσιάπας συγκροτούν τους 32 αυτόνομους δήμους, που αποτελούν τη βάση κοινωνικής συγκρότησης των

εξεγερμένων ιθαγενών. Στις Συμφωνίες του Σαν Αντρές, ανάμεσα στη μεξικανική κυβέρνηση και τον Ζαπατιστικό Στρατό Εθνικής Απελευθέρωσης (EZLN), αναγνωριζόταν η ύπαρξη των αυτόνομων δήμων. Μάλιστα οι Συμφωνίες προέβλεπαν τη συνταγματική κατοχύρωση της δημιουργίας των αυτόνομων ζαπατιστικών δήμων. Η κυβερνητική υπαναχώρηση απέτρεψε την εφαρμογή των Συμφωνιών του Σαν Αντρές. Οι Ζαπατίστας επικαλούνται πάντα, απέναντι στη μεξικανική και τη διεθνή κοινή γνώμη, τη νομιμότητα των Συμφωνιών.

Παρά την παρουσία δεκάδων χιλιάδων στρατιωτικών που έχουν κατακλύσει τα εδάφη τους, παρά τις επιθέσεις των παραστρατιωτικών που η κυβέρνηση του Μεξικού χρηματοδοτεί, παρά τους αναγκαστικούς εκπατρισμούς από τις εστίες τους, οι εξεγερμένες ιθαγενικές κοινότητες εξακολουθούν να υπάρχουν, να αγωνίζονται και να προσπαθούν να δημιουργούν τις συνθήκες μιας ζωής με αξιοπρέπεια. Οι 32 αυτόνομοι δήμοι προσπαθούν μέσω των προγραμμάτων που επεξεργάζονται στους τομείς της παραγωγής, της εκπαίδευσης, της υγείας κ.λπ., να ντεπεξέλθουν στον τιτάνιο και αντίξοο αγώνα της καθημερινής επιβίωσης και ταυτόχρονα να οικοδομούν μέρα με τη μέρα τις συνθήκες ενός μέλλοντος που αυτές οι ίδιες θέλουν να αποφασίζουν και να προσδιορίζουν.

Εδώ δίνεται κατά τη γνώμη μου σήμερα η μεγάλη μάχη των Ζαπατίστας. Δεν επιδιώκουν τη σύγκρουση, αλλά δεν παραιτούνται από την αντίσταση. Και αντίσταση πρώτα από όλα σημαίνει δημιουργία του δικού τους συστήματος εκπαίδευσης, του δικού τους συστήματος υγείας, της δικής τους οικονομικής βάσης, της δικής τους πολιτισμικής άποψης και ζωής. Εκεί ρίχνουν το βάρος τους, αποδεχόμενοι τη σύγκριση με αυτά που το μεξικάνικο κράτος τους προσέφερε στο παρελθόν και εξακολουθεί να προσφέρει και σήμερα στα 10 εκατομμύρια των ιθαγενών που ζουν στην επικράτειά του. Δείχνουν τον δρόμο και περιμένουν ανάλογα εγχειρήματα να ακολουθήσουν στο Μεξικό, αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο.

Είναι προφανές πως η διεθνής αλληλεγγύη μπορεί να προσφέρει σε αυτόν τον αγώνα που δίνουν οι αυτόνομοι δήμοι μια πολύ σημαντική βοήθεια, συμπληρωματική με την πολιτική υποστήριξη που το διεθνές κίνημα αλληλεγγύης παρέχει στο ζαπατιστικό κίνημα. Εκτιμώντας τη σημασία της ε-

νίσχυσης της αλληλεγγύης, οι εξεγερμένοι ιθαγενείς της Τσιάπας απευθύνονται προς την ευαισθητοποιημένη ανθρωπότητα και της προτείνουν να προχωρήσει σε αδελφοποιήσεις με τους αυτόνομους δήμους που έχουν συγκροτήσει.

Αδελφοποίηση με Αξιοπρέπεια

Αν υπάρχει μια μαγική λέξη, μια λέξη-κλειδί στο λεξιλόγιο των Ζαπατίστας, αυτή είναι η λέξη αξιοπρέπεια. Αν δεν ανακαλύψεις τη ζαπατίστικη διάστασή της, τότε είναι βέβαιο πως μόνο ξώφαλτσα θα αγγίξεις αυτό το κίνημα. Και σε αυτό το σημείο δεν είναι αρκετά ούτε τα εγχειρίδια, ούτε οι θητεύσεις σε διαδικασίες του κινήματος...

Η διαδικασία αδελφοποίησης που επιδιώκουν δεν είναι ένα απλό κάλεσμα για βοήθεια, όπως θα μπορούσε να υποθέσει κανείς, αλλά μια διαρκής και ισότιμη ανταλλαγή. Όπως χαρακτηριστικά ειπώθηκε στη 2η Διεθνή Συνάντηση ανάμεσα στην Κοινωνία των Πολιτών και τον EZLN: «Μια αληθινή αδελφοποίηση δεν είναι μόνο αυτό που μπορείτε να μας στείλετε, αλλά κυρίως να αποκτήσουμε και να διατηρήσουμε μια επικοινωνία σε όλα τα επίπεδα... Δεν ωφελεί να περιμένουμε να δούμε τι θα μας στείλετε, αλλά να αρχίσουμε να συζητάμε από κοινού για τα προβλήματά μας, τα όνειρά μας, τις ελπίδες μας και να μοιραστούμε τις εμπειρίες και τις γνώσεις μας».

Η πρόσκληση για αδελφοποίηση απευθύνεται προς δήμους οποιασδήποτε χώρας του κόσμου και βεβαίως και της δικής μας. Και όχι μόνο σε δήμους, αλλά σε συνδικάτα, σε αγροτικούς συνεταιρισμούς, πολιτιστικά σωματεία, δημοτικές παρατάξεις, φοιτητικές παρατάξεις, σε στέκια νεολαίας, σε κάθε ευαισθητοποιημένη συλλογικότητα που θα επιθυμούσε να προχωρήσει σε αυτού του είδους την επικοινωνία και την ανάπτυξη σχέσεων, μέσω των αυτόνομων δήμων, με το ζαπατίστικο κίνημα.

Μέσω των αδελφοποιήσεων μπορούν να σταλούν αντιπροσωπείες στην Τσιάπας για ενημέρωση και παρακολούθηση στον τομέα των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Μπορούν να γίνουν πολιτιστικές ανταλλαγές. Να ανταλλάγουν απόψεις και να γίνουν ανοιχτές συζητήσεις όπου οι κοινότητες μπορούν να εκθέσουν τις ιδέες τους και τον αγώνα τους για έναν πιο δίκαιο κόσμο. Μπορούν να χρηματοδοτηθούν συγκεκριμένα προγράμματα που θα προτείνουν οι κοινότητες και που απλώνονται σε μια μεγάλη γκάμα, αφού οι ελλείψεις σε είδη πρώτης ανάγκης είναι τεράστιες, όπως βέβαια και σε είδη υποδομής. Φάρμακα, ιατρεία, μέσα μεταφοράς, σχολικά είδη, σχολεία κ.λπ. Αλλά και σε τομείς όπου απαιτείται μια μεγαλύτερη τεχνογνω-

σία, όπως στις εναλλακτικές μορφές ενέργειας, στις κατασκευές, στην οργανική γεωργία, στη δημιουργία αρδευτικών καναλιών κ.λπ.

Να καταγγέλλεται στη διεθνή κοινή γνώμη και σε διεθνείς οργανισμούς κάθε παραβίαση των ανθρώπινων δικαιωμάτων που σημειώνεται σε βάρος των κοινοτήτων.

Από τη μεριά τους οι ιθαγενικές κοινότητες έχουν να παρουσιάσουν έναν διαφορετικό τρόπο ζωής και αντίληψης για τον κόσμο, την κοινοτική δουλειά και ζωή τους. Να μας ξεναγήσουν στον πολιτισμό τους, στις γλώσσες τους, στις προφορικές τους παραδόσεις, στην παραδοσιακή ιατρική και στη χρήση φαρμακευτικών φυτών, στη χειροτεχνία τους και στα κεντήματά τους.

Η σχέση ανάμεσα στις δυο πλευρές καθορίζεται με τον διάλογο ανάμεσά τους. Δεν υπάρχουν κανόνες, ούτε προκαθορισμένα βήματα. Η αδελφοποίηση παίρνει τη μορφή που θα επιλέξουν οι ενδιαφερόμενοι. Πάντα σε σχέση ισότητας και ανταλλαγής. Ήδη οι αυτόνομοι ζαπατίστικοι δήμοι έχουν προχωρήσει σε μια σειρά από αδελφοποιήσεις και με δήμους και φορείς της Ευρώπης.

Κάλεσμα της Επιτροπής «Ένα Σχολείο για την Τσιάπας»

Η επιτροπή της Καμπάνιας «Ένα Σχολείο για την Τσιάπας», ανταποκρινόμενη στην επιθυμία για αδελφοποιήσεις που έχουν εκφράσει οι αυτόνομοι δήμοι και κοινότητες της Τσιάπας, απευθύνεται σε δήμους αλλά και κάθε συλλογικό φορέα, να προχωρήσουν στη διαδικασία των αδελφοποιήσεων. Η Επιτροπή αναλαμβάνει την υποχρέωση να φέρει σε επαφή κάθε ενδιαφερόμενη συλλογικότητα με τους αυτόνομους δήμους της Τσιάπας. Όπως επίσης αναλαμβάνει την υποχρέωση να τροφοδοτεί με πληροφόρηση για ό,τι διαδραματίζεται στην Τσιάπας, να βοηθήσει όσους επιθυμούν να επισκεφθούν τους αυτόνομους δήμους με σκοπό να συγκεκριμενοποιηθεί η διαδικασία και το περιεχόμενο των αδελφοποιήσεων.

Η Επιτροπή επιδιώκει η αλληλεγγύη προς το ζαπατίστικο κίνημα να πάρει τη μεγαλύτερη δυνατή έκταση, αντίστοιχη με την ακτινοβολία που αυτό το κίνημα διαθέτει. Και όπως έχουμε ήδη διαπιστώσει, πολλοί από μας με έκπληξη, στις εκδηλώσεις που έχουμε κάνει για την Καμπάνια «Ένα σχολείο για την Τσιάπας», η απήχηση των Ζαπατίστας είναι εξαιρετικά υψηλή. Δεν πρόκειται για τον εξωτισμό ή τη συμπύκνωση που γεννά ένα ξέσπασμα απομακρισμένων και κακόμοιρων ιθαγενών. Πρόκειται για την αναγνώριση, πολλές φορές ενστικτώδης, πως κάτι πολύ σημαντικό για όλους μας κουβα-

λάει αυτό το κίνημα. Ίσως η έκφραση καθαρότητας και αγνότητας, που προέρχεται όχι από αφέλεια αλλά από μια βαθύτερη προσέγγιση των πραγμάτων σε συνδυασμό με μια πολιτική ωριμότητα και αποτελεσματικότητα, να αποτελούν μια εξήγηση γι' αυτό. Νομίζω πως η διαδικασία των αδελφοποιήσεων μπορεί να βοηθήσει στην ενίσχυση του κινήματος αλληλεγγύης προς τους Ζαπατίστας. Να αποκτηθούν πιο σταθεροί και αποτελεσματικοί δεσμοί μαζί τους. Να ανοίξει μια πορεία κατανόησης. Ένα μοίρασμα και συνδιαμόρφωση ονείρου, όπως συνηθίζουν να λένε κάποιοι μέσα στην επιτροπή.

Και, όπως ο αυτόνομος δήμος Ρικάρδο Φλόρες Μαγκόν, απευθυνόμενος προς την επιτροπή, σημειώνει: «Μέσα από τις προσπάθειες του αυτόνομου δήμου έχουν αναπτυχθεί τα δίκτυα αλληλέγγυας υποστήριξης με εθνικές και διεθνείς οργανώσεις και συλλογικότητες. Έχουν επιτευχθεί διάφορες αδελφοποιήσεις, πράγμα που είναι για μας πολύ σημαντικό, γιατί μόνο ενωμένοι, μόνο σαν αδελφία μπορούμε να γνωριστούμε πραγματικά, να σεβαστούμε ο ένας τον άλλο, να αλληλοϋποστηρίχουμε για να κάνουμε έτσι πιο δυνατή την αντίστασή μας. Γιατί σήμερα η αντίσταση των λαών είναι το κύριο αγωνιστικό όπλο, μέσα από αυτήν δείχνουμε την αξιοπρέπειά μας, το δίκιο μας, την πραγματική μας θέληση να αλλάξουμε σε βάθος αυτό τον κόσμο και να έχουμε ελευθερία, δικαιοσύνη και δημοκρατία. Με την αντίσταση δείχνουμε στις άθλιες κυβερνήσεις και στον κόσμο του χρήματος πως ακόμα υπάρχουν στον κόσμο αυτοί που έχουμε αξιοπρέπεια, που έχουμε αληθινά λόγια, δίκια, καρδιές, θέληση και προσπάθειες, πως ακόμα υπάρχουν αυτοί που δεν παραδίνονται, που δεν πουλιούνται, που δεν μπορούν να τους καταστρέψουν, που δεν μπορούν να γίνουν κρατούμενοι. Ακόμη, με την καθημερινή μας δουλειά, μαζί με τις οργανώσεις και τις αδελφοποιήσεις, δείχνουμε πως υπάρχουν καρδιές που ενώνονται στις κοινές υποθέσεις και που σέβονται τις διαφορές τους για να δημιουργήσουν αυτό τον νέο κόσμο που δεν θα έχει το χρώμα του χρήματος, αλλά το χρώμα όλων των λαών».

Ασφαλώς ένα τέτοιο περιεχόμενο αδελφοποιήσεων, όπως το προτείνουν οι Ζαπατίστας, βρίσκεται έξω από την καθιερωμένη λογική και πρακτική. Η αλληλεγγύη είναι προϋπόθεση της κατανόησης. Ας κρατήσουμε το χέρι που μας τείνουν οι εξεγερμένες ιθαγενικές κοινότητες της Τσιάπας. Είναι δυνατόν να υπάρξει ένας κόσμος που να χωράει πολλούς κόσμους. Αυτό δεν είναι ένα ωραιопоιημένο σύνθημα, μια προπαγανδιστική εφεύρεση. Είναι η μοναδική διέξοδος της ανθρωπότητας. Στην πραγματικότητα, στον σημερινό κόσμο αυτή η μορφή των αδελφοποιήσεων δεν είναι παρά η αδελφοποίηση των αντιστάσεων. Όποιας μορφής αντίσταση κι αν επιλέγει ο καθένας, ακόμη και την αντίσταση του ονείρου.

Σ.Γ.

«Ένα Σχολείο για την Τσιάπας». Η εξέλιξη της κατασκευής του έργου.

ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

ΚΑΠΟΤΕ

12 Αυγούστου

76 χρόνια από τη γέννηση

19 Ιουλίου

36 χρόνια από τον θάνατο

Μάριο του Ρομπέρτο Σαντούτσο

Κάποια μέρα του καλοκαιριού του 1976, η εφημερίδα «Κήρυκας» του Μπουένος Άιρες έγραφε: «Ο Σαντούτσο είναι νεκρός. Ήταν η πιο σημαντική μορφή της λατινοαμερικάνικης τρομοκρατίας μετά τον Τσε Γκεβάρα. Εκπαιδευμένος στην Κούβα και σπουδασμένος στο Χάρβαρντ, ο Σαντούτσο, αντίθετα από τον Γκεβάρα, επέλεξε να παλέψει για να κάνει την κομμουνιστική επανάσταση στην ίδια του τη χώρα».

Τα πρώτα χρόνια

Ο Μάριο Ρομπέρτο Σαντούτσο γεννήθηκε στη βόρεια Αργεντινή, στις 12 Αυγούστου του 1936. Έβδομος γιος, μεγαλώνει σε μια οικογένεια εξαιρετικά πολιτικοποιημένη, όπου εκπροσωπούνται όλα σχεδόν τα ρεύματα της αργεντινικής πολιτικής εκείνης της εποχής. Είναι τα χρόνια όπου στη χώρα αναπτύσσονται τρία μεγάλα πολιτικο-κοινωνικά ρεύματα: το αριστερό εργατικό κίνημα και το Κ.Κ., το περονιστικό κίνημα και το ρεύμα του εθνικισμού.

Το πραξικόπημα του 1955 και η ανατροπή του Περόν βρίσκουν τον Σαντούτσο φοιτητή Οικονομικών. Είναι μια εποχή που τα 13 από τα 20 κράτη της Λατινικής Αμερικής κυβερνώνται από στρατιωτικούς. Ο Σαντούτσο βρίσκεται σε επαφή με τροτσκιστές, είναι κριτικός προς τον σταλινισμό και αυτοορίζεται ως «εθνικιστής της Αριστεράς». Είναι εξαιρετικά δραστήριος πολιτικά, μελετά πολύ, ενώ το 1958 ιδρύει την Ανεξάρτητη Φοιτητική Κίνηση (MIECE).

Η αρχή της δεκαετίας του '60 σημαδεύεται από την κουβανική επανάσταση, την άνοδο του εργατικού κινήματος, τη μεγάλη κινητικότητα στην Αριστερά της Αργεντινής και την (και ένοπλη) αντίσταση των περονιστών. Ο Σαντούτσο είναι θετικός απέναντι στα αντάρτικα, ενώ –καθώς αναπτύσσεται στο τρο-

τσκιτικό ρεύμα η άποψη περί εισοδισμού στον περονισμό– στέκεται θετικά και απέναντι στον επαναστατικό περονισμό, με τον οποίο τον συνδέει ο αμετακίνητος αντιιμπεριαλισμός.

Επιπλέον εκείνη την εποχή ο Σαντούτσο είναι εξαιρετικά επηρεασμένος από την αντίληψη του «ινδοαμερικάνικου σοσιαλισμού» και, στα κείμενα που θέτουν τις βάσεις του Ινδοαμερικάνικου Λαϊκού Επαναστατικού Μετώπου (FRIP), επικρίνει άγρια τον σταλινισμό για τη δυτικοκεντρική ματιά του. Το 1961 ταξιδεύει στην Κούβα, όπου ζει την έναρξη του αποκλεισμού του νησιού από τον Κένεντι και ακούει, μαζί με χιλιάδες Κουβανούς, από τα χείλη του Κάστρο τη διακήρυξη της σοσιαλιστικής πορείας της Κούβας.

Το Επαναστατικό Κόμμα Εργαζομένων (PRT)

Το 1963 και το 1964 ο Σαντούτσο, πάντα εξαιρετικά ενεργός, προβληματίζεται σχετικά με την ανάπτυξη των αντάρτικων στην ήπειρο, ενώ η αντίθεσή του προς την ΕΣΣΔ και τη λογική της «ειρηνικής συνύπαρξης» είναι δεδομένη. Εκείνη την εποχή συναντά τον Ναουέλ Μορένο, ηγέτη του Εργατικού Λόγου (ΡΟ). Βρίσκουν κοινά στοιχεία, και μετά από συζητήσεις υπογράφεται, τον χειμώνα του 1963, ένα ντοκουμέντο συνεργασίας μεταξύ FRIP και ΡΟ.

Ο Σαντούτσο έχει ήδη πειστεί ότι ο *φοκίσμος* είναι συνταγή για ήττα. Η εμπειρία του EGP και του Μασέτι [βλ. Σήματα Καπνού, τ. 11] έχει συμβάλει σε αυτό. Άλλωστε, το FRIP έδωσε καταφύγιο σε όσους επιζώντες του EGP κατάφεραν να έρθουν σε επαφή με αυτό. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι απορρίπτει τον ένοπλο αγώνα – απλώς σκέφτεται τη δυνατότητα ανάπτυξης ενός μαζικού ένοπλου κινήματος και όχι μιας εστίας (φόκο). Εκδίδει το περιοδικό «Επαναστατικός Βορράς», γραμμένο μισό στα καστιλιάνικα και μισό στα κέτσουα, ενώ η θετική εμπειρία της συνεργασίας με τον ΡΟ οδηγεί, τον Μάιο του 1965, στην απόφαση για συνένωση των δύο οργανώσεων και τη δημιουργία του PRT. Το πολιτικό ντοκουμέντο της ίδρυσης του PRT συγγράφεται από τον Σαντούτσο και τον Μορένο.

Το ενιαίο PRT έζησε μέχρι το 1968. Αιτία της διάσπασης; Ο Μορένο υποστηρίζει την ειρηνική δουλειά μέσα στο εργατικό κίνημα. Ο Σαντούτσο υποστηρίζει την ένοπλη αντίσταση.

Ο Επαναστατικός Στρατός του Λαού (PRT-ERP)

Βρισκόμαστε σε μια εποχή μεγάλης ανόδου του «επαναστατικού περονισμού» – Ντεσκαμιάδος (οι «χωρίς πουκάμισο»), Μοντονέρος κ.λπ. Ο Σαντούτσο θεωρεί το ρεύμα αυτό σύμμαχο, στη βάση του ένοπλου επαναστατικού εθνικισμού του, αλλά αντίπαλο όσον αφορά τη μη σοσιαλιστική οπτική του. Ταυτόχρονα αναπτύσσεται ένα ισχυρότατο εργατικό κίνημα, με ηγετική μορφή τον Αγκουστίν Τόσκο, σε αντιπαράθεση με τις συνδικαλιστικές γραφειοκρατίες.

Το 1970, το PRT μετονομάζεται σε PRT-ERP, ενώ τα κείμενά του βρίθουν από (ρητές ή μη) παραπομπές στα επαναστατικά κινήματα της εποχής – κυρίως στο βιετναμέζικο. Ο τίτλος του τελικού ντοκουμέντου του συνεδρίου του, «Νίκη ή θάνατος για την Αργεντινή», λέει πολλά.

Όσο κι αν αξίζει, είναι δύσκολο να αναφερθούμε εδώ με λεπτομέρειες στα στοιχεία που συνέθεσαν το κίνημα αυτό. Είναι χαρακτηριστικό πάντως ότι βρισκόμαστε σε μια εποχή όπου στις εργατικές κινητοποιήσεις ανεμίζουν σημαίες ένοπλων οργανώσεων, των Μοντονέρος, του ERP και άλλων. Υπάρχει όντως μια μεγάλη συζήτηση για ορισμένα θέματα (η έννοια του κόμματος της «πρωτοπορίας», ο αντισταλινισμός και η ταυτόχρονη κριτική για μη δημοκρατικές δομές, ο προσωποκεντρισμός, ο εσωκομματικός μιλιταρισμός κ.ά.), η οποία όμως δεν μπορεί να μεταφερθεί στις 1100 λέξεις του κειμένου αυτού – ίσως σε κάποιο επόμενο. Το σίγουρο είναι ότι ο ERP αποτέλεσε μια μετατόπιση από τον επαναστατικό εθνικισμό στον επαναστατικό διεθνισμό. Ο Σαντούτσο, επιπλέον, υπήρξε πολύ ανοικτός σε νέες λογικές – είναι χαρακτηριστικές οι επικρίσεις του προς τροτσκιστές των ΗΠΑ επειδή δεν υποστήριζαν αρκούτως τους Μαύρους Πάνθηρες.

Ο ERP έκανε ιδιαίτερα αισθητή την παρουσία του – δεν επρόκειτο για κάποια προσομοίωση αντάρτικου, αλλά για μια πραγματικά μαζική και αποφασισμένη ένοπλη οργάνωση. Ενδεικτικά, μεταξύ Μαρτίου και Δεκεμβρίου 1971, πραγματοποίησε 218 ενέργειες (επιθέσεις σε αστυνομία και στρατόπεδα, απελευθερώσεις κρατουμένων κ.λπ.). Υπήρξε μια οργάνωση που πραγματικά σημάδεψε την ιστορία της αργεντινικής Αριστεράς. Τα γκάλοπ της εποχής έλεγαν ότι το 49,5% (!) του πληθυσμού έδινε δίκιο στις αντάρτικες οργανώσεις.

33 χρόνια από τις συγκρούσεις στο Stonewall

Το Stonewall είναι ένα μπαρ στο Γκρήνουιτς Βίλατζ της Νέας Υόρκης, στην οδό Κρίστοφερ, κοντά στην πλατεία Σέρινταν. Το 1969 το Stonewall ήταν στέκι ομοφυλοφίλων. Μόλις 4 χρόνια πριν, η έννοια των γκέι-μπαρ ήταν απαγορευμένη στη Νέα Υόρκη. Συνάθροιση τριών ομοφυλοφίλων και πάνω εθεωρείτο πρόκληση των ηθών και απαγορευόταν.

Τα ξημερώματα της Παρασκευής προς το Σάββατο 28 Ιουνίου του 1969 η αστυνομία πραγματοποίησε ακόμα μία από τις συνήθεις εφόδους-παρενοχλήσεις στο Stonewall. Μόνο που εκείνη τη φορά τα πράγματα ήταν λίγο διαφορετικά. Οι θαμώνες αποφάσισαν να αντισταθούν. Οι αστυνομικοί έβγαλαν τους περισσότερους έξω και προσπάθησαν να συλλάβουν τους υπόλοιπους. Ο κόσμος άρχισε να τους πετάει κέρματα στην αρχή, μετά μπουκάλια και πέτρες. Οι αστυνομικοί κλείστηκαν στο μπαρ για να αμυνθούν, και ταυτόχρονα το κατέστρεψαν τελείως. Σε λίγο έφθασαν τα ΜΑΤ για να διασώσουν τους έγκλειστους αστυνομικούς. Τα επεισόδια γενικεύθηκαν, ενώ επαναλήφθηκαν και τις επόμενες ημέρες, αν και σε μικρότερη έκταση, ενώ συμμετείχαν και άλλες κοινωνικές ομάδες, Μαύροι Πάνθηρες κ.λπ. Την Τετάρτη 2 Ιουλίου οι γύρω δρόμοι θύμιζαν Βιετνάμ, λένε σήμερα αυτόπτες μάρτυρες.

Οι συγκρούσεις στο Stonewall αποτελούν καμπή για το κίνημα απελευθέρωσης των ομοφυλοφίλων. Σήμερα, στην επέτειο του Stonewall γιορτάζεται η Παγκόσμια Ημέρα Ομοφυλόφιλης Υπερηφάνειας.

Ο Σαντούτσο συνελήφθη τον Αύγουστο του 1971, δραπετεύσε τον Αύγουστο του 1972, διέφυγε στη Χιλή, όπου ο Αλιέντε του χάρισε το προσωπικό του πιστόλι, έφυγε κατόπιν για την Κούβα, όπου λέγεται ότι ο Κάστρο του αρνήθηκε τη βοήθειά του («Πώς γίνεται αντάρτικο με δημοκρατική κυβέρνηση...»), επέστρεψε παράνομα στην Αργεντινή.

Το ζήτημα της «συνύπαρξης» με την εκλεγμένη κυβέρνηση απασχόλησε πολύ τις αντάρτικες οργανώσεις της χώρας. Ο ERP, σύμφωνα με τον Σαντούτσο, αποφάσισε να μην επιτίθεται στην κυβέρνηση, αλλά να μην κάνει καμία ανακαυχή απέναντι στις πολυεθνικές και τον στρατό. Το σκηνικό της εποχής είναι πολύ περίπλοκο: δεξιά στροφή των περονιστών, αντικομμουνιστικές παρακρατικές οργανώσεις, κυβέρνηση εκλεγμένη κατά το γράμμα του νόμου, μεγάλες εργατικές κινητοποιήσεις, συνέχιση της δράσης των ένοπλων περονιστών (Μοντονέρος) και ανοιχτή σύγκρουση με τον Περόν. Μέρος της Αριστεράς και του ριζοσπαστικού εργατικού κινήματος (π.χ. ο Τόσκο) επικρίνουν τον Σαντούτσο και τον ERP για τη συνέχιση της ένοπλης δράσης.

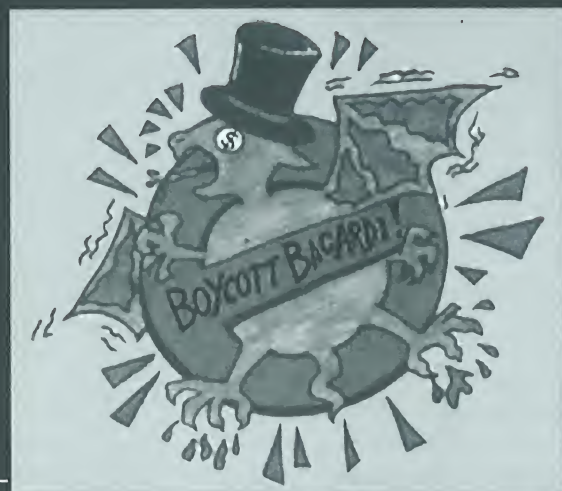
Παρά τη σχετική απομόνωση, τον Ιούνιο του 1973, ο PRT-ERP αποφασίζει την αναγνώριση του εδάφους για την ανάπτυξη και ενός αγροτικού αντάρτικου, αφού μέχρι τότε η κύρια βάση ήταν οι πόλεις και το εργατικό κίνημα. Εκείνη την εποχή ο ERP είχε περίπου 600 ένοπλα μέλη και πάνω από 2.000 ενεργούς υποστηρικτές που έφθασαν τις 6.000 το 1975, ενώ υπολογιζόταν ότι «επηρέαζε» περίπου 20.000 άτομα.

Ακολούθησε το πραξικόπημα του 1976 και η τυφλή βία των 30.000 αγνοούμενων. Τα πλήγματα που δέχθηκε ο ERP ήταν πολλά. Ο ίδιος ο Σαντούτσο ήταν περικυκλωμένος. Αποφασίστηκε να φύγει στην Κούβα. Λίγες ώρες πριν την αναχώρησή του θα συναντιόταν με την ηγεσία των Μοντονέρος για να συζητήσουν τρόπους συνεργασίας – μια συνάντηση που δεν έγινε ποτέ.

Στις 19 Ιουλίου του 1976, στις 2:30 το μεσημέρι της μέρας που θα έφευγε, το σπίτι όπου έμενε κυκλώθηκε από την αστυνομία, η οποία εισέβαλε στο διαμέρισμα. Ο Σαντούτσο αμύνθηκε, ίσως με το πιστόλι που του είχε χάρισει ο Αλιέντε, μη έχοντας όμως καμία ελπίδα. Δεν έγινε ποτέ γνωστό πού ετάφη.

Κ.Α.

Campaña Internacional de BOICOT A RON BACARDI